

Н И В А

Часопис присвячений церковним і суспільним справам

Виходить раз у місяць в 2½ арк.
з проповідничим додатком
— в 1 арк. до кожного числа —

Передплата виносить 15 зл. річно,
півріч. 7.50 зл., чвертьрічно 3.75 зл.
— для Америки 3 долари річно —

Адреса Редакції і Адміністрації: Львів, вул. Коперника Ч. 36
Чекове конто: 151.092

З М І С Т:

	стор.
К-А-У-М	361—365
о. Северин Матковський:	
Похвала або культ Пресв. Діви Богородиці в гр.-кат. Церкві	365—368
Священник:	
Ми самі винні трохи, що воно так є	368—372
Богдан Горалевич:	
Духовенство в бельгійськiм Буренбонді	372—374
о. В. Р. Равій:	
Дещо з лемківської сторони	374—376
о. Др. Г. Костельник:	
Український переклад єрейського молитвослова	376—380
Х.:	
З голосів преси	381—391
о. Др. Юліян Дзерович:	
Вісти з наших установ	391—395
Некрольог	395—396
Всячина	396—400

Доставляю овочеві дерева по низькій ціні,
закладаю сади, городи і шнілки, відбуваю фа-
хові інспекції по садівництву й огородництву.

Письменні зголошення із залученням почт.
значка прошу слати:

Мих. Бардега

Смереків п. Жовква

НОВІСТЬ!

Появилася дуже цікава і дешева
книжка в українській мові, п. з.

**КІНЕЦЬ СВІТУ,
ПРЕДСКАЗАНИЙ ПР. Д. МАРІЄЮ
LA SALETTE,**

звісного автора о. Фр. Шпірага
(„Проф. Конціонатора“)

Ціна лишень 1 зол.

НАБУТИ МОЖНА ЦЮ КНИЖКУ
В УКР. КНИГАРНЯХ У ЛЬВОВІ
І В КАНЦЕЛЯРІЇ МИТР. КОНС.
У ЛЬВОВІ, ПЛОЩА СВ. ЮРА 5.

НОВІСТЬ!

НИВА

Часопис присвячений церковним і суспільним справам

Виходить раз у місяць в 2½ арк.
з проповідничим додатком

Передплата вносить 15 зл. річно,
півріч. 7'50 зл., чвертьрічно 3'75 зл.

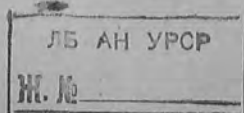
До Впр. Передплатників „Ниви“

До сього числа „Ниви“ долучуємо складанку і просимо вплатити нею (коли ще не вплатили) належитість за одержані числа „Ниви“.

Передовсім звертаємося з сею просьбою до ВПр. Післяплатників; а коли непоможе просьба, то з слідуючим числом зачнемо подавати до прилюдного відома імена „закаменілих“ післяплатників.

Адміністрація.

ського ідеалізму (головно по наших селах) у такій масі маніфестаційно голоситься до Христа; що вона зуміла не лиш відперти усі наступи по діявольськи хитрого і всеруйнуючого інтернаціоналізму, що зі всіх боків закидував на неї свої сіти, але не пішла теж за підшептами скрайнього й однобічного націоналізму — хоч який він у своїх кличах для молоді, повної запалу й героїзму душі спокусливий — а вибрала національну лінію, ведену шляхами відвічних Божих законів, оперту на Христовій науці, поручену їй Єрархією її рідної Церкви.

Доставляю овочеві дерева по низькій ціні,
закладаю сади, городи і шкільки, відбуваю фа-
хові інспекції по садівництву й огородництву.

Письменні зголошення із залученням почт.
значка прошу слати:

Мих. Бардега

НАБУТИ МОЖНА ЦЮ КНИЖКУ
В УКР. КНИГАРНЯХ У ЛЬВОВІ
І В КАНЦЕЛЯРІЇ МИТР. КОНС.
У ЛЬВОВІ, ПЛОЩА СВ. ЮРА 5.

НОВІСТЬ!

Н И В А

Часопис присвячений церковним і суспільним справам

Виходить раз у місяць в 2½ арк.
з проповідничим додатком
— в 1 арк. до кожного числа —

Передплата вносить 15 зл. річно,
півріч. 7.50 зл., чвертьрічно 3.75 зл.
— для Америки 3 долари річно —

Адреса Редакції і Адміністрації: Львів, вул. Коперника Ч. 36
Чековеkonto: 151.092

К-А-У-М

КАУМ — Католицька Акція Української Молоді — це нова організація нашої молоді у рямцях Католицької Акції. Оснували її, по думці I. арт. конституційного статуту Католицької Акції для нашої Церковної Провінції, українські галицькі Владики ще 6. травня ц. р., а проголосив її зверхник тієї провінції, Митрополит Андрій дня 14. липня 1933.

Нова організація, як бачимо, зродилась в памятних днях святочного зриву нашої молоді під гаслом „Українська Молодь Христови“, тоді, коли ця молодь віддала прилюдний, маніфестаційний поклін Христови і заприсягла Йому досмертну вірність. При тому українська молодь виявила таку велику потенціальну силу, що всіх, хто не знав близше настроїв нинішнього нашого села, вона просто задивувала і підняла на дусі. Горіли радістю серця усіх, що бачили, як ця молодь нині, в часах розпаношеного, грубого матеріалістичного світогляду і мнимого сумерку християнського ідеалізму (головно по наших селах) у такій масі маніфестаційно голоситься до Христа; що вона зуміла не лиш відперти усі наступи по діявольськи хитрого і всеруйнуючого інтернаціоналізму, що зі всіх боків закидував на неї свої сіти, але не пішла теж за підшептами скрайнього й однобічного націоналізму — хоч який він у своїх кличах для молоді, повної запалу й героїзму душі спокусливий — а вибрала національну лінію, ведену шляхами відвічних Божих законів, оперту на Христовій науці, поручену їй Єрархією її рідної Церкви.

ЛБ АН УРСР

М. 10

І тому — як ми це вже тоді підносили, обговорюючи великий успіх свята — величаве свято „Українська Молодь Христови“ не могло скінчитися на одній тільки маніфестації, хочби вона була незнати якою гарною — не могло спалахнути тільки солом'яним огнем, але мусіло лишити по собі якусь трівалу пам'ятку. Тисячні маси молоді, в очах якої горіла така велика релігійно-національна свідомість, наче самі домагалися — спрямувати її велику потенціальну енергію в організаційне русло та використати її на службу Церкві й Народови. Бачили се й ініціатори та організатори свята і не могли не витягнути з того відповідних консеквенцій, до чого вони зрештою заздалегідь і зміряли, бо тільки під кутом майбутньої організації улаштовано свято.

І травневе свято молоді стало справді початком організації української молоді, організації аполітичної, понадстанової, з сильно підкресленою національною і католицькою ідеологією.

Час від свята до місяця липня ц. р. був посвячений підготовчій праці, що мала на меті випрацювати статuti, правильники, інструкції, тощо. А 14. липня 1933, по завершенню усіх праць, зв'язаних з остаточним оформленням нової організації, видав Високопреосвящ. Митрополит Андрій грамоту, якою оснував Товариство „Католицька Акція Української Молоді“, так мужеської як і жіночої, іменував для львівської архієпархії провізоричну АЕпархіяльну Раду КАУМ, яка має сповняти статутів функції до часу вибору АЕпарх. Ради Загальними Зборами, та візав духовенство приступити до організування кружків Товариства КАУМ на місцях, поручаючи йому обняти уряд церковних асистентів при парохіяльних кружках. Одночасно розіслано по всіх парохіях конституційний статут і правильники КАУМ для парохіяльних кружків.

Не будемо тут подрібно обговорювати ідеології нової організації, бо вона кожному з конституційного статуту чи правильників добре відома. КАУМ — це складова частина Католицької Акції. А які цілі і завдання має Католицька Акція, про це вже нераз писалося на сторінках нашого часопису. Загально беручи, завдання КАУМ — зберегти українську молодь для Христа, заправляти її до боротьби за Христове царство на землі, виховувати її на світських апостолів, що мають ширити й боронити католицькі засади серед свого народу, виховувати здорове, фізично й духово, молоде покоління, яке має відродити й духово обнови́ти рідну Націю, та своєю працею причинитися до якнайскорішого досягнення нею найвищого ідеалу на землі та колись спасіння у вічності.

Це булаб у головних зарисах ідеологія КАУМ.

* * *

І так, організація української молоді, потребу якої ми всі віддавна так дуже відчували, стала dokonаним фактом. З висот Святоюрської гори, що стала, головню в останніх кільканадцяти роках, жерелом релігійно-національного активізму і заборолом державницької думки Галицької Землі, впав новий могутній клич — ставати у всякій народній роботі під прапори Христові, кинено благородне зерно на плідний ґрунт душі української молоді.

А тепер треба подбати, щоби сей могутній клич не прогомонів безслідно, наче голос в пустині, та щоби кинене зерно зійшло та принесло стократні плоди.

Хтож має цей обов'язок взяти на себе? Хто має подбати, щоби проголошений клич поставив усю молодь на ноги, до праці за красшу долю Народу під прапорами Христовими, хто має виплекати благородне зерно і дати йому ріст і силу?

Розуміється, що ніхто інший, тільки ми, духовенство. Бодай тепер, у початках, мусимо вложити всю свою душу, всю енергію у працю над утворенням нової організації по наших парохіях. А відтак, як вона вже зачне рости і розвиватися, мусимо весь час нею піклуватися, мусимо берегти її, як ока в голові.

„Якеж важке завдання!“ — подумає собі може не один з нас, читаючи присланий конституційний статут організації, чи правильники для її парохіяльних кружків. „Нині, в часах тяжшої і складнішої душпастирської праці, зв'язаної до того ще й матеріяльними клопотами, ба навіть злиднями, — ледви чи зможемо ми виконати отсей черговий обов'язок, що вимагає великої ініціативи, впертої праці і молодечого ідеалізму“.

Та таке твердження це голос зневіри. А його між нами не повинно бути! Бо ніяке діло, хочби й найменше і найлегше, не вдасться ніколи, коли ми не візьмемось за його реалізацію з сильною вірою у його успіх. А хтож має мати цю віру, як не ми?! І хоч наше чергове завдання на правду важке, то ми його таки виконаємо! З сильним переконанням про потребу нового діла і з вірою у його успіх, візьмемось за будову нової організації і при Божій допомозі збудуємо її! Хібаж на протязі соток літ нашої праці не виконали ми ще більших завдань?! Ось—дивним збігом історії—народини організації КАУМ припали на рік, в котрому обходимо столітній ювілей нашого національно-культурного відродження, довершеного нами, духовенством, і 150-літний ювілей львівської Духовної Семинарії, яка від часу свого засновання, аж по нинішній день, є живим свідком тієї великанської праці, яку наше духовенство виконало і виконує досі для народу. А скільки з того, що ми для народу зробили, було відтак обернено проти нас і наших інтересів?!

А отсе чергове завдання лежить у великій мірі і в нашім власнім інтересі.

Бо нова організація це не тільки піднесення нашої молоді на висшій щабель релігійного і національного життя, це не тільки справа самої молоді, але це — в дальшу чергу — справа наших парохій, духовна обнова наших сіл, це поміч для нас у нинішніх, невимовно важких часах. КАУМ — це наче лицарі Христові, що понесуть у найдальші закутки наших сіл світло релігійної і національної обнови. Те, чого нераз не могли зробити ми, зроблять вони. Хтож з нас нині не хотів би мати в парохії гурток зорганізованих людей, які в кожній хвилині, при кожній нагоді та в кожній небезпеці станули би в обороні тих релігійно-національних ідеалів, що їх ми самі проповідуємо?! КАУМ — ці світські апостоли — цеж наші найблизші співробітники. І коли досі по наших селах і містах гуляли висланники різних партій чи організацій, що деправували молоді душі та руйнували лиш усі позитивні здобутки села, не даючи йому ніякого еквіваленту, то ми тепер будуймо організацію, яка має завдання — творити самі тільки позитивні вартости, духові й матеріальні, для добра одиниць і загалу.

Здорова душа молоді, її ідеалістичний, опертий на Христовій науці світогляд, та високий етичний рівень її особистого життя і громадянської діяльності — що є найблизшим і головним завданням КАУМ — стає одночасно запорукою духової обнови цілого Народу, бо молодь це підстава і надія кожного народу. А обновлений в душі Христової істини Нарід, опертий на відвічних Божих законах, оживлений сильною надією на Божу поміч, у тісній співпраці з Церквою і її настоятелями — витворить певно ті великі духові і національні цінности, які дадуть йому змогу — зрійснити найвисше національне бажання. У всіх наших дотеперішніх національних і державницьких змаганнях наші провідники стояли, так сказатиб, осторонь від Бога, ба навіть часто у ворожім відношенню до Нього, вони вперто не хотіли знати тієї правди, що „коли не Господь збудує дім, надармо трудилися будівничі“, все оглядалися і надіялися лиш на „князів людських“, і тому не диво, що ми ще й до нині, мимо геройських наших зусиль, не здобули собі того, що є на землі найвисшим ідеалом кожної нації.

Нова організація КАУМ спрямовує усі наші змагання на нові шляхи, обертає цілу нашу суспільність лицем до Бога, єднає всіх під прапорами Христовими, віщує певну перемогу.

КАУМ — це — можна без пересади сказати — перші проміння сходячого сонця на нашому національному виднокрузі, заграва нової доби, що має забезпечити Народови дочасне і вічне щастя.

Від нас і тільки від нас та від нашої праці буде залежати, чи ці проміння нового сонця розгоряться і чи запалає цілий наш край новим вогнем, Христовим духом, що поведе Націю після кривавої Голгофти до світлого воскресення — чи навпаки, внаслідок нашої байдужности проміння сховуються назад за хмари нашої трагічної дійсности.

Усе залежить від нас. Тому негайно усі на фронт, до праці за духову обнову Народу! Готовсь!

Редакція

о. Северин Матковський

Похвала або культ Пресв. Діви Богородиці Марії в гр.-кат. Церкві

(Обяснення на основі св. церковних книг східного обряду)
(Докінчення)

2. Честний Молебен або Параклис

ко Пресвятий Богородиці піваєний во всякой скорби душевній і обстоянії.

Сей молебен щодо свого укладу відповідає іншим церковним богослуженням, а особливо утрєні. Начало обичне, псалом 142, Бог Господь явися нам, тропарі, канон молебний до Пресв. Богородиці, Євангеліє по Луці зач. 4., по каноні „Достойно“, стихири, тропарі „Помилуй нас Господи“, ектенія „благопотребная“ і отпуст. Молебен дає нам найкрасший образ віри, надії і любови, якою супроти Пресв. Богородиці повинна бути оживлена кожда християнська душа. Вірою, що Пречиста Діва є найсвятіша і найдоскональша межи всіми людьми; — надією, бо Пречиста Діва, се найліпша заступниця наша перед Сином Божим, Ісусом Христом — готова все вислухати наші молитви, та її поміч є все найпевніша і найбезпечніша у всіляких наших потребах; любовю, що належитьсѣ Пр. Діві від нас з огляду на її Боже Материнство, та її жертви, принесеної для спасення наших душ, — за молитву, яку приносить безустанно за всіх, прибігаючих до неї, — за велике милосердя для всіх, що так часто відвертаються з легким серцем від Спасителя, її Сина, та погибають через свій нерозум. А не менш і за поміч, яку уділяє всім Божим дітям в тій борбі душевній, яку мусять зводити з ворогами своїх душ та загалом в борбі життєвій, у всіх потребах, дочасних і тілесних, та злиднях, які мусять переносити на землі. — Тому співаємо у параклісі: „Ко Богородиці приліжно ниці притецім грішнії і смиреннії і припадім во покаянії зовуще із глубини душевния: Владичице

помози милосердовавши на ни: потщися, яко ізгибаєм от множества гріхов. Не отврати раб твоїх ттих, тебе бо єдину заступницу імами“ (тропар). Ми ж ніколи не можемо замовчати про твої сили Богородице Діво, бо колиб Ти своїми молитвами не заступилася за нас, то хто вибавив би нас від всякої і ріжної нашої біди, хтож зміг би нас охоронити аж до нині свободними від тих бід. Ми не можемо покинути Тебе Владичице, бо Ти спасаєш своїх слуг завжди від всякої нужди, Тиж одна „благодатная...“ І длятого співаємо: „Пресвятая Богородице спаси нас (припів канона).

Чому ж то нам треба прибігати і припадати до Пресв. Богородиці? Тому, бо ми свідомі того, що ми є „содержимі многими напастями“ — нас „смущают прилози страстей і многія печали ісполняют“ наші душі. Ми „недугуючі тілом і душею“ потребуємо дуже „посіщенія божественнаго і промишленія“ (пісн. кан.). Ми всі „любими недуги і болізенними страстями істязаєм“ (п. 3. кан.) стали „скверним жилищем беззаконію“ та „ігралищем бісов в разумі“ (сідален по 3. п.). Тому просимо Пречисту „утишити бурю наших прегрішеній“ (п. 4.). Ми, що лежимо „на одрі болізни і немощи“, просимо Пречисту „разрішити нас от наших страстей, і „ісцїлити наші душі от неможенія“ (п. 5.). Бо нема для нас „інія помощи“ і „не імами інія надежди разві Тебе, Пречистая Діво“ (кондак). Ми ж, „обремененні многими гріхи“, не маємо доступу до Сина Божого. Одна Пречиста може для нас вимолити милосердя у свого Сина, Христа. Вона, повна милосердя, не відтратить нас „ттих“, з порожніми руками, тому, повні надії і довіря, можемо до неї приходити, бо вона „присно спасає своя раби от всякія біди“. Вона успокоює наші душі тишиною свого Сина і Бога нашого. Пречиста Діва породила нам „Благодітеля добрих виновнаго“, тому може нам „істочити великоє богатство благодіянія“, як „заступленіє і покров жизни“ нашої. Вона, „всенепорочная невіста і неіскусомужная Мати Ізбавителя“ та „пріятелище Утішителя“, стала для нас „молитвенница теплая і стїна необоримая, милости істочник і мірови прибіжище“, що може з нас „сквернаго жилища бісов“ вчинити світлоє жилище добродітели“, а, розігнавши мряку страстей, сподобити нас стати причастниками „світа не вечерняго“. Пречиста Діва породила нам Господа Христа, „кріпке кормило“ підчас нашої житейської бурі, тому вона нам „надежда і утвердженіє“. Вона породила предвічне, божественне Світло, що скоро розганяє мряку наших переступів світлом своєї світлості. Породивши „вічний живот“, сїляє наші душі і тіла від всякої немочі і болю та подає „здравіє“, спасає „от смерти і тли“ всіх, що до неї прибігають. Коли вона розпростре свої долоні, котрими носила „волителя милости“, обсіпає нас всіх „щедротами милости“

та наповняє серця наші „веселієм“ і дає „нетлінну радість“ всім, що до неї прибігають.

Пречиста не лише відганяє всі „напасти і находи страстей“, але дає і прощення „всіх прегрішеній“, — „просвіщає зарями свого Світла“; побіджує „своєю державною і всесильно десницею“ всіх, що на нас наступають. Тому є вона „скорблящих радість і обидимих заступница, і алчущих питальница, странных утішеніє, обуреваемых пристаище, больных посіщеніє, немощных покров і заступница. Вона є підпорою старости нашої, — для всіх радість, спасіння, „заступница і прибіжище“ (стихири молеб.).

І саме з тою великою свідомістю безпримірного милосердя і безграничної любови Пречистої Діви до людського роду, ми в сім молебні, на всяку нашу потребу, просимо Пречисту Діву, щоби вибавила нас від всякої нужди і своїми молитвами випросила для нас у свого Сина вічне спасіння — за що нехай буде її слава і честь, яка по Бозі їй найбільше належиться.

Закінчення.

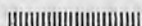
Сю похвалу Пресвятій Богородиці, яка міститься в наших церковних богослужбних книгах, ми не всилі красше закінчити, як се зроблено в „Слові“¹⁾ до „благочестиваго і хрістолюбиваго читателя“ церковних книг: „Св. церква наша Мати, установлена словом нашого Спасителя, тим самим Словом, що Ним „утвердишася небеса, і все Тім биша і без Него нічтожо бисть, еже бисть“, сталася наче небом: сонцем, місяцем і зіздами прикрашеним. Бо так як і небо, св. Церква прикрашена піснями і духовними псальмами, про що говорить псальмопівець: „яко ісповідать небеса чюдеса твоя, ібо істинну твою в церкві небес прославляєм во совітех святых“. А що Слово-Премудрість в церкві збудувала і утвердила собі храм і в ній перебуває: і ся Премудрість, в котрій „єсть живот, а живот єсть світ чоловіком“, тому св. Церква є небом, в яким є світло, Св. Духом в піснях і псальмах церковних написано, просвічене і освячене що навіть перевисшає світло сонця на небі. Св. Іван Золотоустий, запитаний: чи можна залишити пісні і псальми церковні? — відповів: „Уне єсть подобіє солнечному теченію не світити, нежелі псалмодію престати; не єсть же жадная вещь под солнцем равна словесем Господним, которима Церков, то єсть: небо земное, приукрашенна“.

Бо в церковних піснях пізнаємо славу Їсусу, знаходимо благодать, чуємо шум, який чули Апостоли, коли їм Христос післяв обіцяного Паракліта-Утішителя під видом огняних язиків.

¹⁾ гл. Тріодь цвітна, видана у Львові Ставропігійським Брацтвом.

Церковні пісні се „тимпан церковний“, котрим св. Церква взиває своїх вірних до Божого храму „єдиними устми і єдиним серцем славити і воспівати Імя Боже, пожріти жертву хвали Богови і воздати Вишньому обіти своя“.

Так і ми, вірні діти св. Церкви, як „тріє отроци в печи халдейской огнем розпаленой“, що приносили „пінія і хваленія Богу препітому і превозносиму во вся віки“, приносимо Богородиці „присноблаженной і пренепорочної“ Матері Царя слави, з горючим любовю серцем, „пінія і хвалу Богоносних Отец“. Ми приносимо їй отсі три жертвенні пісні: віри, надії і любови. Бо ми віруємо кріпко, що вона є Пренепорочною Матіррю „Єдинородного і Єдиносущного, прежде всіх вік от Отца рожденного Хріста“; надіємося, що молитвами і помічю Печистої Диви одержимо обіцянї Ісусом Христом добра, а вкінці хочемо Матір Божу любити любовю, подібною до любови, якою вона любила свого Сина, а нашого Спасителя, Ісуса Христа.

Ми самі винні трохи, що воно так є

(Докінчення).

Є священики, що не стараються придбати собі довіря парохіян, а опісля й мати вплив на них. Деякі священики, особливо молодші, не доцінюють сеї справи і не стараються ревним сповнюванням обовязків і тактовним поведенням здобути собі довіря. Другі думають, що сама священича гідність вистарчає вже, щоби вірні мали до них довіря і слухали їх. Колись може так бувало! Нині цього немає! Нині і священик мусить цілими роками здобувати собі довіря і вплив. Священича гіднісгь тільки улєкшує у значній мірі священикови здобути собі довіря і вплив серед народу тому, що в нас, по традиції, нарід шанує ще священика більше, як якого іншого урядника, і тому, що ніякий уряд не дає стільки нагоди стрічатися з людьми, сердечно, інтимно, як уряд душпастиря.

Щоби здобути довіря і вплив, то треба працювати не тільки в церкві, але і поза церквою: в школі, в читальні, в кооперативі, при кожній нагоді. Сего обовязку немале число духовенства не виконує. Є священики, що свої чисто релігійні обовязки сповнюють досить добре, або й зовсім добре, та поза сі справи їх діяльнісгь не сягає. Їх не інтерєсує, що діється в читальні, чи кооперативі. Розумію се так, що вони не стараються увійти у них, взяти провід у свої руки і повести там працю в бажанім і вказанім напрямі, або, як увійдуть у них, то скоро зражуються і зражені усуваються добровільно з тої ниви

праці і впливу. Неприсутність священика в таких інституціях використовують противники Церкви і виконують безпечно і без перешкоди свою руйнуючу роботу. Священики кидають опісля громи на такі інституції в своїх проповідях, а успіх з того такий, що противники Церкви використовують ті громи так, щоби ще більше наставити парохіян проти священиків. Такі нерадиві священики хочуть лічити душі своїх парохіян, та дуже здалека від них.

Також хибно поступають нераз священики, коли побороють киричників в парохії не на основі жерельного і докладного пізнання справи, а тільки на основі принагідних, а не завсіди вірних інформацій парохіян, а через те киричної роботи не паралізують, навпаки її скріплюють, а самі в такій позаочній боротьбі із своїми противниками підкопують несвідомо свій авторитет і втрачають вплив. Доочна і отверта боротьба для священика скорше до вигнання, якщо тільки його життя і поступовання з вірними бездоганні. Примірний священик все знайде значне число парохіян, що в його боротьбі із ворогами Бога і Церкви стануть по його боці.

Найбільше зражують собі деякі священики парохіян і сим зменшують свій вплив на них недостатком істотної чесноти християнської віри, недостатком милосердя і врозумілості в матеріяльних справах. Се можна завважити між тими священиками, що їх числові поняття формулувались в часах мільонів польських марок, отже між молодшими. Ось кілька фактів. Молодий, нежонатий священик має на першій посаді місячно 120—130 золотих грішми, а крім сего хату і харч у пароха — і ще відказує на кождім кроці, що має замало. Говорити таке в нинішніх тяжких часах священикови на першій посаді, до того ще людині, що сама вийшла з убогого гнізда, се гріх, що кличе до неба о пімсту. Другий священик, сам собою примірна людина під моральним оглядом, забав як найскорше збогатити свою убогу рідню і, аби сего досягти, тягне немилосерно парохіян, бувас бідніших, ніж його рідня. А який вислід з того? В парохії згіршаючі бесіди на сю тему, ненависть до нього, відказування на священиків взагалі; кінець кінців — такий успіх з його душпастирювання, що в сім році сповідалася ледви половина парохіян з того числа, яке сповідалося ще два роки тому назад. А таких фактів є більше.

Священик-матеріаліст се найкрасший наганяч людей в табори антирелігійних і антицерковних партій, бо парохіяни на ніщо не є такі чутливі, як на недостаток милосердя. Люди скорше простять священикови кождий інший гріх, а брак милосердя в матеріяльних справах ніколи. Таких священиків парохіяни не люблять, їх вплив в парохії дуже малий, всяка їх акція проти безбожників, неморальности,

проти всякого сел'робівства безуспішна; навіть розумної їх ради і доброї науки ніхто не слухає.

Священики мусять, якщо хочуть задержати довіря до себе і вплив на парохіян, привчитись терпіти трохи недовіри, як терплять і інші стани, а особливо, як терпить більшість їх парохіян.

Деякі священики не завжди розумно і обдуманно користуються своєю властю, через що доходять до колізії із парохіянами.

Є душпастирі, що свою владу священичу розтягають навіть на справи, яких їх священича влада, не обіймає, нпр. накидують дітям при хрещенні імена інші, як бажають собі батьки. Другі ж нерозумно або занадто ригорно її уживають.

Гадаю, що священик має право домагатися абсолютного послуху від вірних тільки в релігійно-моральних справах. В інших справах і річах, може священик парохіянам тільки радити, тільки навчати та просити, та ніколи приказувати, чи у випадку непослуху карати або й карати. Карати, а в деяких надзвичайних випадках й карати парохіян — розуміється духовною, не тілесною ані грошевою карою — може душпастир тільки за незаховування Божих і церковних заповідей. Ніколи ж не повинен священик карати парохіян грошевою карою нпр., за спізнений приїзд по нього на вінчання, похорон і т. п.

Отже, невирозуміле поступовання в таких випадках приносить завжди велику шкоду душпастиреви в його праці, бо наставляє парохіян ворожо до нього.

Ось приклади: В одній парохії перейшло на протестантизм кількадесят осіб, на злість парохови, за острепоступовання з ними. Той парох заповів в парохії, що всі вінчання мають бути одного дня. Се, трохи драконське зарядження було подиктоване добрими спонуками, щоби іменно розділити евентуальних весільних гостей, відтяжити оттак господарів весілля, розділити молодь, що непрошена пхається на весілля і своїм, деколи некультурним поведінням псує радісний настрій весільних. Одного дня мало відбутися в його парохії сім вінчань в означеній годині, о 9-й або 10-й. На означену годину встигли прийти тільки три пари, а 4 ні. Парох почекав щось 20 минут, а опісля сів на фіру і поїхав до міста, не звінчавши навіть тих пар, що прийшли на час. З міста вернув аж по 1-й годині і до тої пори мусіли чекати на нього всі пари женихів, а з ними і весільні гості. З яким серцем, з якими почуваннями чекали вони, можна легко догадатися. А кінець тому був — перехід на протестантизм. На мою думку, тут завинив безумовно парох своєю невирозумілістю, та нічим неоправданою ригорністю і тепер мусить з парохії забиратись.

Другий приклад: В парохії зайшов сумний випадок не-

християнського похорону бувшого студента, що перенявся комунізмом і вмер без сповіди. По смерті парох не хотів видати батькови метрики смерті, мотивуючи свою відмову тим, що його син не жив і не вмер по християнськи; найвам метрику дадуть ті, що його ховали. Досі все було в порядку. Та родині треба було скорше метрики смерті для переведення поділу спадку по помершій, пішла отже до пароха і за тридцять золотих виторгувала метрику. От консеквентне поступовання і самопошана! Вислід цього понижаючого поступовання такий, що батько помершого отверто каже про застереження в тестаменті, що його дотичний парох не сміє по смерті ховати.

Як священник хоче мати в парохії повагу і довіря, то мусить дуже вважати, щоби часом не мішати приватних справ з Божими. Не вільно ніколи утруднювати виконання релігійно-духових потреб тим парохіянам, що з якоїсь там причини немилі священникови. Воно трудно, не раз дуже трудно людині відділити людське, своє — від Божого — але в душпастирстві се конечно, а про се часто забувають одиниці і внаслідок того їх праця буває безуспішна.

Молодшим священникам ось така ще рада. Хочете набути повагу в громаді, хочете мати в людей довіря і вплив на них, то уникайте непотрібних, недоцільних, наглих, звичайно власною вигодою або користю подиктованих реформ в парохії. Не гадайте про себе, що ви вже поїли всі розуми, як ви дістали дипломи з іспитів; дістали свідоцтва із знання богословських наук, а не із знання десятків інших справ, що з ними стрінегесь в душпастирстві.

Менше зарозумілості, більше розваги про зміст і обсяг своєї влади і знання, більше застанови над кожним кроком, що його в парохії зробите, а буде менше компромітації, а більше поваги і довіря вірних до вас. Шануйте давно практиковану засаду: старину не відразу касувати, а новину не скоро вводити. Нарід консервативний і з сим треба числитися. Не треба також гадати собі, що нарід — се незряча і нерозумна дитина. Нарід простий і невчений, але має також очі і розум: він обсервує ваші починання та реформи і як побачить, що вони нерозумні, то або буде сміятись з вас, або й протестувати проти них.

На кінець сего самобичовання не можу замовчати ще одної нашої провини, а саме сеї, що ми часто не відчуваємо обовязку, а ще більше не маємо відваги виступити проти занедбань, чи згіршаючих промахів собратів. Одні мовчать, бо держаться засади: моя хата з краю; другі мовчать, бо заховують товариську прихильність до провинившихся, а найбільше число мовчить з боєм серця, бо не хоче стягати на себе гніву собрата. Нині, в часах явної боротьби проти релігії, проти Церкви і її слуг, не можна і не

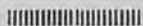
повиннося мовчати про згіршаючі промахи собратів, а як не помагає братнє упізнання, то сказати завчасу і власти, щоби вона чим скорше зарадила лихови. Не бачити, або мовчати на промахи співбратів, значит ьнаносити Божій справі, а нераз і самому співбратови велику шкоду.

Отсі спостереження про наші занедбання, промахи і провини висказую під диктатом совісти, по довгій надумі; висказую їх, щоби послужити добрій справі. Знаю, що вдекого викличуть вони скрегіт зубів і гнів на автора, що зважився висказувати їх прилюдно. Нащо — скаже дехто — їх відслонювати і давати згіршення? Я відслонюю їх не на се, щоби давати згіршення, а щоби запобігти більшому згіршенню на будуче. Я говорю про них явно, щоби не говорено про них тоді, коли вже може бути запізно.

Я відслонюю їх, бо гадаю, що вони є одним з головних причин занепаду впливу і значіння духовенства, а тимсамим і безуспішности священичої праці в поборюванні атеїзму, неморальности і большевизму у всіх його виданнях. Я відслонюю їх, бо гадаю, що якби їх у нас не було, якби ми всі, памятаючи на своє достоїнство і покликання, виконували свої обовязки совісно, з любовю, не по капральськи, якби самі жили примірно, якби були не тільки учителями, сторожами, але й вірцевими виконавцями євангельських правд, якби поводитись завсіди з милосердям в матеріальних справах, якби були завсіди оборонцями повіреного стада і його щирими опікунами, то мали би довіря в людей, малиб значіння і вплив у парохії і моглиб успішно поборювати антирелігійні, антицерковні, большевицькі і антинаціональні гасла.

Я чувся би щасливим, якби мене в дискусії на порушену тему переконали другі отці, що я помиляюся, що я бачу лихо більшим, ніж воно є.

Священник

Духовенство в бельгійськiм Буренбонді¹⁾

Невелике, ясне бюро в старих забудованнях централі Буренбонду в Лювені: гарні меблі, телефон. Отець Делякроа,

¹⁾ Подаємо інтерв'ю нашого земляка зі співробітником відомої бельгійської селянської організації Boerenbond (Boer — нім. Bauer — по фламандськи та голандськи значить селянин; відтіля походить назва південно-африканського народу Бурів, відомих з героїської боротьби проти Англії — він повстав з голандських селян-колоністів. Bond — союз нім. Bund. Об'єднуючи в 1200 парохіяльних кружках майже 250 тисяч членів, ця організація займається всіми ділянками їхнього життя, від постачання машин, насіння і т. п. аж до оборони суспільних інтересів та виховання.

помічник генерального секретаря тієї організації, поправною французькою мовою (дарма, що Флямандець) широко і вичерпуючо відповідає на мої запити.

„Скажіть, будь ласка, Отче: Чи бельгійське духовенство грає яку роллю в організації Буренбонду?“ — питаю.

„Навіть дуже велику. Один з головних основників нашого товариства був священиком, так що вже від початків існування тієї установи, ми держимо її на всіх щаблях.

В найнижшій комірці, парохіяльній гільді (кружку), парох або сотрудник входить в склад управи і то — звернить увагу — не як духовний дорадник, а як повноправний член. Агенди гільди, що розпадається на кілька секцій, можна поділити на економічні та суспільні — саме ці останні веде безпосередньо священик. Крім виголошування проповідей та ведення релігійного виховання членів, він має нагляд над цілістю праці, зокрема береже пошанування справедливості; а також кермує освітньою акцією та суспільно-політичною ділянкою.

Зовсім подібно представляється участь духовенства в лювенській централі. На дев'ять членів дирекції, що їх вибирають чотири флямандські єпархії та п'ять провінцій, маємо тепер трьох священиків; світські — це все члени католицької партії.

Справи характеру морального та виховного зосереджуються в генеральному секретаріаті, тому в ньому працює цілий ряд священиків, а навіть сам генеральний секретар є духовною особою. Під своїм впливом він держить також т. зв. Союз молодих селян, які об'єднують відповідні секції по парохіяльних гільдах та безпосередньо підлягають ген. секретаріатові. В руках світських людей остають лише ділянки чисто технічні, як: кредитова централа, асекурація, контора купна — продажі та технічна служба. Преса також під нашими впливами. Щоби схарактеризувати нашу акцію, вистане згадати, що на шість тисяч відчитів, які даємо пересічно на рік, десята частина має чисто релігійний зміст, інші — в міру змоги — відповідне навітлення“.

„Чи лише білий клир працює в Буренбонді?“.

„Ченці як такі не виступають; входять до управ гільд хіба тоді, якщо сповняють обов'язки парохів, чи сотрудників по селах“.

„Праця в суспільному життю вимагає певно підготовки?“

„Одержують її богослови, слухаючи в семінаріях курсів соціології. Крім цього в ряди-годи даємо їм спеціальні виклади про працю в Буренбонді“.

„Вибачте, одно може дещо недискретне питання: чи проти цього домінуючого становища клиру немає реакції?“

„Очевидно, вона проявляється, лише ніколи не приймає грізніших форм. Цього роду погляди стрічаємо між членами

хіба спорадично, на загальні члени гільд самі запрошують своїх парохів до співпраці. Деяка частина членів бажала б бачити Буренбонд чисто економічною, а не суспільною установою, та ми держимося принципу, що не організація має нагинатися до членів, а навпаки, і що кожодчасно невдоволений може собі виступити. На атаки в пресі не маємо звичаю відповідати.

Але є ще й з іншої сторони спротив проти ангажування духовенства в нашої організації. Деякі католики по селах жаліються, що їхній парох, зайнятий місцевою гільдою, занедбує церкву... Та годі — суспільна ділянка не менше важна — мусимо її вдержати“.

„Знаю, що вам це вповні вдається; знаю також, як сильно держите під своїми впливами більшість студентства та робітництва. Не можу лише одного зрозуміти: яким способом бельгійське духовенство зуміло задержати в своїй країні таку сильну позицію, коли в інших державах“...

„... Втратило її, подекуди зовсім втратило — і то здебільша з власної вини. Священники у деяких народів уважають, що єдиною доменею їхньої праці це релігійне життя. Та, на жаль, людина крім душі має й тіло, що також декого домагається... Наш священник не лише йде потішати хорого — він пильно глядить, що долягає його вірним, живе з народом і для народу! Зрештою не лише в низах, але й у верхівці: кардинал Мерсіє, не лише церковний діяч та учений — він більше відомий як наш національний герой. Добрий бельгійський священник мусить бути добрим Бельгійцем.

Не ховаємося за церковні мури. Йдемо в життя, ловимо його керму, а ні — то воно вирветься нам, роздавить нас“... — закінчив о. Делякроа, священник римської Церкви, співробітник бельгійського Буренбонду.

Богдан Горалевич

о. В. Р. Рабій

Дещо з лемківської сторони

В останніх роках справа Лемківщини стала знов актуальною так для нас, як і для наших сусідів. Богато читаємо про православну пропаганду на Лемківщині, про „руський“ нарід на Лемках — а вкінці про Лемківське єпископство в Сяноці. Тому, що Шановні Читачі „Ниви“ тут і там читають дещо про Лемків, я, як той, що вже дев'ятий рік живу і працюю в наших лемківських сторонах, та знаю нарід зі св. Місій і своїх поїздов, хотів би подати від себе короткі завваги щодо Лемківщини та відповісти на деякі

найважливіші питання, а саме: 1) Хто такі Лемки? 2) Чому православна пропаганда досягнула на Лемківщині такі успіхи? 3) Що таке новий лемківський буквар, і вкінці 4) Лемківське єпископство в Сяноці.

1) Хто такі Лемки? В своїй кільканадцятьлітній душпастирській праці мав я нагоду обертатися майже у всіх околицях нашої гарної широкої перемиської єпархії. Я переконався, що найтяжше душпастирювати на Лемківщині. Підчас коли наш Подоляк релігійно і просвітно стоїть високо, є культурний і інтелігентний, Бойко має багато серця та привязання до свого духовенства і народу, Лемко зовсім інший тип нашого народу. Лемко ані релігійно ані національно не є освічений; — це темний люд, впертий, завзятий, а притім зарозумілий і гордий — брак у нього серця, він матеріяліст, як ніхто інший з нашого народу. Лемко стоїть низше навіть від Поліщука і Холмщак. Він ще не пробудився і нема надії, щоби так скоро пробудився. Треба чекати довгі літа та вложити багато праці, щоби темний Лемко проснувся з вікового сну і темряви. Одно, що Лемка держить, це його високий моральний стан, його побожність, та привязання до Церкви і „руської“ народности.

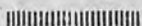
2) В роках 1927 — 28 почалася на Лемківщині сильна православна пропаганда. Де лежить причина цього? Причини треба шукати ще в передвоєнних роках. На Лемківщині вже давно кипіло. Ще перед війною приходила сюди чужа преса і книжки (головно з Америки), ворожа Церкві і народови. Ще на світовій війні на Лемківщині були симпатії до православія, тут і там апостазія і зрада. Коли додамо, що Лемки були мало обучені в правдах католицької віри, то зрозуміємо, що коли „невидима рука“ підняла свою руїнницьку роботу, найшла добре підготовану почву під православіє на Лемківщині. І так прийшла схизма на Лемківщину під охоронною і сильною рукою „власть імущих“. Богато парохій відпало від правдивої, прадідної віри. На Лемківщині — батюшки-апостати (як о. Криницький, славний „руський місіонар“ православний, бувший наш парох з Панович ад Самбір) — не задовольнили настирливого Лемка у його православній вірі.

Пропаганда православія вже давно заломилася, ще в своїх перших початках. Православна віра на Лемківщині держиться тільки впертістю і завзяттям Лемка. Йому стидно відступати назад, хоч пізнає, що зле зробив. — Православіє не принесло йому ніякого добра — противно помішало його побожні почування віри, а православні батюшки показалися для Лемка чужими, незрозумілими, невченими. Лемко опинився на розпутьті. — Маємо вже багато навернень в останніх часах. Лемко скорше чи пізніше верне на лоно своєї католицької віри, а „православіє“ є переходове та лиш багато шкоди нанесло нашій Церкві і народови.

3) Новий Лемківський буквар. Не хочеться вірити, що у XX віці — видається новий буквар спеціально для Лемківської сторони. Цей Лемківський буквар це чудо, яке являється рідко в історії народів. Лемки будуть відтепер сепаровані від матірнього пня. Але що за диво! В одному селі вчать діти з давнього букваря, а в другому з лемківського. Лемки назагал заворушилися і неохотно дивляться на те, як їх діти вчать з нового букваря — і нерado купують „нову мову“. Поживемо і побачимо, кому цей буквар вийде на шкоду? Чи він не стане тим сяйвом, що розбудить освідмлення і просвіту в народі? Побачимо.

4) Останньою справою, зв'язаною з Лемківщиною, яка наробила стільки шуму, це справа утворення нового лемківського єпископства з осідком у Сяноці. Непокликані „провідники“ Лемківщини і моральні покровителі православної пропаганди вже заздалегідь заходяться біля того, щоби на майбутнім єпископським престолі посадити „свого“ чоловіка.

Та все те щойно в сфері нарад, плянів, а може і мрій. Що буде, побачимо, але з нашої Лемківщини не спускаймо свого бачного ока.

Український переклад єрейського молитвослова
о. Яр. Левицького

(Докінчення)

36. Понумерував я похибки, що їх я знайшов в українському перекладі Єрей. Молитвослова, тільки для проглядности, а не щоб я мав ціль і амбіцію вишукати й навести їх усі до решти. Яж пишу рецензію, а не студію. Студія без сумніву винайшла би ще куди більше тих похибок.

Так напр. уже по випечатанню попередніх частин моєї рецензії звернули мені увагу ще на дві похибки.

„Братіям всім і сродником нашим і уєдинившимся“
о. Левицький переклав: „Братам усім і родичам нашим
і одnodумцям“ (37). „Уєдинившіся“ се самотники,
анакорети, а не „одnodумці“.

Останні слова з 89 псалма: „діла рук наших і справи на нас“ о. Левицький переклав на стр. 128 „і діла рук наших справ на нас“, а на стр. 138 „і діла рук наших спрямуй на нас“. Куліш се місце переклав: „і діла рук наших утверди для нас“; Бачинський: „діла рук наших простуї над нами“.

В грецькому є: κατεύθυνον ἐφ' ἡμᾶς; κατεύθυνω зн. gerade richten, regieren, leiten.

Отже значіння цього місця таке: діла рук наших справляй нам на добре. Як видно, Бачинського переклад найвірніший.

III

Якось інакше

Тут хотів би я видвинути такі недомагання перекладу о. Я. Левицького, котрі лиш настільки псують оригінальний текст, що не віддають його логічній поетичній фінезії. Вичислити всі такі місця, що повинні би бути якось інакше висловлені чи стилізовані, неможливо.

Кожний солідніший переклад, хоч не ідеальної вартости, тут і там виявляє скарб розуму, що вложив у нього перекладач, розглядаючи різні думки й вибираючи з них найсоліднішу. В перекладі о. Я. Левицького нема такого скарбу — тут з правила записана „найдешевіша“ думка, що найпростішою дорогою виринула в свідомости. Неясність, невикінченість, недокладність і недоладність, неокресаність дикції, цілковите поломання поетичности, словом тандита — всюди присутна в перекладі о. Я. Левицького.

Подамо тільки приклади, бо як сказано, всього неможливо було би навести.

1. „Умом неродженого Отця в образах мудрці проголосили, а Словом рівно безпочатковим тієї самої природи, Сина, і Духа святого, що в Діві сподівав втілення Слова“ (55). Хто, кого, що? Чи а) „нероджений Отець“ умом нероджений? б) Або мудрці (своїм) умом проголосили Отця в образах? в) Або мудрці проголосили неродженого Отця за ум? А що зі Словом, що зі Св. Духом? Чи може мудрці (своїм) умом проголосили їх?

Оригінал уповні ясний: Ум убо єсть нерожденний Отец, образно премудрими предречеса...

Думаю, що переклад повинен бути ось такий: Нероджений Отець є умом, як се в образах мудрці передсказали; а соєстественний Син є собезначальним Словом, та що є Дух Святий, що в Діві доконав воплощення Слова.

Очевидно „предречеса“ треба перекласти „передсказали“, а не „проголосили“.

2. „Людей беззаконих, що несправедливо прибили тебе на дереві, коли Діва і чиста Матір твоя побачила, як Симеон прирік, у нутрі, Спасе, відчула рану“ (191).

Наш перекладач махінально тримався такого порядку слів, як у оригіналі, та оригінал, покористовуючися дієприкметниками, виходить ясний і елегантний, а переклад о. Я. Левицького вийшов поманий.

Думаю, що вірний переклад повинен би ось так виглядати: Діва і чиста твоя Мати, Спасе, бачучи найбеззаконніших людей, що без правди пригвоздили тебе до дерева, як Симеон прорік, кровавилася в серці.

3. „в многоті сили твоєї лукавити будуть перед тобою вороги твої“ (40).

В Бачинського ясніше: „для великості твоєї сили будуть перед тобою лгати вороги твої“.

4. „відновиться, наче вірла, молодість твоя“ (80); в Бачинського ліпше і ясніше: „відновиться, мовби орлина, молодість твоя“. Таки всюди видно, що о. Я Левицький навіть до Бачинського не заглядав.

5. „щоби спаслися душі наші від усякого заперечення“ (109) — церк. „запращеніє“, що тут стоїть, се не „заперечення“, а заборона, загроза.

6. „Спаси Господи людей твоїх і благослови насліддя твоє“ (198, 310) — церк. „достояніє“ тут не можна перекладати як „насліддя“, бо се слово означає таку власність, яку діти унасліджують по родичах, а Бог не має старшого над собою й нічого не може унаслідити. „Достояніє“ тут треба перекладати як „власність“.

7. Церк. оригінал: „Просвіти очі мої, Христе Боже, да не когда усну во смерть“ наш автор переклав: „... щоб я не помер у смерть“ (249). Яка се какофонія: померти у смерть! Тай опустив наш перекладач значіння слова „когда“. Думаю, що се місце треба так перекласти: щоб я коли не заснув на смерть (очевидно смерть тут приходить у духовім значінню).

8. „Двері благодатні, що відчинили вірним двері небесні, покаюння двері сіяючі відчини мені Владичице, і відворіт смертних освободи“ (108). Ніхто не догадається, що ці „двері благодатні“ мають означати Преч. Діву. В церк. є „дверь“ (singul.), хоч далі є „двері“. В Левицького: „Радуйся двері небесні і незгараючий корче“ (227, так само на стор. 299) — в церк.: „Радуйся, двере Господня“. Се неграматична конструкція: радуйся (sing.), двері (plur.). Думаю, що в україн. перекладі на таких місцях треба взяти слово „брама“ тому, що воно має форму однини, а тільки така форма надається як метафора для особи.

9. „Одягнулося, Христе, зіступленням твоїм у світло підземне“ (282) — виглядає, начеб „підземне“ відносилося до „світла“, а воно має означати ад. Отже або треба заступити його словом „підземелля“, або ще краще: залишити слово „ад“.

10. Тропар Різдва о. Левицький переложив ось так:

„З Різдом твоїм Христе Боже наш, зійшло для світа світло пізнання. Бо в ньому слуги зізвд поучені були зізвдою поклонитися тобі, сонцю правди і тебе пізнати, як схід із висоти, Господи слава тобі“ (422). Оригінал каже „кланятися“, а не „поклонитися“, що тут становить дуже велику різницю. Вірний переклад сього тропаря буде такий:

Різдва твоє, Христе Боже наш, засвітило світови світлом розуму (τῆς γνώσεως, Einsicht). Ось у ньому слуги зізвд зізвдою були поучені кланятися тобі, як Сонцю правди, і тебе знати, як Схід з висоти. Господи, слава тобі.

11, Кондак Різдва в перекладі о. Левицького: „Діва сьогодні родить того, що був перед усім істнующим, земля приносить вертеп недоступному, ангели з пастирями вихваляють, волхви йдуть за зіздою. Задля нас родилося дитя, предвічний Бог“. (422). „Пресущественного“, *ὑπερῳσιον* (*über-substantiell*), наш автор переклав описано: „того, що був перед усім істнующим“, що не зовсім вірно віддає оригінальний термін, а ломить ритміку, яка в сій пісні така дуже характеристична.

ὑπερῳσιος означає такого, що є над річами світа, над світом; в нинішній нашій мові вираз „надприродний“ ще найкраще віддає сей змісл. Отже переклад буде такий: Діва сьогодні Надприродного родить; а земля вертеп Неприступному приносить; ангели з пастирями славословлять; а волхви за зіздою подорожують. То задля нас родилося хлопя молоде (*παῖδιον νέον*, отроча младо), Предвічний Бог.

Важна тут і інтерпункція і писання слів з великої букви.

12. Кондак Богоявлення в перекладі нашого автора:

„Ти явився сьогодні вселенній, і світло твоє, Господи, показалося на нас, які пізнаючи співають тобі: Ти прийшов і показався світлом недоступним“ (431).

Думаю, що і задля поетичности і тому, що ми привикли до того, сей кондак повинен зачинатися: Явився Ти (а не „Ти явився“).

Переклад на мою думку повинен бути ось який: Явився Ти сьогодні вселенній, і світло Твоє, Господи, зазначилось на нас, що свідомо (*ἐν ἐπιγνώσει*) славословимо Тебе. Ти прийшов і показався світлом неприступним.

13. Наш перекладач лиш на небогатьох місцях залишив партиципії (будучи 265 і 349, ставши 265, славячих і величаючих 325 і ін.), а зрештою тримався правила, що наша модерна мова не зносить партиципіїв і розв'язував їх форму. Поетичність оригіналу тут найбільше пострадала, бо замість елегантноі форми партиципіїв найшлися стереотипи: „коли“, „коли-тоді“, „як“, „ти, що“, „той, що“, „як такий, що“.

Ідучи за стереотиповою (шкільною) розв'язкою партиципіїв, наш перекладач на деяких важних місцях розминувся з властивим модальним зміслом.

Так у „Світе тихий“ церковні слова „пришедше соннца на запад, видівше світ вечерній, поєм Отца і Сина...“ він переложив: „коли наклонилося сонце до заходу і ми побачили зорю вечірню, тоді славимо Отця, Сина...“ (192). Алеж тут не може бути мови про „коли-тоді“, бо ми тут не оповідаємо, а самі від себе співаємо — творимо акцію тепер.

Тай зміст перекладу не є вповні вірний. Се „ми прийшли на запад сонця“ (чим zarazом дякуємо Богу, що ми

дожили до тої хвили), а не „наклонилося сонце на захід“. Отже в перекладі або треба задержати партиципії і буде „прийшовши на захід сонця (ἐπὶ τὴν ἡλίου δύσιν), побачивши світло вечірнє“, або просто: „прийшли ми на захід сонця, побачили світло вечірнє, і славимо Отця і Сина...“

То само треба сказати про переклад: „Коли день перейшов, дякую Тобі Господи“ (247).

Має бути просто: День перейшов, дякую Тобі, Господи. „Як воскресення Христове ми побачили, поклонімся святому Господу Ісусу“ (348). Має бути: Воскресення Христове побачивши... Або просто: Воскресення Христове ми побачили, поклонімся...

І не „смертю смерть побідив“ (348), але „знищив“ (церк. разрушив).

14. Не знаю, задля яких рацій о. Я. Левицький перекладає вираз „православний“ на „правовірний“.

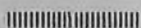
* * *

Мусимо признати, що переклад проф. Огієнка (він переклав тільки деякі церк. відправи) і красший і вірніший, ніж переклад о. Я. Левицького. А порівнюючи наш церковний переклад з грецьким оригіналом і переклад о. Я. Левицького з церковним оригіналом, мусимо подивляти тих давних авторів нашого церковного перекладу, що й без високої науки, яка нині є в світі (граматика, психологія, історія, герменевтика...), так гарно своє діло зробили. Та вони мали відчуття і посвяту для своєї справи, а саме того наш перекладач не мав.

о. Г. Костельник

Важніші друкарські помилки в сій статті в попередніх частинах:

На стр. 343 на долі, замість „був найвисшою інституцією“, має бути „...інстанцією“; на стр. 350 під ч. 29, замість „Єфрата“, „Євфрат“, має бути „Ефрата“, „Евфрат“; „Вефлиєме“ має бути в тексті о. Я. Левицького (420); на стр. 351, замість *συγγένος*, має бути *συγγένος*; під ч. 34, замість „взагані“, „написавашеся“, має бути „взагалі“, „написовашеся“.

3 голосів преси

Голод на Україні і становище польської преси

Страшна голодова катастрофа, у яку вкинули родючу Україну большевицькі можновладці і видана в зв'язку з голодом в липні ц. р. відозва українського греко-католицького Єпископату, звернена не лиш до своїх вірних, але й до цілого культурного світу, викликала, як відомо, негайний, прихильний відгук серед своїх і чужих. Українське громадянство поза межами большевицького „раю“ започаткувало, під проводом утвореного „Українського Громадського Комітету рятунку України“ у Львові, велику акцію тут у краю і загалом між Українцями, — та в широкому світі, з тією метою, щоби — у себе дома об'єднати усі національно-творчі елементи для як найскорішої і найуспішнішої організації моральної і матеріальної допомоги голодуючим братам, а широкий світ поінформувати про те, що діється на окупованій большевиками Україні та спонукати його до організації світової допомоги жертвам голоду. Акція комітету розвивається пляново, тут в краю та між українською еміграцією, європейською і позаєвропейською, і на ширшій міжнародній арені. Преса цілого культурного світу, головнж католицька — що належить з приємністю ствердити, — дуже живо заінтересувалася жахливими подіями на Україні та взиває цілий світ спішити з допомогою конаючим з голоду мешканцям найбільш родючої країни в Європі.

Одним словом, справа голодової катастрофи на Україні не сходить із сторінок світової преси, викликаючи всюди живий відгомін.

Одна тільки польська преса, хоч найближша і найкраще поінформована, не виявила ніякого зацікавлення справою голоду на Україні. Збула мовчанкою і відозву гр.-кат. Єпископату (короткі пресові замітки — це ще не зацікавлення справою), акцію Укр. Громадського Комітету і акцію кард. Інніцера, та загалом поводитьсь так, начеб поза східними кордонами Польщі панували справді ідилічні відносини. Відозви наших Єпископів не подала навіть чисто релігійно-католицька преса (з виїмком варшавського „Przeglądu Katolickiego“, що подав у своїм 33 числі саму тільки відозву, без найменшої заваги), ні КАП (Катол. Агенція Пресова), коли тимчасом католицька преса цілого світу принесла обширні вістки про неї.

Знайшлися однак і між польською пресою органи, які, хочіне зачисляються до чистокатолицьких, звернули увагу на липневу відозву українського гр.-кат. Єпископату, даючи від себе широкий коментар. Це виленське „Słowo“, поважний і звичайно добре поінформований щоденник, що присвячує відносно доволі багато уваги і справам нашої Церкви.

В 281 числі з дня 14. жовтня ц. р. помістило „Slovo“ статтю п. В. Х. (Харкевича) п. з. „Kzyk bez echa“, в якій автор обговорює відозву нашого Єпископату, дивуючись, що вона не викликала ніякого відгуку в неукраїнським громадянстві, хоч справа відносин, витворених на Україні, торкається не тільки самих Українців, але всіх християн і тому, ідучи за духом відозви, взиває знов усіх християн до утворення спільного протибезбожницького фронту*).

„Ніякого відгуку...—пише Автор на вступі своєї статті.—Ніякого, навіть найменшого відгону не викликала поза українським громадянством розпучлива, повна трагічних ноток відозва греко-католицьких єпископів в справі „агонії України“...

„Дивна, це річ. Бо колиб навіть не перейнятися змістом зову українських єпископів, сама форма повинна була звернути на себе більшу увагу: рідко коли буває, що саме в такий спосіб промовляє церковна єрархія“...

Навіши відозву українського Єпископату повнотою, Автор пише далі:

„Розпучливо трагічна відозва уніятських єпископів, навіть колиб вона торкалася відносин у Мексиці, заслуговувала б на те, щоби нею перейнятися, — щож доперва, коли тут йде про загигаючий за межою світ християнський!“...

„А однак голос цих єпископів був голосом взиваючого на пустині... Трудно зорієнтуватися в цьому, як привало відозву українське католицьке громадянство, але вже про православних Українців можна з цілою певністю сказати, що їх під теперішню хвилю абсорбує більше боротьба з власною єрархією, чим журба про конаючу наддніпрянську Україну“.

Це алюзія до акції православних Українців, метою якої є здобути в змосковщеній православної Церкві бодай мінімальні права, і яка виявилася в таких яскравих формах дня 10. вересня ц. р. в Почаїві. Розуміється, що попри цю акцію, яка є безперечно дуже потрібною, повинні були православні Українці відгукнутися на відозву українського католицького Єпископату. Тут же йде про нещасних братів, рідних їм не тільки по крові, але й по вірі! Причиною тієї слабкої реакції на відозву нашого Єпископату серед православних Українців Польщі (є і виїмки) є мабуть се, що відозву видали греко-католицькі єпископи, себто ті страшні „уніяти“, яких — під впливом вічних цюкувань московського духовенства і московської православної преси — належить хіба тільки ненавидіти.

Направду, нераз аж жалко робиться, як православні не вміють чи радше не хочуть у відношенню до нас, греко-католиків, стати, не кажемо на прихильне, але бодай на безстороннє, правдиво християнське становище!

„Легко то злегковажити — пише далі Автор — голос уніятських єпископів: некатоліки можуть до нього віднести, як до „ва-

*) Перший раз взивав до цього п. В.Х. в чч. 40, 47, 52 і 54 „Slova“ за 1933 рік, що ми дуже обширно зреферували в 4 числі „Ниви“ за цей рік. — Х.

тиканської інтриги", як до жесту нещирого, обчисленого тільки на ефект, або такого, що впливає з холодного вирахування. Католики не—Українці можуть уважати його (голос єпископів) за свого роду національну демонстрацію, за вираз журб, що обходять тільки Українців... Так: хто не хоче чути цього крику, — не почує його!...

...Не про те зрештою йде, щоби ми ділили себе на групи і гуртки (які себе взаємно поборюють) і бачили тільки те, що нас безпосередньо і найбільшійше обходить... Ні! Йде про щось зовсім протилежне: про єднання, про єдність!

До тієї єдності взивають уніятські єпископи, наказуючи своїм вірним, себто католикам, молитися за православних на Україні, — звертаючися притому не тільки до католицького світу, але до всіх, що вірують в Бога!...

І саме це є незвичайної ваги: треба вкінці ясно і виразно поставити справу відношення до атеїстичної акції, яка в Большевій тріюмфує на цілій лінії і яка робить щораз більші поступи в нас.

Це не є справа лиш католиків чи православних, — Поляків, Українців, чи теж Росіян: всі віруючі в Бога, а передусім, річ ясна, християни — всі горожани Річипосполитої Польської без огляду на національність, — мусять рішучо перейнятися справою і утворити спільний, єдиностайний фронт!..."

Утворення такого фронту в нинішніх часах уважає Автор найважливішим завданням усіх християнських віроісповідань Польщі. В порівнянні з цим всі інші справи сходять наче на другий плян.

"Не говорім про нашу „християнську культуру", — кінчить автор — про Польщу, яка була і має бути „заборолом (przedmurzem) християнства", не декларуючи про „унійну акцію", — все те буде пустою балаканиною, а навіть фалшом, якщо не здобудемося на утворення спільного християнського, протиаєїстичного фронту в Польщі".

Річ ясна, що такий спільний християнський протибезбожницький фронт в державі, населення якої в першу чергу є виставлене на розкладову безбожницьку акцію, що йде з країни, де ведеться жорстока війна з Богом, є для всіх нас безсумніву конечно потрібний. Одначе думаємо, що створення такого об'єднання нині — навіть як би всі християнські віроісповідання приступили до такого спільного порозуміння — неможливе. Огляд на „добросусідські і приятельські" відносини з „царством сатани" не допустить до створення такого фронту.

В ч. 288 з 21. X. ц. р. „*Slowo*" у статейці того самого автора п. з. „*Pamiętajmy o ginących w Rosji*" знов вертає до тої самої справи і з радістю зазначає, що, Богу дяка, „справа вмираючого з голоду населення в Росії, справа духового усамітнення людей, які в багатьох випадках звязані спільними звязками крові з горожанами Річипосполитої, — справа, яку з цілою трагічною яскравістю змалювали греко-католицькі Єпископи, — зрушила врешті людські сумління!..."

Мова тут про утворення з ініціативи віденського архієпископа, кард. Інніцера міжвіроісповідного і понаднаціонального Комітету Допомоги для голодуючих в Радянським

Союзи, а також про день жалоби і протесту, заряджений Українським Громадським Комітетом рятунку України у Львові.

Автор пригадує мешканцям Вильна „хто такі большевики, і яке їх відношення до тих, що не хочуть бути невольниками“, та взиває прастарий город Вильно не датися випередити іншим містам, та приєднатися до акції, яка має на меті зорганізувати моральну і матеріальну допомогу вмираючим з голоду в Радянським Союзі.

Голос „Slowa“, може одинокий з цілої польської преси, свідчить про те, що є ще в Польщі люди, котрі вміють знехтяться понад національні пристрасти та упередження і стати на правдиво людськім становищі. Боїмося тільки, щоби цей голос не остав теж „криком без відгуку“, який буде тим трагічнішим, що не викличе ніякої реакції якраз серед власного громадянства.

* * *

Відгомін Почаївських подій на сторінках преси

Національна маніфестація православних Українців в Почаїві в день Преп. Йова Желіза, дня 10. вересня ц. р., в якому мав закінчитися ювілей митрополита Діонісія — про що ми доносили в попередньому числі „Ниви“ — відбилася живим відгомом у пресі. Розписалась про неї преса українська (католицька і православна), польська, а передусім московська.

Як відомо, по скінчених відправах в соборі, коли митрополит ішов до архієрейської палати, очікуючі на нього вірні розвинули українські прапори і транспаренти з написами: „Українському народови — український єпископат“, „Геть з русифікацією Церкви“ і ін.

Почаївська Лавра, отсі святощі українського народу, впродовж свого кількасотлітнього існування ще такої маніфестації не бачила. За останніх 100 літ її зробили були центром і осідком чорносотенної організації п. з. „Союз русскаво народа“, ідеологією якої на Волині ширили головно монахи Почаївської Лаври, які й видавали тут сумної слави „Почаевскій Листокъ“. І ще й до нині Почаївська Лавра заховала виключно московський характер, дбайливо консервованій серед монашої братії, яка складається у своїй великій більшості з самих майже Росіян, що позбігались сюди з усіх кінців Росії та з кількох „тоже — Малоросів“.

Аж нараз у сім центрі московщини, і то в саму найторжественнішу хвилю, — жовтоблакитні прапори на лаврській дзвінниці, українські транспаренти на лаврським подвір'ю і рішуче домагання українського православного народу — дати йому в православній Церкві бодай мінімальні права!

Це для теперішніх правителів православної Церкви в Польщі було дійсно „громом із ясного неба“, а українське правосл. населення підняло на душі.

Не диво, що ці події знайшли такий голосний відгомін на сторінках преси.

Українська преса, головнож православна, подає описи Почаївських подій, вправді повні здовolenня й одушевлення, але видержані в спокійнім і річевім тоні. Одночасно ця преса подає, що саме в головній мірі причинилося до цієї маніфестації. „Було ясно, — пише журнал „За Соборність“ ч. 7 — що ініціаторам ювілейної урочистости не так ходило про вшанування ювілею первоієрарха Православної Церкви в Польщі, як про використання здвигу віруючих мас в цілях задемонстрування ніби їх солідарности з сучасним російським характером та московськими порядками в Правосл. Церкві в Польщі. Так малося на св. Почаївську Лавру знов накинати сумну тінь захистниці московського православля в його націоналістичній виключности та нетолеранції“.

При тому укр. православна преса з притиском зазначає, що „маніфестація відбулася після того, як церк.-релігійні урочистости були скінчені, після служби Божої та молебна з обнесенням мощей преподобного Іова Почаївського“. — „Підкреслюємо це для історії — пише „За Соборність“ у 7 ч. — з огляду на негідну спробу чорносотенної російської преси образити український нарід таким представленням справи, ніби Почаївська маніфестація була ділом якихсьто комсомольців чи сельробів“ — (так, як би ці різні комсомольці чи сельроби не були плодом московської душі, витвореним якраз на деморалізацію і згубу українського народу, — наша завв.).

Що маніфестація була поважна і нічим не осквернювала святости місця, де відбувалася, найкрасший доказ на це обставина, що митрополит Діонісій благословив з ганку архієрейської палати зібраний навколо українських прапорів та транспарентів нарід.

На відбутім після того, на Почаївськім ринку вічу, на котрім багатотисячний народний здвиг, поздіймавши шапки, запрясягав святочно „відстоювати віру православну, соборність в устрою Церкви, рідну мову в Службі Божій, рідну ієрархію і домагання правлячого єпископа Українця для Волині“, ухвалено слідуочі резолюції:

„Ми, православні Українці з різних сел і міст Волинського повідства, зібравшись зі всіх кінців Волині в Почаїві в день св. Іова Почаївського 10 вересня 1933 р., на народньому вічу, стверджуємо, що:

1) *Українському народові в Православній Церкві в Польщі, діється кривда, бо:*

2) Церковна влада не йде назустріч бажанням та потребам церковно-релігійного життя української пастви;

3) Московський ворожий нашому народові напрямок продовжує панувати в Церкві у всіх теперішніх її установах та в митрополитальній пресі;

4) Св. Синод не зважає на голоси та просьби православного українського громадянства, що особливо виявилось в останніх днях з його відношення до меморіалу, представленого Тосариством ім. м. Петра Могили.

Вимагаємо розмосковлення нашої Православної Церкви і ухвалюємо:

Звернути високу увагу достойників нашої Церкви, усіх православних Владик, зібраних зараз у св. Успенській Почаївській Лаврі, на надзвичайну небезпеку продовжування московського протинародного напрямку в житті нашої Церкви і просити їх глибоко розважити над тим, до якого морального розкладу, занепаду та загибелі може повести незгода поміж ієрархією духовенством та українською паствою в Православній Церкві в Польщі, зокрема на Волині. Уже надходить остання година дати для православної української Волині окремого Владику українця і припинити московське політиканство Кремнянської Духовної Консисторії та залежного від неї духовенства“.

Делегацію, що мала ці резолюції вручити Митрополитови, прийняли архієпископ Олексій (Гродненський) і єпископ Полікарп (Луцький).

По маніфестації майже цілий місяць відбувалися віча і наради в різних місцевостях Волині (Рівне, Дубно, Межиріччя, Володимир, Крем'янець), при участі місцевих укр. союзових послів, на яких народ приєднувався до резолюцій, ухвалених на Почаївським вічу.

Братній білоруський нарід заняв до акції Українців солідарне становище. Ось що пише „Беларуская Крыніца“ в 34 ч. ц. р. у статті Лявона Хмурного: „Мы, беларусы, да гэнае дэманстрацыі усёцэла далучаемся, усёцэла з ёй салідарызуюемся“.

Зате московська преса не вміла поставитись до тих, будь-яких історичних подій в житті правосл. Церкви спокійно, річево і гідно. Почаївська маніфестація вивела усю московську пресу — (митрополитичі органи „Слово“ і „Воскресное Чтеніє“ та малоросійський додаток до „Слова“ п. з. „Православний Селянин“, далі „Наше Время“, „Русское Слово“, „В оградѣ церковной“, ну і наш доморослий львівський „Рускій Голосъ“, який найбільше тут кричить і подвизається, хоч не знати, яку саме православну Церкву він представляє) — з рівноваги. Із словника її редакторів полились непристойні епітети, понеслись істеричні вигукки і некультурна лайка, полились брудні помії і на демонстрантів і на „аранжерів“ і на цілий український нарід. Направду, з дива не можна вийти, як преса — та ще й церковно-релігійна! — могла знизитися у своїй полеміці до такого некультурного і неетичного рівня! Досі такі методи

поборювання противника і свідоме перекручування фактів— бачили ми тільки в комуністичних чи вуличних пресових органах. А тут те саме роблять органи, що хочуть відзеркалювати думки російської духової еліти в Польщі!

Та щоби не бути голословними, наведемо декілька запашних цвіток, які розцвили на сторінках російської преси з приводу Почаївських подій. Ось вони:

„Украинская банда, безобразная демонстрация, хулиганы, политграмотный комсомол, шантаж, манифест безответственных смутьянов, сотня украинствующих хулиганов, полупьяные сельские парни, кучка петлюровских хулиганов (правда, що гарно сказано, нічим большевицька лайка?!), банди комсомольцев, кошуношвенное (богохульне) и антирелигиозное выступление, ехидство и подлость, разнузданная кучка украинцев, еврейские подростки, советские безбожники, бѣсновавшіеся сельробы (так начеб сельробы мали щось спільного з українством!), продажная и безбожная клика, грязные транспаренты, лик звѣря, платные наймиты врагов православия, янычарское усердие, дичина, азиаты, кайны, іуды“...

Це тільки частина того, що шановні редактори викинули із своєї благородної душі на сторінки преси, пишучи про Почаївську демонстрацію.

Виступ українського православного народу, що становить 70% вірних православної Церкви в Польщі (супроти 1% правдивих Росіян), з жаданням мінімальних прав у сій Церкві, виступ зрештою поважний і достойний, викликав таку „культурну“ реакцію у тих, що так на кождім кроці люблять хвалитися своєю культурною висшістю.

Щож до закидів, які піднесла російська преса проти домагання Українців, то вони не видержують ні найменшої критики. Головний закид — це український шовінізм, який змагає до розбиття правосл. Церкви. Сим шовінізмом преса найбільше воює.

Тимчасом кождий, хто тверезо глядить на національні відносини у православній Церкві в Польщі, побачить зовсім щось інше: в ній панує неподільно московський шовінізм. Всі висші церковні становища обсажені Росіянами; далі всі висші уряди в митрополії, у православних єпархіяльних консисторіях, при синоді правосл. Церкви, „це — як скаж завзлюбно Biuletyn Polsko-Ukraiński у своїм останнім числі — копальня золота для недобитків російського царизму“. Більшість парохіяльного духовенства Москалі або зрусифіковані Малороси (під протестом духовенства з приводу Почаївських подій, підписаним якою сотнею священиків, знайшлося тільки чотири підписи по українськи). Між духовенством багато бувших офіцерів Денікінської і Вранглівської армії, які провокують нераз національні почування

своїх вірних, не признаючи навіть існування українського народу. Те саме робить густо—часто і російська преса. Проповіді по церквах виголошуються майже виключно по московськи, навіть по таких українських центрах, як Кремянець, Почаїв чи ін. Всі релігійно-церковні часописи і публікації в мові російській. Православний відділ богословського факультету при варшавськiм університеті обсаджений в більшості професорами Росіянами, а існуючий при ньому інтернат для студентів ведений в чисто московськiм дусі. Одним словом на всіх ділянках церковно-релігійного життя панує московщина.

І це ніщо — все в порядку. А як Українці, що становлять більше двох третин вірних правосл. Церкви покiрно просять, а коли це не помагає, голосніше домагаються бодай трошки прав у сій Церкві для себе (для Волині правлячого єпископа Українця та українського парохіального духовенства і проповідей у рідній мові), тоді повстає обурення, крик і лемент, що ось — мовляв — українськiй шовінізм, роздухуваний „бандою петлюрівських хуліганів“, розбиває православу Церкву!

Кождому неупередженому ясно, що розбивають сю Церкву хіба тільки ті, що уважають православну Церкву в Польщі і надалі „оплотом рускості“, в якій і надалі має панувати неподільно московськiй дух і московськiй націоналізм.

До Почаївських подій зайняла становище і польська преса. Докладний опис тих подій подала луцька „Wołyń“, (ч. 38), варшавська „Gazeta Polska“ (ч. 260), краківськiй „Czas“ (ч. 224) і виленськiй „Kurjer Wileński“ (ч. 263). Не будемо наводити голосів усіх наведених часописів, а торкнемося тут тільки статті „Kurjera Wileńsk-ogo“, який добре визнається у внутрішніх відносинах правосл. Церкви в Польщі, та займає до них правильне становище. У статті п. з. „Rozczajowskie memento“ автор п. Testis (криптонім) вказує на вступі, що „отвертий виступ маси українського населення проти політики начальних властей православної Церкви — і то в хвилі ювілейного обходу її найвисшого достойника в Польщі — було вже повні сенсаційним випадком, щоби звернути на нього увагу публичної опінії цілого краю“. Вся преса, мимо ріжниць в оцінці самого факту, згідно твердить, що „відносини в нутрі Церкви не лиш що не змінюються на красше, але навіть погіршилися“.

„Російська преса — пише Автор — шукає причини цього смутного явища в „українськiй агітації“, чим звичайно називає слушні і узasadнені змагання українського населення в Польщі — увести до Церкви первні власної національної культури у виді обрядових форм і мови та відповідного добору персоналу. Цим з початку несміливим змаганням заєдно скручувано карк в осідку урядів Митрополії при вул. Жигмонтівськiй в Варшаві, викликаючи такою політикою задоволення й одобрення більшості російських православних кругів“.

Крім цього Митрополія, — пишеться далі — мимо домагань уряду, стало зволікає з приготуванням до скликання Собору та повороту до соборного устрою, „чекаючи для себе і для своїх церковних концепцій красшої політичної конюнктури в Польщі“.

„Супроти такої перспективи українське православне населення, найбільш заінтересоване в устроєвій, звичаєвій та мовній дерусифікації Церкви, вхопилося доволі небуденних для церковних відносин середників, щоби зробити на Митрополію відповідний натиск з метою прискіпити конечні реформи“.

Автор каже далі, що квестія форм тієї боротьби з владою Єрархією, на що найбільше вдаряє подразнена російська преса — це не суттєва справа, бо тут йде не о форму, а зміст.

„Револуції не робиться із збереженням цілого передтим обов'язуючого церемоніялу. Вибух револуції є зправила наслідком опору тих, які мають владу, проти *дозрілих* реформ“.

„Почаївська маніфестація не є вправді револуційним ділом, бо відбулася без нічийої шкоди і не змінила порядку річі в Церкві. Все-таки є вона поважним *тєменто* у відношенні до верховних властей Церкви, щоби вони піддали *засадиничій ревізії* свою дотеперішню політику...“

Хибним є приписувати Почаївські події виключно українському націоналізму і політиканству його представників на Волині, бо політиканство виростає там, де влада дає до цього привід і створює догідні умовини, тому не має чого російська преса роздирати риз з причини підривання авторитету церковної влади.

Автор кінчить свої спокійні і наскрізь річеві завваги, вказуючи на те, що Митрополія не вміла досі перевести реформ, потрібних для зближення і обєднання церк. Єрархії з вірними на майбутнім Соборі, і тому нині скликання такого Собору є вже ризиком. Насамперед треба увести реформи та усунути причини, які доводять до такого тертя і конфліктів між Єрархією і вірними.

Наче на завершення, чи радше на успокоєння тієї бурі, яка счинилася на сторінках російської преси, появилася дня 9. жовтня 1933 **пастирський лист** митр. Діонісія, посвячений в цілости згаданім подіям. В загальному цей лист не відбігає далеко від тих голосів і того становища, яке зайняла до Почаївської маніфестації московська преса. Видно, що в його укладанні принимали визначну участь люди, що стоять близько редакцій згаданих часописів. Ріжниця тільки в тім, що лист видержаний в спокійнім, поважнім тоні, одягнений у святочну форму, як це звичайно у пастирських листах буває, хоч і в ньому попадаються такі слова, як: безчинство, безпорядок, злоріччя, бунтарський і револуційний шлях, бунтарі та ін.

Лист починається „з великого горя і туги серця“ Митрополита, бо

„обезвечено в цей святий день благодатне місце, ображена наша головна святиня, ..на церковній площі демагогічно вигукувалось „слава“, але не Христові... від самого початку Гора Почаївська не була свідком такого церковного безпорядку і „злоріччя“.

„Які ж вимоги ці особи нам ставляють?“ — питає Митрополит. — Священні? Спасительні для Православ'я? Бажані для всього віруючого народу?“

„Ні. Скажемо відкрито: вузько-національні, не приймаючи під увагу всесвітнього значіння Православ'я“.

Видно, що консервування московського характеру православної Церкви — це передумова її всесвітнього значіння.

Відтак вичисляє найвисший настоятель польської православної Церкви ті добродійства, які він для українського народу у відродженій Польщі зробив. Отже: „благословляв переклад богослужбових текстів на українську мову; в 1924 році відбулась постанова Священного Синоду, благословивша уживання, — там, де це буде корисним, — української мови в Богослуженню“. Однак всупереч тій постанові Синоду Митрополит в обговорюванім нами листі постановляє з особливим підкресленням, що „б о г о с л у ж е н н я п о в и н н о і н а д а л і в і д п р а в л я т и с ь м о в о ю ц е р к о в н о с л о в я н с ь к о ю“. Отже наглядна суперечність.

Навіть дозвіл служити панахиди по гетьмані Мазепі приписує собі Митрополит в заслугу. Тимчасом відомо, скільки заходів і скільки енергії мусіли витратити правосл. українські діячі, щоби такого дозволу добитись. І дозвіл дано, але більше зі страху перед зростом симпатій до гр.-кат. Церкви, яка служила панахиди по Мазепі (Варшава, Ковель й ін.).

Найбільше хвилює Митрополита те, що „ті, що повстали проти порядку церковного, ...витворюють в Церкві анархію... бо... вимагають — і з цим апелюють до Уряду, призначення для них правящего Єпископа, обов'язково українця. Що це означає? Спокійно подумайте...“

Розуміється, що православні Українці не сміють домогатися свого власного правлячого єпископа Українця бодай для Волині. Вони тільки повинні покійно чекати на того, кого їм Митрополія пришле, хоч би він був з далекої Тули, чи Рязані, бож цього вимагає „всесвітнє значіння Православ'я“.

Вкінці рішучо застерігається проти закидів, будьто би він не хотів Синоду. — „Даремно нас укоряють тіж народні бунтарі, що ми не думаємо про Собор, що Ми ігноруєм сучасні церковні вимоги, що Ми, накінець, своєкорисні“.

Як бачимо, пастирський лист не виказує ніякого бажання — витягнути бодай якісь консеквенції з Почаїв-

ських подій. Все остається по старому. Митрополит Діонісій пішов по лінії вимог тих московських православних кругів, які в дійсності і рядять польською православною Церквою.

А цей шлях не доведе до успокоєння розбурханих умів.

X.

Вісти з Тов. св. Андрея

Зачинаю, як звичайно, радісною вісткою, що маємо знов нових членів, які цілими деканатами приступили до нашого Товариства. Є ними деканати: винницький з львівського протопресвитерату і підкам'янецький з золочівського, так що тепер числить наше товариство 38 зорганізованих, а 16 незорганізованих деканатів. До цих останніх належать: перегінський, буський, золочівський, лопатинський, милятинський, львівсько-позаміський, перемишлянський, янівський і вісім деканатів тернопільського протопресвитерату, а саме: зарваницький, залозецький, збаражський, козлівський, микулинецький, новосільський, озірнянський і скалатський. Тут мушу справити мимовільну похибку, яку я зробив в останніх „Вістях з наших установ“, причислюючи галицький і бурштиський деканати до заснітившихся деканатів. Це дуже ревні наші члени, а похибка вийшла звідти, що вони пересилали свої вкладки консисторськими чеками, і дирекція Товариства нічого про те не знала, що гроші вислано окружною дорогою. А окружна дорога все дальша, як пряма, тому, заки прийшла вістка до Товариства, минув якийсь час і вкралась немила похибка. До заснічених деканатів належать під хвилю: калуський, щирецький, підгаєцький, камінецький і яричівський. Може воно й прикро, що випикується постійно незорганізовані й приспані деканати, але нема іншої ради, як постійним пригадуванням примушувати наших ОО. Собратів до активності.

А зорганізуватись мусимо всі, бо тільки в організації наша сила. Для прикладу вкажу на організацію вселюдного учительства. Їх станове товариство: „В. П. У. В.“ себто: „Взаїмна поміч українського вчительства“ числить 3.100 членів і має — як на наші обставини — поважне майно, а саме: кам'яницю при вул. Унії Люблинської ч. 11. вартости 100.000 зл., кам'яницю при вул. Якуба Стшеме ч. 11. вартости 130.000 зл., „Оселю“ у Ворохті, вартости 120.000 зл., посілість в Мушині 15.000 зл. і парцелю в Криниці 10.000 зол., заповоговий і посмертний фонд та „Учительську Касу“ на окремих кооперативних статутах. В. П. У. В. веде постійно для своїх членів правну пораду й обо-

рону у станових справах, у багатьох випадках з успіхом, та дає фахові педагогічні поради аж до помічі у вироблюванні зразкових лекцій чи педагогічних тем. В тій цілі удержує також і постійно доповнює „Центральну педагогічну бібліотеку“, яка нині числить около 2000 томів, а нею можуть користуватися передовсім співробітники видавництва та всі члени Товариства. При „Оселі“ в Ворохті удержує В. П. У. В. бібліотеку, головню з області белетристики, що числить поверх 1.000 книжок. Ця бібліотека призначена в першу чергу для учителів і учительок, що приїжджають до „Оселі“ на відпочинок. Але цією бібліотекою послуговуються тепер вже й другі літники й гості, що приїжджають до Ворохти, а зимою користуються нею місцеві Гуцули.

Видавнича діяльність В. П. У. В. богата й плідна. Передовсім поважний фаховий кварталник: „Шлях виховання і навчання“ з додатком: „Методика і шкільна практика“ (5 до 6 арк. друку), дальше офіціоз Т-ва „Учительське Слово“ (2 арк. місячно), та періодичне видавництво книжками „Педагогічна Бібліотека“ (5—6 арк. книжка).

Я нарочно доволі просторо розписався про організацію нашого вчителства, щоби ми, священники, взяли собі з їх праці й організації добрий приклад. І якими засобами прийшли вони в такім короткім часі до таких поважних вислідів? Передусім тим способом, що всі учителі мусять належати до свого товариства, а друге тому, що їх щомісячна вкладка виносила передше по 10 зл. місячно, а нині знижено її на 5 зол.

А ми що? Розбиті (і то справді „розбиті“) на три епархії, не маємо права лучитися в одно товариство, а до того і в рямцях одної епархії ділимося щораз більше і більше.

Все таки поступ є й між нами, і то доволі великий. Передовсім організація, хоч пиняво, але таки поступає вперід, а друге, наші члени складають річно по 12 зл. а не, як давніше до Тов. св. Ап. Павла, по 2 (виразно: два злотих) річно, а й ті гроші збирались оттак принагідно, прим. з нагоди загальних зборів, деканального соборчика чи ін. Теперішній спосіб збирання вкладок через рухливих отців деканів дав гарний вислід, бо досі маємо в готівці 5870 зл. і 33 гроші і гарну парцелю при вул. Ванди у Львові. Тимсамим щораз більше зближаємося до нашої мрії: нашого великого „Священничого Дому“ у Львові.

А тепер питання: чи нам той дім де купити готовий, чи вибудувати його після нашої вподоби і потреби? Стою при думці, що такий дім може бути лише вибудований, а не готовий куплений. Узасадню мою думку. Коли у Львові купується готова кам'яниця, то лише з льокаторами, яких годі позбутися, хочби вони нічого не платили,

отже наше товариство, купуючи готову кам'яницю, взялоб собі лише готовий клопіт на голову. По друге: кам'яниця має звичайно лише чиншові мешкання, які не підходять під наші ціли, наші потреби. Передусім в нашому домі мусить бути вигідна, велика саля на збори, одинока українська саля, невіднаймлена чужинцям. В домі будуть приміщення всі наші релігійні Товариства, отже: Тов. св. Андрея, св. Петра, Власна Допомога, Священнича Санаторія, Комітет вдів і сиріт по священниках, Тов. Українців академиків католиків „Обнова“, Марійське Товариство, Товариство слуг „Будучність“ і інші товариства, які стоять на католицькому ґрунті. Тут мусить бути приміщене й наше священниче касинове товариство, де священники сходились би на товариську гутірку, для обговорення своїх станових справ, або справ, зв'язаних тісно з життям Церкви й народу. Тут мусить бути й бібліотека й читальня і научна робітня для наших наукових робітників. Священничий дім мусить мати найменше п'ять до десяти гостинних кімнат, щоби священники мали де заїхати та переночувати, коли потреби їх заведуть до Львова. Тут — що найважливіше — мусить бути „Академічний Дім“ для наших священничих дітей, щоби вони в найнебезпечніших хвилях свого життя, коли їм приходить ся заживати т. зв. „золотої академічної свободи“, не підпадали під злий вплив різних невідповідальних елементів, а навпаки щоби тяжким научним трудом, невсипучою працею та характерністю приготувались до праці для народу й Церкви. В тім домі мусіла би бути в одному крилі „Бурса-інтернат“ для наших середношкілників, де нагляд вів би священник і виховував би священничі діти в дусі їх батьків. В кімнатах „Акад. Дому“, й інтернату під час вакацій відбувались би реколекції для духовенства, тимсамим в „Свящ. Домі“ мусіла би бути гарна богослужбена каплиця. Партер дому був би призначений на склепи для української пральні, кімнати до снідань, українця фриз'єра і т. п., щоби свої люди заробляли від своїх людей.

Найдуться скептики, що зачнуть кивати головами та ширити зневіру: „Де! де! — мовляв — коли до такого дому прийдемо! Де нам до такого братися?“ А я уважаю такі голоси за злочин, за ганьбу для нас. Бо колиб так священники, наші діди й прадіди, були трохи подумали про свою організацію і про свою судьбу, то нині малиб ми вже давно таку свою інституцію. Прошу лиш розважити: Чиїм проектом і чиїми заходами збудовано львівський „Народний Дім“, як не священника Льва Трещаківського, пароха Городка; хто здвигнув „Нар. Дім“ в Коломиї, як не о. Кобринський з Мишина; хто оснував бурсу в Стрию, як не священники Венедикт Ружицький, Гнат Рожанський і Юліян Федусевич? Хто оснував бурсу ім. Марк. Щашкевича в Бродах, як не свя-

щеник Софрон Глібовицький; хто головно причинився до будови бурси в Станиславові, як не пок. о. архидіакон Іван Литвинович? Згадаймо тепер на наших священиків-меценатів Стефана з Шельпак і Андрія з Мединя Качалів, Івана Залуцького з Теревовлі, Станислава Новосада з Підгаєць та інших наших отців собратів, які ціле своє майно записали на бурси й стипендії, забуваючи про потребу своїх собратів.

Я особисто вірю в те свято, що такий дім мусить повстати, бо коли будують на нашій землі „дом жолнежа польського“, „дом почтовця“, „дом робітничий“ то й „Дім священика“ мусить повстати. Він є конечний. Наші учителі най нам будуть тут світлим приміром. Ми скоротилиб час вичікування такого дому о одну третю, колиб так до нас пристали перемиська і станиславівська єпархія, але сю мрію при теперішніх обставинах як нереальну лишім на боці, а вірмо в се, що своїми силами його збудувати мусимо.

На всякий спосіб ще кілька літ почекаємо на цю нашу твердиню, а нетерпеливі члени нашого Товариства скажуть: „а якуж користь маю я тепер з Товариства“? Погодіть братя! Буде користь і тепер... Львівська дирекція нашого Товариства рішила на останньому своєму засіданню дати своїм членам щорічно безплатно бодай одну книжку релігійного змісту, потрібну до їх душпастирської праці. І так вже в найближчих днях даємо до печатання дуже актуальну працю о. сов. Миколи Вергуна з Нараїва, п. з. „Новомодні пророки“ або „Біблійні дослідники“. Буде це перше число бібліотеки видань Тов. св. Андрея. За нею підуть другі, до яких написання взиває отсим дирекція Тов. св. Андрея наших духовних письменників. Добрі праці будуть добре ремунеровані.

Щоби розрухати духове життя між нашими членами, рішила дирекція подавати заголовки кільканадцятьох актуальних відчитів, які повинні члени Товариства на своїх сходинах зреферувати й передискутувати. Ось теми на найближшу будучність:

1. Як повинна бути добре обслужена філіяльна церква, щоби занедбання її не спричинювало душевної шкоди для її парохіян.

2. Яких засобів ужити, щоби поширити католицьку акцію між українською молодю „КАУМ“.

3. Чи, як і чим далисьби оживити наші відпусти (празники), щоби приносили якнайбільше душевної користі для наших прочан.

4. В який спосіб перевести по деканатах безпосередне закупно світла з фабрики „Керос“ (давніше фірма: Котецький і Спілка), щоби наше Товариство осягнуло найбільший рабат.

5. Християнська соціальна політика на основі папської енцикліки „Quadragesimo anno“.

6. Теми до проповідництва під нинішню хвилю і як їх переводити.

7. Яких засобів ужити, щоби священики поліпшили своє матеріальне положення.

8. Як запевнити можливу егзистенцію священикам-дефіцієнтам, неспосібним до душпастирської праці.

9. Наука Церкви про приватну власність і доктрина большевиків.

Ось кілька тем, які на сходах кружків товариства св. Андрея моглиб бути зреферовані, передискутовані і — о скільки на це заслугоють — поміщені в наших релігійних часописах: „Ниві“, „Богословії“, „Меті“, чи інших.

о. Ю. Дзерович

Некрольог

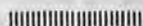
† о. Йосиф Ганкевич,

парох Красного скалатського повіту, грималівського деканату — умер, проживши 73 літ, в 45 році священичої служби.

Покійний був сином о. Николая, пароха в Настасові, що понад 50 літ управляв тою парохією. В 1834 р. підчас великої холери вмирає в Теребовлі великий Григорій Ганкевич, що в часах до р. 1815, коли значна часть Поділля належала до Росії, був апостольським делегатом („iudex delegatus“), управляв деканатами підчиненими Росії, а по його смерті о. Николай Ганкевич з Настасова завідує деканатом і парохією в Теребовлі. З родини о. Николая вийшло трьох священиків: пок. о. Симеон, парох Снятина, пок. о. Олександр, парох Грималова і о. Йосиф, парох Красного, а крім них др. Клим Ганкевич, професор філософії і автор багатьох студій із ділянки філософії, писаних українською і німецькою мовою та довголітний співробітник „Душпастиря“ з часів ред. о. др. Комарницького. Нащадком його сестри є гімназійний професор Микола Ластовецький.

Покійний о. Йосиф володів знаменито пером. Ще студентом богословії списав зі шаф Дух. Семинарії записки і на основі того опублікував в „Ділі“ „Семинарську Літопись“, в перших роках священства друкував багато проповідей в „Душпастирі“, а також і до смерті не кидав пера, друкуючи в „Ниві“ статистичні і історичні записки під криптонімом (Й. Гкв.) і чимало нотаток у „Ділі“. Від ряду літ містив в „Taschenkalender f. d. Kath. Klerus“ в Регенбурзі церковно-статистичний огляд „Ritus graeci“ і тим заповняв довгі літа прогалину щодо інформування німецьких кругів дбайливо зібраними статистичними відомостями про греко-

католицьку Церкву не тільки в галицькій провінції, але і про Закарпаття і Північну й Полудневу Америку. Покійний, стояв все з „Нивою“ в тісній звязку, поміщуючи на її сторінках свої цінні статті і спогади. Далеко від культурних осередків, у Краснім, деканату грималівського близько совітської границі, 45 літ трудився один зі спосібніших священиків, що не вважаючи на старечі літа, не зривав звязків з культурним світом, сповняючи вірну службу св. Церкві і своєму народови. В. Й. П.

Всячина

Ювілей львівської гр.-кат. Духовної Семинарії.
Як ми вже про це на сторінках „Ниви“ писали, сего року припадає ювілей 150-літнього існування львівської Духовної Семинарії, яка увесь час, від перших початків аж до нині так тісно звязана з життям народу, внаслідок чого ювілей набирає ширшого, всенароднього значіння. Ювілей започаткував Високопреосвящ. Митрополит ще на Зелені Свята ц. р., а головні торжества відбудуться в днях 1 і 5 листопада 1933 з ось якою програмою: Дня 1. падолиста 1933, о 9. год. в день 150-літньої річниці торжественна Служба Божа з проповідю в церкві Св. Духа у Львові, Коперника 36. Дня 5. падолиста 1934, о 9. год. в тій же церкві Архієрейська Служба Божа, яку в сослуженню відправить Ексц. Преосв. Кир Йосафат, єпископ перемиський, самбірський і сяніцький. Високопреосв. Ексцеленція Митрополит Кир Андрей виголосить ювілейну проповідь. О 12. год. в огороді Духовної Семинарії (на випадок непогоди в салі Тов. ім. Лисенка вул. Шашкевича) святочна Академія зі слідуючим порядком:

1) Р. Вагнер: „Хор Паломників“ з опери „Тангайзер“, Р. Вагнер: „Молитва перед борбою“ з опери „Льогенгрін“.

2) Святочна промова.

3) А. Вахнянин: „Живем, живем“.

4) Роман Дурбак: „Вітай Святине Духа!“ (В 150-ліття існування Духовної Семинарії у Львові) — деклямує Зиновій Нарожняк.

5) Д. Бортнянський: „Радуйтеся Богу“ псалом.

На ювілейні торжества запрошене все духовенство і найчільніші представники українського громадянства. Ювілей закінчиться аж 1. грудня ц. р. і того дня відправиться торжественна Служба Божа з проповідю, бо це 150-літня річниця того дня, в яким тодішній львівський Владика, еп. Петро Білянський обняв в посідання семинарську церкву і відправив у ній архієрейську св. Літургію.

Акція допомоги голодуючим на Україні. Справа голоду на Україні і допомогова акція, про яку ми згадували ще в 8 числі „Ниви“ набрала широкого розголосу не тільки в нас, між Українцями польської і румунської держави та на еміграції, але й у цілм світі. Справа голодової катастрофи на Україні прийшла, завдяки режним старанням Українського Громадського Комітету рятунку України у Львові та організованої акції українських еміграційних осередків, на порядок нарад останньої сесії Союзу Народів в Женеві, що відбулася при кінці вересня ц. р. Норвеський президент міністрів Мовінкель, що головував на цій сесії, постановив, мимо всіляких спротивів і позакулісових інтриг, поставити справу жакливого голоду на Рад. Україні на порядок нарад і члени Ради, після двогодинної наради, рішили справу передати Міжнародньому Т-ву Червоного Хреста, який перед 12 роками вів теж таку акцію в СРСР. Тепер йде про те, щоби большевики пустили на свою територію Червоний Хрест для несення помочі голодуючим.

Незалежно від цього архієпископ Відня, кард. Інніцер, котрий ще перед двома місяцями звернувся із закликом до цілого культурного світа в справі голоду в Радянськім Союзі, скликав на початок жовтня ц. р. нараду церковних достойників, представників різних віроісповідань та заступників десяти національних груп, після якої утворено під проводом самого Кардинала міжнародній і понаднаціональний Комітет Допомоги голодним у Радянськім Союзі, діловодство якого перейняли заступник голови австрійського Червоного Хреста та генер. секретар Європейського Конгресу Національностей, др. Аменде. Комітет видав відозву до публичної опінії світа, в якій взиває всіх спішити з допомогою вмираючим з голоду мешканцям Рад. Союзу. Негайна поміч це наказ людського почування і любови ближнього.

Український Громадський Комітет рятунку України, в порозумінню із нашими церковними властями, призначив день 29. жовтня ц. р. (неділя) днем національної жалоби і протесту „з приводу голоду та інших жакливих подій на українських землях у Совітському Союзі“. Того дня відбудуться в цілм краю за дозволом і згодою церковної влади богослуження в наміренню українського народу під комуністичною диктатурою та панахиди за померших внаслідок політичного гнету й голоду. В часі богослужень будуть виголошені відповідні проповіді. Того самого дня мають відбутися по всіх громадських установах сходи, реферати відчитати про положення на Рад. Україні та протестаційні віча і збори. День національної жалоби має українське громадянство провести в пості та складати добровільні датки на організацію акції допомоги. День жалоби і протесту відбудеться також у всіх еміграційних осередках, як: в Празі,

Парижі, Бельгії (Брюссель), Румунії, Болгарії, Югославії, Туреччині й ін., а також між нашою заокеанською еміграцією.

Львівське воєвідство заборонило всякі збори і віча в зв'язку з атентатом на большевицький консулят у Львові, а львівське городське староство ставить зі свого боку деякі застереження до проповідей, які мають бути в день жалоби підчас богослуження виголошені.

Український гр.-катол. Єпископат Галицької церковної Провінції видав під датою 17. жовтня ц. р. новий пастирський лист до духовенства й вірних, в яким згадуючи спочування „нашої недолі зі сторони многих людей і народів, викликані Нашим першим письмом“ та вітаючи з особливою вдячністю започатковану віденським кардиналом, архієп. Інніцером акцію для рятування України через створення інтернаціонального комітету, — заряджують на день 29. жовтня торжественні богослуження та взивають всіх до покутних діл: посту, сповіди й милостині. Передусім поклик свій спрямовують наші Владики до української молоді, до невинних молодих сердець, бо „много може молитва праведного“.

Новий польський єпископ. Єпископом-помічником львівського латинського архієпископа, дра Тардовського іменував Апост. Престол о. дра Євгена Базяка, дотеперішнього пароха Станиславова. Консекрація нового єпископа відбудеться в неділю дня 5.XI ц. р. в латинській катедрі у Львові.

З православної Церкви в Польщі. Єпископ Симон (Кремянецький) постриг в монашество члена Варшавсько-Холмської Духовної Консисторії, протоєрея Теодосія Протасевича, підносячи його до чину Архимандрита. Новий архимандрит має бути іменований — як про це часописи доносили — т. зв. вікарним єпископом, себто помічником виленського архієп. Теодосія.

Єзуїти визант.-словянського обряду на Закарпаттю. Ужгородський „Душпастирь“, урядовий орган єпархій Мукачівської і Пряшівської, у своїм 7—8 числі за цей рік, повідомляє, що мукачівський єпископ Преосв. Стойка, згодився, щоби Чин Єзуїтів визант.-слов. обряду поселився на області його єпархії та щоби оснував в Мукачеві інтернат для молоді. Чин Єзуїтів — як відомо — був вже раз на Закарпаттю, але за Йосифа II його звідтам прогнано. Нині вертає він туди, але вже в нашій обряді. В новіціяті єзуїтської віцепровінції в Ружомберку на Слораччині є вже від кількох літ вихованки з Закарпаття. Крім них прийде до Мукачева кількох старших Єзуїтів-Словаків.

До наших монаших Чинів на Закарпаттю, себто ОО. Василіян і Редemptористів, що вже від кількох літ з успі-

хом працюють над релігійним і національним відродженням наших братів, приходить отсе третій, який має взяти у свої руки головно виховання нашого молодого покоління. Дай Боже, щоби те виховання велось в душі любови до католицької Церкви та до свого рідного народу, якому вороги намагаються надати нове, чуже йому, релігійно-національне обличчя.

Календарський еволюціоніст. Під шумним заголовком „На початку було слово“... в „Календарі для всіх“ (накладом Івана Тиктора) на 1934 рік (на 53 стор.) якийсь непідписаний автор виписав свої недовчені еволюціоністичні мудрощі. Наплів таке, як свого часу славний матеріяліст L. Büchner, що в одному виданні своєї книжки „Kraft und Stoff“ надрукував, що навіть у середині Європи є нарід, який не має поняття про Бога, в ніщо не вірить... і — *risum teneatis, amici!* — навів наших Гуцулів!!

Безіменний наш календарський еволюціоніст найшов ще більш еволюціоністичні „меції“ — нарід, що гавкає!! Ось що він пише: „Первісні люди не говорили, мабуть інакше, як собаки брешуть. Ще нині є порода людей, яких мова зівсім подібна до собачого лаю: племя Орангкубу, що живе на острові Суматрі, відмежоване від решти світа горами та водами, ще й нині „говорить“ такою „мзвою“. Оранг-Кубу мають мову, яка складається з кількадесяти згуків. В них нема поезії, бо вони не розуміють і не уявляють собі ніякого духового, позамогильного життя. Вони не вірять в ніщо“. — Прочитав я се й подумав собі: кінь з того сміявся би, якщоб тільки міг читати й се прочитав. Та все таки треба мені мати атут у руках, бо Оранг-Кубу на Суматрі, ще й за горами, за ріками, де є орангутани... й скажуть мені: ти там не був. Заглядаю до голяндського лексикону (Голяндія, як відомо, панує над Суматрою), чи він що знає про те „гавкаюче“ племя Оранг-Кубу. Лексикон має титулятуру: Zock-Licht, Nederlandsche encyclopaedie von allen, Arnhem 1924. І найшов я там під словом „Koeboe“ (чит. Кубу) таке: „Іх“ уважають за найдавніших мешканців Суматри, вони низші й темніші від Маляйців і переважно визнають магометанську релігію. Вони зносяться з Європейцями тільки через посередників“. І якжеж сі Кубу могли би „гавкати“, коли їм, як магометанам, треба по кілька разів на день кричати „аллаг акбар“?! І якже вони в ніщо не вірять?!... Одно, на жаль, певне, що сі Кубу „гавкають“ тільки в „календарі для всіх“, щоби непокоїти наш полуграмотний нарід привидами зелених еволюціоністів.

о. Г. К.

Товариство за помози убогих гр. кат. церков ім. св. Ап. Петра у Львові подає до відома членам, що Звичайні Загальні Збори відбудуться дня 8. грудня 1933 р.

в год. 10:30, в домівці священичої кооперативи „Власна Допомога“ при вул. Корняків ч. 1. зі слідуючим порядком нарад:

1. Отворення Загальних Зборів, 2. Відчитання протоколу з попередніх Загальних Зборів, 3. Звіт з діяльності — а) секретаря, б) скарбника, в) адміністратора дому Т-ва, г) контрольної комісії, 4. Дискусії над звітами, 5. Вибір голови, 6. Вибір Виділу Т-ва, 7. Розділ готівки, 8. Справи висоти вкладок і залеглостей, 9. Евентуалія.

Якщо в означеній годині не збереться відповідне число членів, в год. 11:30 відбудуться другі Звичайні Загальні Збори названого Товариства з важністю ухвал без огляду на кількість членів.

За Виділ:

о. О. Базюк, голова

о. Я. Чемеринський, секретар.

Товариство „Читальня українських студентів богословів ім. М. Шашкевича“ у Львові приготує до видання альманах. В його склад входитимуть крім праць теперішніх студентів Богосл. Академії також праці давніх богословів.

В зв'язку з цим звертаємося до колишніх питомців з проханням о матеріяли з ділянки літератури, науки і т. п. Ходить нам головнo о спомини та світлин, що відносяться до історії Товариства „Читальня“ (передусім кінця XIX. ст.) та до праці богословів поза семинарією.

Речинець надсилення матеріялів до дня 15. листопада 1933 р.

У Львові, 10. X. 1933.

За Видавничий Комітет альманаха:

Олександр Буць
голова

Мирон Іжак
писар

ЗМІНА ФІРМИ: Власники фабрики свічок, провадженої під фірмою Инж. К. Котецький і С-ка, спілка з обм. порукою змінили з огляду на податки і видатки на соціальні убезпечення фірму і будуть провадити фабрику яко явна спілка під фірмою: Фабрика свічок і других хемічних перетворів „КЕРОС“ власники Павло Дурбак і Сини.

Пригадка. Свого часу розіслано Всч. Отцям книжечку д-ра Волод. Бабія п. з. „Біль зубів“ і долучено чеки. Хто з Всч. Отців її собі не бажає, зволить ласкаво звернути її назад видавцєви на адресу: Др. Волод. Бабій, Львів, вул. Гетьманська 8, або надішле належитість за неї у висоті 50 сот.

Печатається за дозволом Митрополичого Ординаріату у Львові

Видає Бог. Наук. Товариство

Відповідальний редактор: о. Петро Хомин

З друкарні „Бібльос“, Львів, Японська 7. Тел. 14-78

ХТО ХОЧЕ навчитися доброї української літературної мови,
пізнати історію своєї мови,
довідатися, як де говорить український нарід,—
той мусить передплатити

НАУКОВО-ПОПУЛЯРНИЙ МІСЯЧНИК

„РІДНА МОВА“

ПРИСВЯЧЕНИЙ ВСЕБІЧНОМУ ЗНАННЮ
— УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ —

Головний Редактор і Видавець
— Проф. Д-р Іван Огієнко. —

ПЕРЕДПЛАТА: 6 зл. річно, 3 зл. піврічно. 1 зл. 50 гр. чверть-
річно. За границею 2 американські (не канадійські) долари
або їх рівновартість ув іншій валюті (35 кор. чеських, 180 лев
румунських, 5 нім марок, 30 франків французьких, 65 динарів.
Нові передплатники, коли того бажають, дістають „Рідну Мову“
від 1-го числа.

ЗРАЗКОВЕ ЧИСЛО 50 ГР.

ЗМІСТ 11-го ЧИСЛА „РІДНОЇ МОВИ“:

П. Кривочосюк: Мова немовляти. — Г. Ільїнський: Походження українських слів: II. Лушпа — І. Огієнко: Ще про давальний відмінок на -ові. — В. Виногородський: Літниця — літник та йще дещо. — Ф. Коковський: Як змінюються назви наших сіл. — О. Івах: Які чужі слова в Америці й Канаді нарід найскорше присвоює. — М. Бабюк: Наша правнича мова. — М. Топольницький: З „кутка“ на повне світло. — Дід Огій: Граматика Малої Лесі. — XII. Зміна о е на і в відкритих складах. — Іван Крип'якевич: Мовні статті у львівському „Ділі“ 1881-1905 рр. — Чистота й правильність української мови, відповідь на запитання наших Читачів. — Ів. Огієнко: Огляд праць для вивчення української мови. — Від Редакції й Адміністрації. Різне.

КОНТО ЧЕКОВЕ П. К. О. № 27.110.

— АДРЕСА РЕДАКЦІЇ й АДМІНІСТРАЦІЇ: —

WARRZAWA, ul. STALOWA 25 m. 10. — ТЕЛЕФ. 10-24-05

ЦЕРКВИ КУПУЮТЬ СВІТЛО

лише у своїй фабриці свічок

„К Е Р О С“

Власники: ПАВЛО ДУРБАН і СИНИ

перше інж. К. КОТЕЦЬКИЙ і Ска, спілка з обм. пор.

ЛВІВ 15. вул. ОКРУЖНА (бічна Кульпарківської) 108 а. — Тел. 67-48.

**НАЙЛІПШІ ДЗВОНИ І ВСІ ЦЕРКОВНІ ПРЕДМЕТИ
в найбільшій виборі і найдешевше продає
одинокка українська кооператива**

„ДОСТАВА“

В СВОЇХ СКЛАДАХ: ЛЬВІВ, УЛ. РУСЬКА Ч. 20.

Перемишль, Костюшка ч. 5., Тернопіль, вул. Пілеудського ч. 6.

Направляє старі ризи, позолочує чаші і пр., бере на себе малювання церков, виготовлення іконостасів і ручить за солідне і стилеве виконання по приписам обряду. письменно за цінами звертатися до Дирекції: Львів, Домініканська 11. І п. Звертаємо увагу Всч. Духовенству, що всі прочі фірми з церковними річами є або у ворожих нам руках, або є приватними підприємствами, а „ДОСТАВА“ є одинокою кооперативою, де членами є три наші Архієреї, многі священики і церкви.

З сих причин заслуговує на повне довіря і попєртя.

Н И В А

Часопис присвячений церковним і суспільним справам

Виходить раз у місяць в 2½ арк.
з проповідничим додатком
— в 1 арк. до кожного числа —

Передплата виносить 15 зл. річно,
півріч. 7.50 зл., чвертьрічно 3.75 зл.
— для Америки 3 долляри річно —

Адреса Редакції і Адміністрації: Львів, вул. Коперника Ч. 36
Чековеkonto: 151.092

З М І С Т:

стор.

Гр.-кат. Дух. Семинарія у Львові (світлина) 401

Митрополит Андрей:

Духовна Семинарія це символ Церкви 402—406

о. Др. Йосиф Сліпий:

Зі столітньої перспективи 406—412

Др. Олександр Надрага:

Нашим духовим Старшинам з львів.

Дух. Семинарії 412—414

Х.:

Ювілейні торжества львів. Дух. Се-
минарії 414—427

Я. Якевич:

На шлях духовної обнови народу 428—432

Нові книжки 432—437

Всячина 437—440

Доставляю овочеві дерева по низькій ціні,
закладаю сади, городи і шкільки, відбуваю фа-
хові інспекції по садівництву й огородництву.

Письменні зголошення із залученням почт.
значка прошу слати:

Мих. Бардега

Смереків п. Жовква

НОВІСТЬ!

Появилася дуже цікава і дешева
книжка в українській мові, п. з.

КІНЕЦЬ СВІТУ,
ПРЕДСКАЗАНИЙ ПР. Д. МАРІЄЮ
LA SALETTE,

звісного автора о. Фр. Шпірага
(„Проф. Конціонатора“)

Ціна лишень 1 зол.

НАБУТИ МОЖНА ЦЮ КНИЖКУ
В УКР. КНИГАРНЯХ У ЛЬВОВІ
і В КАНЦЕЛЯРІЇ МИТР. КОНС.
У ЛЬВОВІ, ПЛОЩА СВ. ЮРА 5.

НОВІСТЬ!

Н И В А

Часопис присвячений церковним і суспільним справам

Виходить раз у місяць в 2½ арк.
з проповідничим д о д а т к о м
— в 1 арк. до кожного числа —

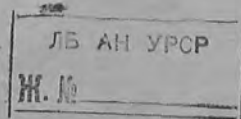
Передплата виносить 15 зл. річно,
півріч. 7.50 зл., чвертьрічно 3.75 зл.
— для Америки 3 долари річно —

Адреса Редакції і Адміністрації: Львів, вул. Коперника Ч. 36

Чековеkonto: 151.092

Гр.-кат. Духовна Семинарія у Львові
від вул. Коперника 36.

МИТРОПОЛИТ АНДРЕЙ

Духовна Семинарія це символ Церкви

Слово в день 150-літнього ювілею Духовної Семинарії

В торжественний день 150-літнього ювілею гр.-кат. Дух. Семинарії хотів би я це рідне свято — торжество звеличити і Божим Словом.

Важкий, а часом невиносимий біль голови може мені перешкодити. Споминаю про те, щоби оправдати, якщо моя бесіда видасться Вам надто буденною чи плиткою.

В привіт рідкого і милого гостя, Преосв. перемиського Єпископа Кир Йосафата, котрого цілим серцем вітаю, дякуючи Йому, що зволив ювілей Семинарії Своєю привністю піднести, і серед всесвітлого вінця учених мужів, що в Богословській Академії працюють для Бога, Церкви і Вас, перед настоятелями Семинарії і перед Вами, дорогі богослови, — не відважився би я виступити зі словом, недостойним хвилі і так достойних слухачів, а недостойним уважав би я слово, в якому не проявлялася би велич, повага і маєстат Божого Слова.

Непевний, чи недуга дасть мені моє слово покінчити, починаю в Імя Боже, пересвідчений, що ювілей Духовної Семинарії, це дуже значне і велике свято для цілої нашої Церкви і цілого нашого Народу.

Поміж Українцями нашої церковної Галицької Провінції нема ніодної душі, яка не стояла би в дуже тісних і близьких взаєминах з сею переважною нашою установою. Тут виховувалися батьки, діди або прадіди цілої української інтелігенції, тут виховувалися провідники й учителі народу — священики, більш чим від 5 поколінь. Те одно вже давало би львівській Семинарії цілком виїмкове значіння серед українських установ. Не тільки пієтизм для дідів і прадідів, не тільки інтерес для історії нашого краю й українського народу змушує всіх нас солідаризуватися з сим нинішнім святом й уважати його за своє, рідне, близьке. Бо, аналізуючи наші поняття, думки, життєві засади і розбираючи елементи, з яких складається наше духовне єство, кожний з нас знайде много складників, що його з сею Семинарією вязуть. Скільки в тому, що наше покоління отримало переданням та вихованням від дідів у спадщині, вийшло з сих мурів, — того ніхто з нас не може знати. А проте кожний мусить признати, що в тій спадщині минувших поколінь галицькі Українці посередно або безпосередно багато переважних життєвих підстав завдячують цій школі. Її історія ще ненаписана, неопубліковані ще документи, які свідчать про намагання наших Єпископів одержати від ав-

стрійської держави потрібні фонди для відчинення цієї школи. Надіємось, що цьогорічний ювілей буде нагодою до публікації документів і історичних праць над минувиною сєї Семинарії. Усі ті праці будуть з konieczности в дуже тісному звязку з історією нашої Церкви і нашого Народу. Бож відвічною мабуть традицією нашого духовенства, а певно й традицією цієї школи було зберігати як найтісніший звязок з народом так, що новітні кличі „йти в народ“ давно вже практикували всі покоління питомців цієї високої школи.

Йти в народ, для того народу працювати, для нього жертви приносити, це були живі кличі для дітей народу, що в сій школі приготувлялися й доходили до священства.

Однак, хоч би ми мали й докладну історію зовнішніх подій, що відносилисяб до нашої Семинарії, то всеж ми про неї, на жаль, зналиб лише дуже небагато. Такий уже характер нашого людського знання. Ми окружені тайнами, лише зверху над ними переходимо й маємо про них лише дуже слабкі й марні поняття.

Зовсім так — як ціле людство жиє на сій земській кулі, знаючи лише про зовнішню поверхню зовнішньої, сказати би, поволоки й немає поняття про глибину того, що під нашим ногами знаходиться, — на сій земській кулі, несенний незнаними й непонятними для нас силами в незнані і непонятні простори небес — зовсім так само в життю матеріальному, не менше чим у духовому, ми окружені тайнами, про які майже поняття не маємо. Про прикмети матеріальних предметів довкруги нас знаємо лише те, що про зовнішні їх прояви свідчать нам наші змисли. Річи самі в собі лишаються для нас метафізикою, до якої треба нам підноситися трудними й важкими розумуваннями, що й недалеко доводять. А в духовому світі ми окружені духовими істотами, з котрих більшість для нас невидима, а кожна з тих, що їх видимо, є безоднею тайн. Бо щож про чоловіка, найбільше нам відомого можемо знати? Його духові прикмети, його чесноти й сили, жиюча в його серці благодать, його заслуги перед Богом, — це все для нас прикрите безконечною, сказати би, темрявою, що лиш колись буде відкрита перед нашими очима, коли побачимо й Бога таким, яким є. До того часу ми мусимо жити серед темряви, серед тайн, мусимо на все дивитися як у зеркалі, як у загадці, такий трудній до розв'язання. А коли переповнена тайною й прикрита безмірною темрявою є кожна людська істота, з тих, що нас оточують, то якоюж темрявою прикрита суть тої духової істоти, якою є така інституція, як Семинарія? Тут виховувалися святі, що нині лицем у лице оглядають Божу славу. Тут виховалися, не дай то Боже, і молоді священики, що може в пізнішому життю допусти-

лися найстрашнішого злочину, який лиш для людської злоби можливий: Юдиної зради Христа у святотатській Службі Божій. Хтож зможе у міліардовій частині оцінити, якою безмірною заслугою супроти цілого народу й супроти цілого людства була слава сеї школи та яким безмірним нещастям для неї і для цілого народу її — хоч би як укрита — неслава? Однак це кожному ясно, що праця, яку дає сій духовній молоді Ви, Настоятелі, і Ви, Учителі, є безмірного значіння.

У кожній сійбі чудом чудес є хоч би найменше, кидане у землю насіння. Людина прямо сама зі себе виходить і не може поконати безконечного здивування на думку, яким способом і якими непонятними чудами у маленькому насінню можуть міститися всі прикмети дерева, яке з нього по літах виросте. Бож у маленькому насінню мусить міститися щось зі всіх прикмет дерева: з висоти дерева, його твердості, усіх свійств його кори, щось зі запаху його цвіту, щось з форми його листя. До найменших подробиць все те, що буде колись у дереві, мусить міститися в насінню.

Пригляньмося тепер тим святим насінням, що їх сіємо у рілю людських сердець, у сій подвійній школі, школі св. Богословії й школі духовного життя. Зеренцем у сій сійбі є наука Божого Обявлення, — значить наука не з сеї землі, яка, коли паде на добру рілю, приносить стократний плід на безконечне життя у Божому Царстві. Хтож зуміє оцінити і змірити, скільки й яких зерен кинено у людські серця в сій школі у минувшині, і що теперішня сійба принесе у майбутньому? Якщо переповнена тайнами минувша стопятьдесятьлітня праця тієї Семинарії, — то оскільки більше тайнами заслонена її будучність?

Споглядаючи в обличчя тієї духовної історії, якою є Семинарія, хтож зможе відчитати з того лица, що воно нам на будуче обіцяє?

Помічуючи пребогаті, пречисленні й безконечні майже тайни на тому обличчю, на якому так трудно відчитати те, що на ньому написано, мусимо днесь ствердити хіба ось що: і для професорів Духовної Академії і для настоятелів і провідників Семинарії і для о. ректора і для мене є хіба найважлишим, головним аскетичним і духовим і науковим принципом те, що так яскраво представлене св. Павлом у словах: „Щож Аполлос? і що Павло?.. я посадив, Аполлос поливав, але Бог дав зріст. І тому ані той, хто садить, не є чимось, ані той хто поливає, — лише Бог, що дає зріст“. Ось сим принципом є, все приписувати Богови — собі нічого, і всего від Бога очікувати.

Те обличчя нашої Духовної Семинарії, при всіх тайнах, які вона в собі містить, а може вчаси саме ізза цих

тайн, має для нас щось, що можемо відчитати, щось, що можемо зрозуміти.

Духовна Семинарія, як і Богословська Академія, це вимовні символи, які дають багато до думання. Це символи Христової Церкви і як такі вони безмірно цікаві і безмірно важні предмети і нашої науки і нашої молитви.

Дивна річ! Християнська іконографія майже не має способу представлення Христової Церкви. Хоч Церква, — ця Христова Обручниця — є першим предметом християнської любови, християнського культу і безперервним предметом християнських молитов, — ми не маємо досі способу її представлення. Нема ікони Церкви! Що правда, малярі часів відродження, напів-поганським способом представляли персоніфікацію Церкви, у протиставленню до персоніфікації синагоги, як жінку, більше або менше прикрашену та одіту. Однак відома річ, що всі персоніфікації, як напр. представлення чеснот й головних гріхів, не ввійшли в іконографію ані Східної, ані Західної Церкви.

Св. Апостол Іван бачив у „Об’явленню“ Христову Церкву під видом „жінки, одягненої в сонце“. Під її ногами бачив місяць, а на її голові вінець з 12 зізд. Не знати, задля якої причини цей образ не став підставою іконографічного зображення Церкви. Хоч цей образ підноситься цілком виразно до Церкви і по думці св. Івана був радше символом ніж персоніфікацією, то всеж у традиції його примінено до Преч. Диви Марії. Однак жінка, зодягнена в сонце, не є — в значінню св. Письма — образом Пресвятої Диви, коли про неї св. Іван каже, що, „маючи в лоні, кричала родячи і мучилася, щоби породити“. Очевидна річ, що це не може відноситися до Преч. Диви Марії. Мимо цього образ, який бачив св. Іван, примінено до Преч. Диви Марії і не знаю, чи колинебудь у християнській іконографії вжито його до представлення Церкви. Однак мені видається неможливим, щоби у християнському життю не було символів Церкви, тимбільше, коли зважитися, як у християнському життю все майже набирало значіння символу. І тому видається неможливою річю, щоби предмет такої безконечної ваги, яким є Церква, не знайшов свого символічного зображення.

Таким символом Церкви, між іншими, може бути і є кожна церковна установа. Вона може бути символом на цій підставі, що у творі Божих рук, яким є Церква, мусить у високому ступні знаходитися незвичайно рідка прикмета великих архитворів, створених людськими руками, а саме, що кожна частина є образом цілості. Так є в Церкві. Кожна її частина є скороченим, малим образом цілості, як у кожному проміню сонця відбивається ціле сонце. Кожна Семинарія родить християн, виховує їх, кормить, веде їх так, як Церква родить, кормить, виховує, веде людей.

Тому можна без пересади Христову працю Семінарії символічно представити образом, яким св. Іван представив суть Христової Церкви. І Христова Церква може і повинна бути для кожної Семінарії ідеалом, до якого вона у всіх напрямках мусить зближатися намірами й працями, так усіх Провідників, як і вихованків. Кожна Семінарія повинна бути істотою, одягненою в сонце, переповненою Божою правдою, що так як сонце світить і ogrіває людей. А під її ногами повинен бути змінливий місяць людських, так часто блудних й помилкових судів. А на її голові вінець з 12 зізд, бо всею її славою і всею її красою є вірність Переданню у науці 12-ти Апостолів. Кожна Семінарія, так як жінка, що її св. Іван бачив, мучиться, щоби породити, — у труді, у праці й боротьбі родить для неба християн. Кожна Семінарія, як ця жінка, мусить приготуватися на час переслідування. Бо жінка, каже св. Іван, втекла на пустиню, де мала приготоване від Бога місце, щоб її там кормлено 1260 днів. Подібно Духовні Установи з пустині містичної злуки з Богом і життя молитви черпають силу до боротьби в часах переслідування.

Дай Боже, щоби наша Семінарія була все вірна тим високим ідеалам, поданим нам Божим Об'явленням, і сповняла все високе завдання, призначене їй Божим Провідінням!

о. Др. Йосиф Сліпий

Зі стопятьдесятьлітної перспективи

(Промова, виголошена на академії з нагоди 150-літнього ювілею Духовної Семінарії)

Освіта й виховання молодих поколінь це найбільша суспільна сила народу, це найцінніший його капітал, — мовив один учений. І коли це зовсім справедливо сказано про виховання світської молоді, то ще з більшим правом можна те саме твердити про виховання духовенства, яке повинно бути найкрасшим вицвітом народу. Бо такий нарід, яке його духовенство. Кожна нація черпає з душ своїх священиків ідейність, почуття обов'язку, роботячість, пошану для авторитету і почуття свого власного достоїнства. Духovenство є лучником народу з Богом. І тому вже від Тридентського Собору ми бачимо в католицькій Церкві сильні змагання піднести освіту духовенства. Те саме слідно й у нас від закінчення Унії. Замоиский Синод поклав як найважніший обов'язок єпископам при допомозі основаних семінарій виховувати освічене духовенство. Одначе цьому не могли зарадити в XVIII ст. ні Колегія Театинів, де виховувалося

пять питомців з львівської і перемиської єпархії, ні основане Марією Тересою Барбареум у Відні, до якого приймає дванадцять питомців з Галичини. Не досягнувши цього теж тимчасові єпархіяльні семінарії в Галичі, Перемишлі, Львові, Кам'янці Подільському і Барі. Загалом духовенства вмів ледви читати церковні книги і знав основні правди віри. Щойно оснування Генеральної Семінарії у Львові цісарем Йосифом II змінило цілковито дотеперішній стан і вказало напрям на майбутнє. Католицька Церква створила на українських землях сильно твердиню, а для українського народу стала Семінарія осередком відродження.

30. червня 1783. р. за єпископства Петра Білянського появився цісарський декрет, яким основано Генеральну Семінарію для гр.-кат. кандидатів духовного стану з Галичини, Закарпаття, Хорватії (крижівської єпархії) та Румунів зі Семигороду.

Ціль Духовної Семінарії, як говориться в цісарському письмі, була виховувати священиків передусім для народу, які всередині своєї душі були би переконані про правди віри.

1. листопада 1783. р. відкрито Семінарію.

Першим ректором назначено **Антоня Ангеловича**, а питомців було 80. Та вже в наступному, 1784. р. став ректором о. **Михайло Щавницький**, крилошанин мукачівської єпархії, що взявся ревно за організування нової установи, так що три роки пізніше число питомців зросло на 400, найбільшу кількість, яка впродовж півтора сотні літ містилася в Духовній Семінарії. Звичайно виховувалося в ній ок. 250 кандидатів. Завдання ректорату було незвичайно важке і вимагало великої самопосвяти і самовідречення. Наші Митрополити покликували на ці відповідальні становища зпоміж світського і чернечого духовенства умних людей, які старалися як слід виконати своє завдання. Крім згаданих, подибуємо між ними такі світлі імена, як великого культурника **Івана Лаврівського**, творця капітульної бібліотеки в Перемишлі, **Яхимовича**, пізнішого любленого всіма митрополита, мітрата **Александра Бачинського**, єп. **Боцяна**, віцеректора **Ільницького**, духовника **Ісидора Дольницького**, і др. (тих, що живуть ще, не згадуємо).

Ціла праця зосереджувалася довкола розвинення побожності, поглиблення студій і вироблення характеру. Усталений денний порядок заховався з незначними змінами аж по нинішній час. Уложені правила нормували життя і стояли все на висоті сучасної йому педагогії, хоч здійснити їх в життю, що правда, приходилося нераз дуже важко. Византійський обряд у церковно-словянській мові формував безпосередньо молоді душі питомців. Немаловажним чинником була книжечка Томи Кемпійського „Наслідування

Христа", яку кілька разів перекладано на українську мову. Молитва, Служба Божа, розважання, конференції, Сповідь і св. Причастя заправляли молоді душі до аскетичного життя і були підготуванням до Тайни священства. Духове життя стало щораз більше розвиватися від 14. січня 1808, коли губернія передала нагляд над Семинарією митрополитови **Ангеловичеві**, який усунув її зпід впливу йосифінського Освітнення. Ще кращі умовини для духового життя почалися у 1889. р., коли повстав новий будинок, здвигнений цісарем Франц Йосифом I, заходами о. ректора Ал. Бачинського, що й створило перелім в історії Семинарії.

Успіхи душпастирської праці, „Брацтво Введення в Храм Пречистої Діви Марії“, акція тверезости, оригінальні і перекладені аскетичні твори, видавані „Життя Святих“, переспіви псалмів, релігійна лірика і голошені проповіді свідчать про рівень аскетичного життя вихованків, а про містичний настрій і глибоку віру говорять вимовно „Русланові Псалми“. Жажда досконалого духового життя запровадила многих і многих у монастирські мури, а цілковита посвята для Божої справи повела інших на місії ген далеко, за моря.

Для присвоєння філософічного і теологічного знання, та для поглиблення науки слухано викладів, що все стояли на університетській висоті. Зпочатку вони відбувалися в аудиторіях Духовної Семинарії, а коли 21. жовтня 1784 основано у Львові цісарським деркретом університет з чо-оирма виділами, перенесено теологію на університет, що містився у знесеному Тринітарському монастирі на місці, де нині стоїть Народній Дім. 1. вересня 1787 основано ще для тих кандидатів, які не вміли латини, виклади в народній мові. Саме в тому часі почався живий науковий рух між Українцями. До 1795. р. на Богословськйй Виділі не було, крім Українців, ані одного професора Німця або Поляка, а одиникий Вірменин, світський священник, **др. Іван Потоцький**, викладав пасторальну і катихитику по українськи. В 1806. р. університет черенесено зі Львова до Кракова. Остався ліцей з трьома виділами: теологічним, правничим і філософічним, з правом надавати докторат на богословському і філософічному виділі. Пізніше, коли назад привернено університет в Львові, богословські студії все були звязані з університетом аж до 1920. р. Тоді створено свою власну святиню науки. Між професорами вславилися **Ангелович**, **Скородинський**, **Михайло й Іван Гарасевичі**, **Іван Лаврівський**, **Яхимович**, **Геровський**, **Криницький**, **Сильвестер Сембратович** і інші. Завдяки висшій університетській освіті могло українське духовенство відразу впливати на нарід тай підносити його з морального й культурного упадку.

До розбудження національної свідомости, приспаної тоді важким лихоліттям, причинилися згадані українські

виклади на Studium Ruthenum. Професори почали розроблювати наукову літературу, виготовлювати підручники, катихизми, збирати матеріали до історії Унії та творити духовий і науковий осередок. Зі знесенням Studium Ruthenum 1/9 1809. р. притих національний рух на те, щоби ще повніше і глибше виявитися під проводом **Маркіяна Шашкевича**, що виданням „Русалки Дністрової“ 1837. р. почав нову добу в українській літературі і загалом у галицькому громадському життю. Народні пісні були джерелом поетичного вітхненням, „Трійці“ і середником розбудження народньої свідомости. Водночас Шашкевич підняв клич голошення проповідей в українській мові і тим зробив і в церковному життю світлий перелім. Він зажег у грудях всіх вогонь, який могла згасити хіба гробова персть.

Коли в 1838. р. святили у Львові закарпатського мукачівського єпископа, Василя Поповича, видав Антін Могилянський „Радісну піснь“, у якій підкреслив національну єдність:

„На Дністрі і крутій Тисі, руська мати,
Твоїх дітей двоє як близнят,
Хоть їх розлучують високі Карпати,
Най любов і віра получат“.

Зїзд „руських учених“ 1848. р. в Духовній Семинарії є в організуванні народнього життя сильним поступом вперед. Поверх 300 осіб зібралося в семинарських мурах, щоби заявити свою національну окремішність і самостійність. Тоді зясовано програму змагань українського народу. Від тоді також, не боячися переслідування, виступило наше духовенство до боротьби за честь і життя українського народу і жертвувало останній гріш, густо-часто і ціле майно (Залуцький, Городецький і др.) на бурси і установи, щоби придбати якнайбільше освіти народови.

Цілий народовецький рух 1860-их років розвинувся завдяки Духовній Семинарії. В ній повсталала перша народовецька громада у Львові, якої старанням засновано часопис „Вечерниці“, куповано багато книжок з України та удержувано звязки з придніпрянськими Українцями, Кулішем і др. Завдяки рухливості Данила Танякевича і радам радника Юліяна Лаврівського питомці стали в університетській акції многоважним чинником. У Духовній Семинарії відбувалися тоді, і пізніше, поважні наради послів. Література, театр, університетська справа, кольпортажа українських книжок зосереджувалися в Духовній Семинарії. В тому часі працювали також студенти богословії над словарем, який видав Омелян Партицький.

Визначну роль в піддержуванні національного і громадського життя та зносин зі словянським світом сповняла „Читальня“, основана в 1849. р. за ініціативою питомця Ва-

ся Ковальського, при допомозі о. віцектора Ільницького, що представив справу тодішньому ректорови, о. Бохенському і одержав на закупно книжок і часописів 50 гульденів. У 50-літній ювілей „Читальні“ кликав Марко Мурава:

„Треба душу з народом ділити,
Щоб нарід світлом нашим міг віджити“.

Це стало справді девізою повсякчас її ідейних членів. Коли ще до просвітянської роботи додати старання кружків господарства, пасічництва, садівництва, молочарства, кооперативи і ін., яких завданням було навчити, як прийти з помічю темному народови, то заслуга читальників беззастережна.

В Духовній Семинарії, наче в мініатурі, відбивалося життя цілого народу.

Як увесь нарід переживав в останнім півторастоліттю жахливі події, так не бракло їх і в Духовній Семинарії. У 1829/30 р. впав великий сніг та спричинив страшну вогкість, яка викликала в Семинарії пропасницю та забрала багато жертв. Ще страшніші були роки 1831 і 1872, коли лютувала холера, що косила молоде життя без пощади і викликувала страшний переполох між живими. Польські революційні повстання і конспірації стягали часті ревізії, а харчеві підприємства, які, заки трудолюбиві Сестри Служебниці Гр. Д. М. обняли заряд кухні, винаймали її в правительства, не раз несовісним використанням викликували негодування серед питомців та заколючували спокій, так конечний до духової й умової праці. А недавня світова і визвольна війна перемінила забудування в руїну і знищила бібліотеку.

Та на загал тут усе плило веселе життя. Зпід високих дерев літали думки в далекі світи, а уява снувала золоті сні й пляни. Найкрасші були це часи в життю кожного питомця, золота доба юних днів, дороге й миле минуле, що вже ніколи нікому з них не вернулося. Шуміли верхи дерев семинарського города, — коли гуділо й бурилося політичне й громадське життя народу, — а в тишині й мовчанню по кімнатах розросталося коріння — майбутня підстава й провід нації. Серед дитинних нераз забав дозрівала мужність і відвічальність свого завдання, росли надії, кріпшала віра і росла любов до Бога й ближніх. (З тихих семинарських келій виходили святі, Богу віддані слуги, вірні сини католицької Церкви, герої з посвятою в пошестях і війнах, сильні індивідуальности — життєвий первень народу, що зберіг нарід від знидіння серед недолі і злиднів, обєднував його в Америці, Югославії і Закарпаттю, та довів до світлого розквіту й державницького зриву.

З тих старих мурів виходили знамениті бесідники, публіцисти, драматурги, повістярі, поети (Шашкевич, Могилянський, Устиянович, Лежогубський і др.), світлі діячі й патріоти, по-

літики й економісти, вчені богослови, фільольоги, етнографи, історики (Гарасевич, Петрушевич, Огоновський, Качала і др.), що ціле своє трудяче життя посвятили для високої ідеї, перші організатори і диригенти хорів (Григорій Шашкевич, Копко) і композитори (Михайло Вербицький, Анатоль Вахнянин, Матюк, Нижанковський і др.). Словом з тими святими мурами звязана історія нашої Церкви й Народу. Ніяка важніша подія не відбулася в останніх 150 літах,

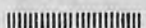

Пам'ятник Митрополитови Андр. Шептицькому
в семинарськiм городі (під „Аркадами“)

у якій Духовна Семинарія не брала би участі. Без пересаді можна сказати, що не повстала майже ніяка діяльна установа без ініціативи або визначної піддержки вихованків Духовної Семинарії. Кожний знатніший гість, цісарі, кардинали, архієпископи, міністри, політики і громадяни, свої й чужі, уважали за відповідне відвідати й оглянути цей ві-

ковий духовний осередок. Духовна Семинарія зі своїм хором тішилася в кожній радісній хвилі Церкви й Народу, звеличувала її співом і словом, сумувала в годинах втрат та відпроваджувала архієреїв, духовників і мірян на місце вічного спочинку, звеличувала всі церковні празники, а Єрусалимськими утрєннями стягала безліч народу і справляла йому духові пири.

І коли до цього додати, що Духовна Семинарія, від часу свого існування, видала зі своїх питомців і настоятелів кількох митрополитів, десятки єпископів, сотки церковних достойників, тисячі і тисячі священиків, які збудували десятки тисячів Божих храмів, відправили мільйони й мільйони Служб Божих і стількиж уділили Тайн і виголосили проповідей, то оце буде той підсумок, з яким приходить до Тебе, Український Народу, Твоя найстарша Установа у 150-літний ювілей. Хай цей дорібок буде перед Богом завдатком Твого красшого Завтра!

Нашим духовим Старшинам з львівської Духовної Семинарії ПОЗІР!

На мармурній таблиці, вмурованій у фронтову стіну семинарської вежі, читаємо напис: *Institutioni cleri religionis vovit Iosephus II — MDCCLXXXIII.*

Стоп'ятьдесять літ отже минає від основання нашої Духовної Семинарії. Через стоп'ятьдесять літ без перерви, рік у рік, приблизно сотня молодих матуристів входить в семинарські мури і через стоп'ятьдесять літ, рік у рік, рівнож кількадесять молодих неопресвітерів виходить з цих мурів, щоби обняти команду приділених їм частин західно-української Христової армії. І годиться, щоби ми, рядовики сеї армії, станули у цю велику річницю нашої Духовної Семинарії на позір перед тими тисячами наших фронтових старшин.

Так перед тисячами старшин, тими нашими духовими четарями, поручниками і сотниками, що то фактично ведуть війну і весь час перебувають зі своєю мужвою в перших окопах та своєю горячою кров'ю значать зірвані собою кільчасті дроти, коли впаде команда „вперед“! Перед тими сотрудинками і парохами, що в маю свого життя ідуть на призначені їм пости і осяють на них весь свій вік та кладуться зі своєю паствою у сільські могилки. Перед тими, що вводять нас як немічних немовлят у Христове стадо, що вчать нас перших основ віри, що потім стають для нас

не лише духовними пастирями, але нашими опікунами, до-радниками і помічниками у всіх ділянках нашого життя. Що то без них годі нам обійтися і коли хочемо заснувати читальню чи кооперативу і коли треба нам порадитись у якійсь господарській справі і коли прийде візвання зі суду чи платничий наказ зі скарбового уряду, і коли хочемо віддати дитину до школи. А як недуга повалить нас і треба здавати останній рахунок зі всіх наших земських діл і думок, тоді придуть до нас певно кожної хвилини, чи в погоду чи в дощ, чи в день чи в ночі, хочби треба їм було перебувати десятки кілометрів гірськими пляями і хочби вони знали, що заразяться нашою недугою та лишать свою їмось і своїх діточок безпомічними сиротами! — А як прийде народній зрив, то тішаться з нами, і печальні, гіркі сльози ллються у днях народнього лихоліття, чи не обильніше на нашому попівстві, чим у хаті найчільнішого громадянина. У люті дні, коли шалена буря хоче змести з лиця землі наші прадідні хати, перші громи бють у приходства! першою жертвою ворожої жорстокости падуть священича рідня і священичий скромний дорібок.

Не дорікають своїй долі, що вона не наділила їх радощами і вигодами модерного світа сего, що разом зі шкільною лавкою зірвали на ціле життя майже всю звязь з тим, що називається культурою.

А однак ці, здавалося би, малі люди, котрих назвища можемо лише прочитати в метрикальних книгах та на змиршавілих від старости нагробних хрестах, сотворили з темної етнографічної маси націю і справді нема в книзі діянь західної вітки нашого народу двох віршів, яких не списали би руки тих неназваних наших старшин.

І я завсіди з пієтизмом ішов побіч семинарських будинків при вулиці Коперника 36 і з глибокою пошаною сідав через вісім літ моїх гімназійних студій в лавки достойної семинарської церкви, чи опісля як зрілий мужчина в часі реколекційних наук.

А коли на єрусалимській утренні, яка в сій церкві найкрасше відправляється, серед жалібної темряви, прояснюваної кількома полум'ями світел коло Божого гробу, понесуться пречудові єврейські ридання, здається мені, що то плачуть і ридають всі бувші питомці нашої Ювільятки, які зійшлися до своєї дорогої церкви зі своїх тисячів могил, розкинених по всій нашій мученичій країні.

А знова, коли серед глибокої ночі засвітяться сотки світел і загремить в сій церкві могутнє „Воскрес Ісус от гроба“, співане сотками молодих питомців, здається мені, що той побідний спів чують і що те воскресне світло бачуть всі сеніори тої їхньої та нашої надії, що вони тішаться своїми наслідниками, і вірять свято, що як не та генерація їх най-

молодших собратів, то певно одна з найблизших заспіває в їх сільських церковцях могутню пісню Воскресення Христа і Воскресення Нашого Народу.

І в нинішній день великої стопятьдесятьлітньої річниці нашої Академії, яка дивним дивом майже припала на день 15 річниці народного зриву, треба нам стати на позір перед тими тисячками старшин нашої Христової воєнної Академії, що той зрив головно спричинили.

Др. Олександр Надраза

Ювілейні торжества львівської Духовної Семинарії

У сірі, невітні будні нашої дійсности, коли з усіх усядів нашої страдальної Батьківщини, і тут і там, несуться справжні івові вісти, що зловіщим кряканням чорного гайвороння шарпають зболілі серця та створюють ще більш нестерпну атмосферу, ще більшу духову розгубленість та розбиття — стає перед українське громадянство львівська Духовна Семинарія із великим ювілеєм свого 150-літнього існування, викликаючи всюди радісний відгомін.

Ювілей нашої найстаршої церковно-національної установи, яка в „книзі битія“ нашої Церкви і Народу за останніх 150 літ заняла самі ясні сторінки! Львівська Духовна Семинарія — отся святиня духа — через 150 літ виховує для української католицької Церкви добрих та ідейних священиків; вона вже в перших кільканадцятьох роках свого існування стала вогнищем, в якому загорілись ясні вогні національно-культурного відродження Народу; вона вкінці стала тим вірлиним гніздом, з якого в безконечній черзі вилітали і вилітають все нові орли, що не тільки самі рвуться до піднебесного лету, але ведуть цілий Нарід до Бога, до сонця правди, до здобуття найвисших ідеалів.

Та ще одну свою велику прикмету приносить львівська Духовна Семинарія перед українське громадянство в день свого ювілею, прикмету, яка головно нині, в часи нашого духового і національного розбиття, подвійно цінна. Львівська Духовна Семинарія — це повсякчасний **символ духової єдності Народу**. Вона у перших роках свого існування була офіційним виховним центром української католицької Церкви, бо в її мурах виховувалися гр.-кат. Українці з усіх українських територій бувшої Австрії. Згодом стала вона таким центром тільки для Галицької церк. Провінції і остала ним аж майже до останніх років перед світовою війною. Нині, серед зовсім інших державно-політичних відносин, є львівська Духовна Семинарія вправді формально виховною духовною установою для одної тільки

львівської єпархії, але фактично стала вона, головню завдяки основаній при ній Богословській Академії, знов тим духовим центром, що об'єднує на релігійно-церковнім полі усіх Українців. Бо хоч наша греко-католицька Церква поділена на кілька єпархій, фактично від себе незалежних і ведучих — на жаль — свою власну церковну політику, та не представляє тої єдності, ні ідейної ні правно-дисциплінарної, яку, головню у нинішніх часах, повинна мати, то львівська Семинарія — мимо всіх штучних поділів, мимо навіть державних кордонів, представляє ще й нині одну об'єднану цілість, бо збирає під свої крила та виховує і синів цілої Галицької Волости і Закарпаття і Югославії, ба навіть далекої Америки, а крім цього з православних областей Української Землі.

Тому львівська Духовна Семинарія, не говорячи про її великі заслуги та значіння для Церкви і Народу в минулому і теперішньому, становить і нині — серед нашого розбиття — одинокий центр, що є всілі цілий нарід духово об'єднати.

Крім цього львівська Духовна Семинарія стоїть, через довгих 150 літ, на сторожі усіх прав нашої східної Церкви та гідно боронить її тисячлітніх традицій*).

Не диво, що ювілей цієї нашої найстаршої установи викликав всюди, так серед духовенства, як і серед світського громадянства, живий і радісний відгомін. Видно се було по тих сотнях наших передових громадян, світських і духовних, які взяли масову участь у ювілейних торжествах дня 1. і 5. листопада, так у богослуженнях, як теж і в святочній академії.

Найбільшу радість, а одночасно і благородну гордість, викликав ювілей, річ ясна, серед нашого духовенства. Це ж одночасно ювілей і його праці для добра Церкви й Народу!

І хоч ювілейні торжества були, з різних причин, влаштовані на скромний лад, духовенство всіх трьох галицьких єпархій, дуже живо і радісно відгукнулося.

Перш за все симпатично зареагувала на ювілей старовинна Перемиська єпархія. Вона, що від кількох літ несе на собі тягар московської православної агітації, веденої і спомаганої ворожими нашої Церкві і народови чинниками, зрозуміла найкраще вагу тієї духової єдності Народу, символом якої львівська Духовна Семинарія якраз і являється. З княжої Перемишля прибула на свято найбільша і найцінніша делегація: єпископ-ординарій Преосв. Йосафат, його помічник Преосв. Григорій, ректор тамошньої Дух. Семинарії, о. др. Гмитрасевич і канцлер єпископської консисторії, о. крил. Мик. Грицеляк. Поява такої рідкої і ви-

*) Про значіння львівської Духовної Семинарії для Церкви і Народу писали ми обширніше у 6—7 числі „Ниви“ за 1933 р., у статті п. з. „150 літ у службі Церкві і Народови“.

значної делегації викликала серед гостей миле вражіння і живі коментарі та піднесла ще більше радісний настрій.

Перемишль і Львів подали собі дружньо руки у великий ювілейний день до дальшої спільної праці і спільних творчих зусиль для добра Церкви і Народу. Дай Боже, щоби ця хвиля назад привернула ту тісну співпрацю і ту єдність на всіх ділянках церковно-національного життя, яка колись обі епархії так тісно об'єднювала та була зразком для всіх!

Зате Станиславів офіційно поставився до цього рідкого ювілею зовсім байдужно, так, якби його обходила якась зовсім чужа установа, а не Семинарія, з якої вийшла велика частина тамошнього духовенства і в мурах якої виховуються і нині питомці з території Станиславівської епархії. Навіть тамошня Дух. Семинарія не вважала потрібним прислати своїй „матері“ в день її великого свята бодай якесь побажання.

Живемо, видно, в часах насправду ненормальних, бо тільки на тлі ненормальних відносин можуть зродитися такі парадоксальні, і такі при цім болючі явища!

Українське світське громадянство теж дуже тепло привітало ювілей. Видно се було по тій масовій участі у святі і по тих численних привітах, які наспіли на свято від поодиноких осіб та від преріжних національних установ та організацій з краю і з еміграції, хоч запрошення були розіслані вже дуже пізно, бо до останньої майже хвили йшли торги з адміністративними властями над усталенням програми свята.

У ювілейнім святі 5. листопада мав взяти участь і Високопреосв. Митрополит Андрій, але ізза жахливої погоди і з огляду на стан свого здоров'я, того зробити не міг.

Апостольський Престол прислав на руки Впреосв. Митрополита свої побажання і апостольське благословення для Ювілятки, а крім цього наділив церкву Дух. Семинарії повним відпустом, що треватиме через цілий місяць листопад.

* * *

Низка ювілейних свят розпочалася в середу 1. листопада, в день найбільшого національного свята Галицької Волости.

В той день колись, перед 150 роками, — в часи нашого найбільшого національно-культурного занепаду, у дні безпросвітної темряви, в якій блукався нарід, лишений сам собі, без власних провідників і без власної національної думки — відкрито у Львові Генеральну Семинарію. В той самий день, тільки 135 літ пізніше, Нарід, перебувши величавий національно-культурний і політичний ренесанс, у якому львівська Генеральна Семинарія грала найвизначнішу ролю,

сягнув рукою за здобуття свого найвисшого національного ідеалу.

Перший листопада в однім і другім випадку призначений, видно, самим Провидінням на великий день в історії Галицької Землі!

Того дня о год. 9 рано відправив ректор Семинарії, о. др. Й. Сліпий з отцями ректорату, духовн. Степаном Рудьом, віцерект. Ол. Малиновським, преф. др. Ст. Сампарою і др. Л. Глинкою в семинарській церкві торжественну св. Літургію. Співав хор Семинарії і всі питомці приступили до св. Причастія. По „Заамвонній молитві“ виголосив колишній префект і віцеректор Семинарії, о. сов. Ом. Горчинський глибоку своїм змістом проповідь, в якій пов'язав обі першолистопадові річниці, підкреслюючи, що великого історичного діла 1. листопада 1918 довершили українські громадяни, виховані старшинами Христової армії, які вийшли з мурів Дух. Семинарії.

По проповіді відспівав хор гимн „Тебе Бога хвалим“. Після того відспівано многоліття св. Отцези, митрополитови Андрієви, усім архієреям — бувшим настоятелям і питомцям Семинарії, теперішньому ректорови і настоятелям, бувшим питомцям і цілому Українському Народови. Закінчено інаугураційне торжество гимном „Боже великий, єдиний“.

В богослуженню взяли участь: професорський збір і студенти Богосл. Академії, багато визначних гостей та маси вірних, що вповнили церкву по береги.

* * *

Головні ювілейні торжества призначено на неділю 5. листопада з осьяким порядком: архієрейська Сл. Божа, служена Преосв. Йосафатом, перемиським єпископом, з проповідю Високопреосв. Митрополита, святочна академія в семинарськім городі біля пам'ятника митроп. Шептицького, а в разі непогоди в салі Музичного Інституту ім. Лисенка, та обід для запрошених гостей.

Тимчасом в суботу (4. X) падав безупину холодний, дощульний дощ, температура сильно впала, так що участь недужого Митрополита та святочна академія в городі стали дуже проблематичними. Але всі потішали себе надією, що чейже через ніч випогодиться і все відбудеться, як задумано. Одначе дощ не переставав і лив беззастанно і в неділю. Супроти того участь Митрополита у Святій мусіла відпасти. До того, в останній майже хвилі, городське староство заборонило академію в салі Лисенка та загалом в котрійнебудь іншій салі в місті, так що її треба було відбутися в авлі Богосл. Академії.

Та мимо тих перепон церква Св. Духа, ще далеко до Сл. Божої, наповнилася, вщерть духовенством, представни-

ками усіх наших центральних установ, студентством та вірними.

В годині 9 рано зачалася архієрейська св. Літургія, яку в наміренню Духовної Семинарії відспівав Преосв. Йосафат, перемиський єпископ. З Преосв. Владикою співлітургісували представники всіх трьох наших монаших Чинів: о. ігум. Кл. Шептицький Ч. св. Т. Сс., о. протоігум. Ст. Решетило ЧСБВ і о. Ван де Бозе Ч. св. Ізб., як представник оо. Редемтористів, а з львів. капітули: о. офіц. А. Пясецький, оо. крилошани Томович, др. Лаба і Дзерович. Діяконували о. др. Г. Костельник і о. ред. Й. Скрутень ЧСБВ. Співав дуже гарно хор питомців Дух. Семинарії.

Архієрейська Сл. Божа, при всій своїй величавості та глибокій символіці своїх обрядів, виведена стилево і з великим пієтизмом, збудила у присутніх глибокий релігійний настрій, наповняючи їх серця духовою радістю. До піднесення святочного, молитовного настрою причинились теж і високі думки проповіді Високопреосв. Митрополита, яку, у його заступстві, прочитав Преосв. Никита*).

Сл. Божу закінчено теж багатолітними та гимном „Боже великий, єдиний“.

По Сл. Божій відбулася в авлі Семинарії **святочна академія**. Простора авля і сумежний коридор були виповнені вщерть делегатами українських установ і запрошеними гістьми. Започаткував академію хор питомців, скріплений колишніми своїми членами, нині вже священиками, які приїхали з різних місцевостей краю (м. ін. прибули усі повоєнні диригенти хору), відспівавши могутні Вагнерові композиції: „Хор паломників“ з опери „Тангайзер“ і „Молитву перед боєм“ з опери „Льогенгрін“. На жаль, низька і неакустична саля відібрала не одну цінність так самій композиції, як і її гарному виконанню.

Після того ректор Семинарії, **о. др. Йосиф Сліпий** виголосив знаменито оброблену святочну промову, в якій торкнувся усіх важніших світлих і смутних моментів Семинарії, в якій вона впродовж свого 150 літнього існування така богата. Промова була прийнята присутніми з правдивим захопленням та гучними оплесками. Її теж печатаємо у сім числі.

З черги хор питомців відспівав з бравурою давнє і так мало нині співане „Живем, живем своїм життям“ **Анатолія Вахнянина**, після чого **пит. Зиновій Нарожняк** віддеклямував поему **пит. Романа Дурбака** „Витай Святине Духа!“, написану спеціально на свято. Декляматор розпоряжає дуже доброю дикцією і повним, тубальним голосом, що в парі з глибоким відчуттям деклямованих річей, висуває його на одного з кращих наших рецитаторів.

*) Її у цілості поміщуємо на першому місці.

Відтак префект Семинарії, о. др. Ст. Сампара відчитав цілу низку привітів, які у великому числі наспіли на свято з усіх усюдів, з краю і заграниці, від своїх і чужих.

Для унагляднення того широкого і радісного відгону, що його викликав ювілей Семинарії в краю і заграницею, поміщуємо більшу частину цих привітів повнотою. Буде се теж цікаве і для майбутнього історика Семинарії.

* * *

Перший привіт прислав на руки Впреосв. Митрополита Апост. Престол телеграфічною дорогою.

Citta del Vaticano.

Archeveque Szeptyckyj — Lwow.

Jubilaeum Seminarii Tui Augustus Pontifex laetificat et fortunat Apostolica Benedictione, qua moderatoribus, magistris alumnis sapientiae lumen splendidius in dies implorat.

Cardinalis Pacelli.

А відтак пішли привіти від Архієреїз, Настоятелів монаших чинів, Капітул, установ — духовних і світських та різних організацій, а вкінці від поодиноких осіб зпоміж духовенства і світського громадянства.

Broj 4722 Пр.

1933.

Високопреподобний Отче Ректор!

З нагоди ювілею 150-ліття існування греко-кат. Семинарії у Львові прошу від підписаного прийняти найсердечніші желання за ще кращу будучність. Разом з Вами всіми дякую Христу-Царю при сій нагоді за всі уділені ласки українському народови через сю Семинарію.

Нехай Христос Господь в нових часах зішле нові ласки на Вас і на всіх Ваших співробітників, як і на всіх питомців, щоби Ви могли відповісти всім великим потребам теперішности, як і будучности у життю греко-кат. Церкви!

Засилаючи всім єпископське благословення, остаю Ваш у Господа

Діонисій
єпископ.

В Крижевцях, дня 5. XI 1933.

Телеграма.

Вишнівчик.

Ювілейні сердечні побажання

Никита, єпископ.

Reverendissimo Signore

Dr. Giuseppe Slipyj, Rettore dell Seminario

Lwów.

Спаси Біг за прислане мені запрошення на святкування ювілею 150 ліття існування Духовної Семинарії.

Нехай Всемилоствий Спаситель Міра благословить Вашому Духовному Семинареві — всім Настоятелям і Питомцям, щоби ся

вітка духовна після бажання св. Церкви приносила нашої частині церковній і народові гарні цвіти й вони милоу священничих чеснот і була розсадником численних Апостолів св. Злуки з католицькою Церквою нашого й найдалшого Сходу!

З молитвою про успіх і сповнення сих моїх побажань пересилаю вислови глибокої пошани, остаючи слугою в Христі

о. Діонісій Ткачук, Ч.С.В.В.,

Архимандрит.

Рим, 8. XI. 1933.

Ваша Всесвітлосте,
Високопреподобний Отче Ректор!

Дуже жалую, що не можу явитися на так важнім, пропам'ятнім торжестві.

Помию всяких можливих старань не вдалося мені в так короткім часі одержати паспорт, тому цею дорогою засилаю в імени своїм, духовенства і вірних Вікаріату поклін і привіт жерелові нашого церковного життя, що від 150 літ не впинно і розсилає на всю нашу землю чирираз обильніші, благодатні струї католицької науки, віри та чеснот.

Найже Всевишній зілде Своє благословення на дорогу цілому народові нашу славну Семинарію Духовну, най благословить тяжку працю так теперішних як і майбутніх її настоятелів, а молоді, яка у ній виховується і виховуватися буде, най дає ласку, щоби арозуміла взнеслі наміри Настоятелів, та щоби одержані від них науки і вказівки, реалізувала опісля в життю — для Божої слави, для добра св. католицької Церкви і св. обряду нашого, в хосен народу нашого безталанного.

Прошу прийняти запевнення глибокої пошани
в Христі відданий

М. Сімович,

ген. Вікарій для України в епархії Марамарошській,
бувш. питомець Львівської Духовної Семинарії.

Чернівці, Str. Regele Carol 25, дня 4-го падолиста 1933.

До
Всесвітлішого Ректорату гр.-кат.
Духовної Семинарії
у Львові.

Митрополита Капітула, свідома світлої минувшини нашої Духовної Семинарії, широ витає великі роковини її 150-літнього існування. Перед нашими очима живо стоїть нині велика місія, яку сповняла отся інституція в нашої історії. В часах долягань і досвідів нашого народу, львівська Духовна Семинарія була тим осередком, що становив наче серце нашої Церкви і нації. З цієї нашої твердині вийшли великі провідники і працівники на ниві нашого церковного і народного відродження.

Від інституції з такою славною минувшістю очікуємо з повною надією, що вона і на дальше, у переломових і рішачих часах, які переживаємо, продовжувати буде своє велике післанництво, заважаючи на судьбі нашої Церкви і нашого народу.

Львів, дня 5. падолиста 1933.

За гр.-кат. Митрополичу Капітулу:

о. Др. Лаба Василь,

нотар М. К.

еп. Іван Бучко,

Архипресвітер Капітули.

До
Всесвітлішого і Високопреподобного
Ректорату гр.-кат Духовного Семинара
у Львові.

З приводу 150-ліття існування і діяльності Духовного Семинара у нашій церковній Провінції пересилаю щирий привіт. — Прошу горячо Бога, щоби український Духовний Семинар й у майбутньому, спираючись на нашу рідну традицію, виховував цілі фаланги здорових характером і широко католицьким духом оживлених працівників на Христовій Ниві!

Львів дня 5. падолиста 1933.

о. Стефан Решетило, Ч.С.В.В.
Протоігумен О.О. Василія.

Ректорат
Гр.-кат. Малої Духовної Семинарії
у Львові.

Високодостойний і Всесвітліший
Ректорате!

В стопятьдесятьлітні роковини існування Духовної Семинарії, — Інституції, що видала стільки славних і визначних церковних діячів і тим чином золотими буквами вписала Себе в історію відродження нашої тіснішої Батьківщини, — пересилає привіт і побажання дальшого, ще більше світлого розвитку.

Управа й Учительський Збір
грек.-кат. Малої Семинарії.

У Львові, дня 5. листопада 1933. р.

свят. Хмільовський Микола.

Управа Марійського
Т-ва Молоді — Львів.

До
Всесвітлішого Ректорату Богословської
Академії
у Львові.

В пропам'ятний день 150-літніх роковин оснування Духовної Семинарії у Львові, Головна Управа Марійського Товариства Молоді пересилає свої щиросердечні побажання найкращого розквіту та успіхів над вихованням новозавітніх Левітів. Хай з цих сірих мурів виходять даліше непроглядні ряди тих, що на понурому тлі сучасної доби мають ясніти вогненними стовпами, тих, що мають класти глибокі скиби на цій ниві, на якій першу скибу поклав сам Христос!

Тому Богословська Академія: *Vivat crescat et florescat!*

У Львові, дня 5 листопада 1933.

За Управу Марійського Тов-а Молоді:

В. Онуфрик,
секретар.

о. Іриней Назарко, Ч.С.В.В.
презес.

Марійське Товариство Пань.

До

Високопреподобного і Всесвітлішого
Ректорату гр.-кат. Духовної Семинарії

у Львові.

З нагоди 150-літнього Ювілею, Марійське Товариство Пань у Львові складає найсердечніші бажання успіхів в праці для нашої Церкви й Українського Народу.

У Львові, дня 5. листопада 1933.

За Управу Марійського Товариства Пань:

Ольга Бачинська.
голова.

Марія Янович.
секретар.

Всесвітліший Ректорате!

З нагоди 150-ліття існування Львівської Духовної Семинарії у Львові, яка дала нашій Церкві й нашому Народу цілий ряд світлих мужів, заслужених священників і невтомимих робітників на народній ниві, пересилає Сеніорат Католицької Української Академічної Молоді „Обнова“ у Львові найсердечніші побажання, щоб Дорога наші Інституція й на дальше невтомно трудилась для добра Церкви й Народу на многі і многі літа!

Український Католицький Академічний Сеніорат
Товариства „Обнова“ у Львові.

о. Юліян Дзерович,
голова Сеніорату.

Др. Роман Зубик
секретар.

С. І. Х.

В торжественний день 150-літніх Роковин оснування грек.-кат. Духовної Семинарії у Львові пересилає Краєве Товариство грек.-кат. ОО. Катихитів свої найщиріші побажання дальших найкращих успіхів у освітанню і в вихованню українського клиру.

Від Товариства ОО. Катихитів:

о. А. Бучацький,
секретар.

о. Л. Лужницький,
голова.

У Львові, дня 5. листопада 1933,

Товариство св. Андрея
у Львові.

Високопреподобний Ректорате!

Як добрі діти тішаються святочним днем ювілею своїх стареньких, сивоволосих родичів, так і ми, всі бувші питомці Духовної Семинарії, об'єднані в Товаристві св. Андрея, з вдячним синівським серцем вихованків тішимось ювілеем 150-ліття існування нашого „Духовного Сіменища“, що нас та наших батьків, дідів та прадідів вчила, як Бога любити, Церкви слухати, для народу трудитись.

Молимо нині Всевисьного в покірній, глибокій молитві, щоб дорога наша Ювілятка-Виховниця й на дальше затримала своє добре заслужене місце в розцвіті нашої Церкви і розвою нашого українського народу.

Наша дорога Мати, наша Виховниця й Учителька—Духовна Семинарія най живе, най розвивається, най процвітає на „многая, многая літа“.

Товариство св. Андрея у Львові.

о. Юліян Дзерович
голова.

о. Мих. Лада
секретар.

Бути півтора сотні літ найсильнішим огнищем культурного життя Західної України, бути живим джерелом національної свідомості її, бути несхитним приміром обовязковості на службі для свого народу й повним запалом проводом його на шляхах громадянської праці в особах найсвітліших своїх вихованців — цього хіба досить для оправдання слави львівської гр.-кат. Духовної Семинарії, якою Вона сьогодні, в 150-ті роковини свого відкриття вповні заслужено тішиться.

Сьогоднішня радість львівської гр.-кат. Духовної Семинарії — це радість народу. Радістюж її тішаться більше всі ті, що духом найблизше споріднені з Нею. Їйже найбільше завдячують свій розвиток та успіхи своєї праці Сестри Ч.С.В.В. зі своїми установами. Нехайже Вона, сьогоднішня Ювілейка росте, цвіте й славою вінчається як найдовше на дальшій службі тим цілям, які їй від первопочину присвічують!

За монастир С.С. Василянок у Львові (Длугоша 17):

С. Софронія Ерделі Ч.С.В.В.

За гімназію С.С. Василянок у Львові (Длугоша 17):

Др. Василь Щурат.

За Промислову Школу С.С. Василянок у Львові (Длугоша 17):

Марія Янович.

С. І. Хр.

Високопреподобні Отче Ректор, Добродію і Приятелю!

З нагоди 150-ліття існування Духовної Семинарії нехай і нам, найменшим Василянкам з Убога, буде вільно аложити на руки Високопреподобного Отця Ректора Добродія наші найпокірніші побажання і гратуляції, що Господь Ісус дав Високопреpodobному Отцю Ректорові переживати в святім Ювілейнім Рокі Страстей Христових ту важку хвилю в нашій св. Східній Церкві і Галицькій Україні.

Будем молитися і просити доброго нашого Ісуса, щоби благословив працю Високопреподобного Отця Ректора, щоби зпід умітного проводу Отця Ректора вийшли святі священики й апостоли праці над зєдиненням Церков, — місіонарі на Схід і добрі капеляни Василянок.

Поручаюся св. молитвам Високопреподобного Отця Ректора і цілую руки

негідна слуга С. Ігнатія Слободян Ч.С.В.В.
зі Сестрами.

У Львові, 5. листопада 1933.

До
Високопреподобного Ректорату
Богословської Академії
у Львові.

Серед бурливих днів життя, коли челюсті пекла з невисказаною заїлістю лютують, щоби знищити все, що Боже, святе, величне, дозволив Всевишній Господь святкувати це велике, торжественне свято — 150-літній ювілей оснування Духовної Семинарії на Галицьких землях, у княжому городі Льва.

Справді, ніяка установа на нашій землі не дала Богові й Народові стільки корифеїв відродження, котрих цілтю життя було й є по вказівкам велиття духа, поета-херувима Маркіяна Шашкевича „розганяти мрак тьмаві, щоби збрататися з ясним, повним Сонцем“.

Сильно віримо, що прийде ще час, коли й наші страдаючі брати, ген за Збручем, завдяки геройській саможертві Духовних Провід-

ників Народу приєднуються до святої катол. Церкви під керму Одного Вседенського Батька й Пастиря.

З нагоди великих і пам'ятних днів пересилаємо широко-сердешний привіт і побажання монументальних успіхів у праці в Христовому винограді й багато-багато великих святих. Молитимемо Всемогучого Творця о ласки й благословення в розпалюванні у всіх молодих грудях такого вогню Христової любови, який не злякається ніяких мук ні терпінь, щоби принести себе в жертві на олтар цілопоалення за навернення цілого великого Сходу й Воскресення України.

Віра Слободян Ч.С.В.В.
ігумен. мон. св. Макрини.

Льва-город, 3 листопада 1933.

До голосу цілої грек.-кат. Церкви і українського народу ізза 150-літнього Ювілею існування грек.-кат. Духовної Семинарії у Львові прилучується також Кружок О.О. Катихитів в Стрию з побажаннями як найкращого розвитку для Достойної Ювілятки.

Дай Боже, щоби по приміру світочів Церкви і народніх труженників, які вийшли з мурів грек.-кат. Духовної Семинарії у Львові, і на будуче вихованні тоїж Семинарії під світлим проводом їх настоятелів вступали в сліди о. Маркіяна.

За Кружок О.О. Катихитів :

*о. Осип Мартинків,
о. Николай Ліщинський,
о. Роман Височанський,
о. Стефан Хировський,
о. Йосиф Савицький.*

Стрий дня 1. листопада 1933. р.

До
Всесвітлішого і Високопреподобного
Ректорату гр. кат. Семинарії
у Львові.

В 150-літню річницю існування діяльної і многозаслуженої гр.-кат. Духовної Семинарії найщиріші бажання премногих ласк Божих і дар щирих молитов складає: Згромадження Пресв. Непор. Діви Марії.

С. Вероніка

головна настоятелька.

С. Христофора С. П. Н. Д. М.

С. Віталія С. П. Н. Д. М.

С. Леонтія С. П. Н. Д. М.

С. Валерія С. П. Н. Д. М.

Львів, 5. XI. 1933.

Український Вільний Університет
Прага.

До Ректорату Гр.-кат. Духовної Семинарії
у Львові.

Іменем Українського В. Університету маю честь заслати щире привітання з нагоди ювілею 150-ліття існування Семинарії та прошу прийняти побажання найкращого успіху у дальшій її діяльності та розвитку.

З висловом високої пошани
Проф. Др. Горбачевський
Ректор.

До
Славного Ректорату гр.-кат.
Духовної Семінарії

у Львові.

В день 150-річчя існування гр.-кат. Духовної Семінарії у Львові Ректорат Українського Високого Педагогічного Інституту в Празі засилає свій щирий привіт старій нашій школі, що на протязі півтора століття була справжнім огнищем просвіти та джерелом духової сили рідного народу, не звертаючи з тернистого шляху свого призначення в найтяжчі часи свого існування.

Ректорат просить прийняти його найщиріше побажання, щоб і на далі ця стара наша школа з повним успіхом якнайкраще та при більш сприятливих умовах продовжувала виконувати свою культурно-релігійну місію відповідно до сучасних вимог нашого національного життя.

в. о. Ректора, Проректор,
проф. Л. Білецький.

Прага, дня 6. XI. 1933

Телеграма

Подєбради 31. X. 1933.

За Українську Господарську Академію вітаю з визначним Ювілеєм та бажаю дальшого успіху.

Ректор Іваницький.

Українська Господарська Академія в Чехословацькій Республіці

Світлому Ректоратові Греко-католицької
Духовної Семінарії

у Львові.

З великою втіхою дозволяю собі в імені Української Господарської Академії в Подєбрадах та від себе персонально вітати Світлий Ректорат Духовної Семінарії з нагоди 150-ліття існування Семінарії — ювілею визначної півторавікової праці для духового піднесення нашого народу і бажаю дальшої плідної праці.

Свято Семінарії святкуємо й ми — тут, на чужині, як наше спільне національно-культурне свято.

Подєбради 4. XI. 1933.

Ректор Академії,
Професор Іваницький.

Ukrainisches Wissenschaftliches
Institut in Berlin.

До
Високого Ректорату Греко-католицької
Духовної Семінарії

у Львові.

Український Науковий Інститут в Берліні щиро вітає Хвальну Семінарію з нагоди так поважного ювілею і бажає їй і надалі непохитно стояти на сторожі української культури. Визначне місце Семінарії в нашій національній відродженні служить найкращою запорукою її дальшої успішної діяльності в майбутньому.

З глибокою пошаною
Мірчук
Директор Інституту.

Берлін, 3. XI. 1933.

Національний Музей у Львові.

Високодостойний Отче Ректоре!

У 150-ліття Духовної Семинарії, завершеного заснованням Богословської Академії — Управа Національного Музею складає щирий привіт з побажаннями.

Щоби благодать вічних правд Благості осяювала красою думки і вчинки входячих і виходячих із цієї Установи Працівників та вливала через Них невимірну міць у життя Українського Народу.

Іларіон Свеніцький.
директор Нац. Музею.

Наукове Товариство ім. Шевченка.

Львів, дня 1. листопада 1933.

До
Всесвітлішого Ректорату Гр. кат. Семинарії
у Львові.

Півтора століття була і є Гр. кат. Духовна Семинарія тим огнищем, з якого йшли та йдуть на цілу Галицьку Україну та далеко поза її межі лучі духового та культурного українського життя. З її мурів вийшло відродження українського духа та української національної думки, вона була першою святинею української науки, мистецтва та пісні. І з гордістю вона може нині глядіти на довгу свою історію, у якій записалися золотими буквами і галицька Трійця і учасники першого українського-галицького ученого з'їзду і цілі ряди великих богословів, учених, політиків, економістів і мистців. Тому нині Наукове Товариство ім. Шевченка, що веде далі ту культурно-наукову роботу, під яку клали колись перші основи питомці славної Гр. католицької Семинарії, витає заслужену нашу інституцію з сердечним побажанням, щоби вона і далі, серед найтяжчих хвиль нашого народного життя, сповняла свою велику місію для добра українського народу, для успішного розвитку його духа та культури.

За Наукове Товариство ім. Шевченка у Львові.

Др. В. Левицький
голова

Др. Р. Цегельський
секретар

Товариство „Просвіта“ у Львові.

До
Всесвітлішого Ректорату гр.-катол. Духовної Семинарії
у Львові.

З нагоди 150-ліття існування та праці греко-католицької Духовної Семинарії у Львові, яка впродовж цього довгого часу виховала цілі кадри перенятого найвищими церковними й національними ідеалами духовенства, що ті ідеали несло в найдавші закутки Рідного Краю, що видало зпоміж себе найкращих мужів на полі відродження і борців за права й долю рідного народу. Товариство „Просвіта“ складає свій щирий привіт та побажання, щоби греко-католицька Духовна Семинарія як духовий світильник і далі горіла животворним світлом на славу Богові та на щастя українському народові всіх рідних земель.

За Головний Відділ Товариства „Просвіта“ у Львові.

Др. Іван Брик
голова

Мих. Таранько
секретар

До
Всесвітлішого Ректорату
гр. кат. Духовної Семинарії
у Львові.

Стоп'ятдесять літ існування гр. кат. Духовної Семинарії, це час закріплення гр. кат. Церкви та її засад серед українського народу, та одночасно це час розквіту й дозрівання українського народу до тієї міри, що в 1918. р. він здібний був пірватись на Великий Чин.

Не було ділянки в розвитку українського народу, в якій золотую ниткою не блистілиб труд і посвята гр. кат. духовенства, вихованого й підготованого на життєву дорогу гр. кат. Духовною Семинарією у Львові. І в ділянці виховання молодих поколінь, яку український нарід вложив на „Рідну Школу“, займають визначне й почесне місце світлі виховники й достойні учні львівської гр. кат. Духовної Семинарії. Без видатної помочі, без великого труду українського духовенства, — булаби „Рідна Школа“ позбавлена в народі інтелігентного проводу, і напевно не дійшлаби до тих успіхів, які вона може виявити в сьогоднішню хвилину.

Величаючи 150-ліття існування цієї преславної установи, можемо з вірадою ствердити, що вихованки гр. кат. Духовної Семинарії, це нероздільна краса частина українського народу, це сподвижники його змагань та ідеалів. Бажаємо щиро, щоби таке відношення тривало все, щоби ідеї, вирощувані серед мурів гр. кат. Духовної Семинарії у Львові, западали в душі не тільки безпосередніх молодих слухачів, але й вросли в кість і кров українського народу на всіх просторах.

Нехай живе і кріпшає установа, що витворює природних провідників народу; нехай живуть її виховники і захистники.

У Львові, 1. листопада 1933.

Головна Управа „Рідної Школи“.

о. Олекса Базюк
заст. голови

Др. Мифон Коновалець.
секретар.

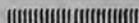
Музей Наукового Товариства
імені Шевченка — Львів.

До
Всесвітлішого Ректорату
Богословської Академії
у Львові.

Управа Музею Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові пересилає з нагоди 150-ліття існування гр.-кат. Духовної Семинарії у Львові щирі побажання як найкрасшого дальшого розвитку теперішньої Богословської Академії на добро і славу Католицької Церкви й Українського Народу.

Др. Ярослав Пастернак
Директор Музею Н. Т. Ш.
(Докінчення буде)

X.

На шлях духової обнови народу

Всі народи і держави переводять у себе ревізію виховання і навчання своєї молоді, примінюється його до змінених суспільних відносин і життєвих потреб в тій цілі, щоби боротьбу за існування не лиш улекшити, але і в цій боротьбі добути як найбільший успіх. Тому проблема виховання молоді стається нині одною з найбільш актуальних справ.

У всіх народів покликають для вирішення цієї проблеми найзнаменитших фахівців, які літами ломлять собі голови над найбільше доцільним приміненням способів виховання і навчання до реального життя і його потреб.

Вже бачимо висліди цих реформ в цілій Європі. Ось н. пр. в Данії зреформовані школи для селян, людські університети, видали освічене, інтелігентне селянство, яке піднесло економічно дуже високо не тільки себе, але і державу. В Італії перевів Мусоліні реформу для скріплення фашизму. Большевики через реформу виховання строрили кадри комсомольців — головну підпору своєї державної системи.

Коли державні народи з такою великою уважливістю відносяться до цієї проблеми, — то о скільки більше енергії і праці повинні класти недержавні народи для виховання своєї молоді.

Це місце тут, у малій статті, розвинути в цілости цілу проблему виховання і навчання та реформу, конечну для нашого народу. Вкажу тільки на конечну реформу цієї ділянки в одній нашій суспільній верстві, це є селянській, яка становить 90 проц. нашого народу. Дотепер село давало свою найбільше талановиту молодь, через гімназії і університети, для міста. Через довгі літа місто висмоктувало зі села найздібнішу частину населення.

Вправді частину селянської молоді не зривала звязку зі селом, приїздила спорадично до рідного села з міста, де створила собі свій варстат праці, з рефератами, викладами, але на день, два.

Поїздки наших інтелігентів з рефератами на село мають хвиловий вплив — настроєвий, — рідко мають тревалий успіх. Нарід зійшовся, послухав, притакнув, покивав головами і на тім все кінчилось. І село жило дальше своїм давнім життям, позбавлене свого цвіту, своїх найздібніших одиниць.

Інтелігент, вийшовши зі села, відчужився зовсім від середовища, з якого вийшов, — став після рецепти своїх батьків паном. Родичі, віддаючи дітей до школи, мали на цілі вивчити їх на панів, які, на думку селян, нічого не роблять, а беруть гроші. І це було найважливішою спонукою

селян посилати дітей до середніх і високих шкіл. Тимчасом змінились часи. Коли давніше не було случаю, щоби по укінченню шкіл хтось не дістав посади, то нині майже 100 проц. наших абсолювентів є безробітними. Майже всі безробітні абсолювенти, виховані під знаком студій для хліба, відчувались від села, не вміють працювати, як їх рідня, не беруться ані за ціп, ані за косу, чи серп, бо уважає фізичну працю за щось понижаюче для себе.

Через брак практичного знання, подібні до калік, траплять пошановання у своїх односельчан. По довším чи коротším побуті на селі, переносяться до міста, де блукають мов люнатики. Деякі беруться до торгівлі, бо це є ще найделікатніша праця, посередництва, або якогось промислу. А що для цього треба грошей, висмоктують своїх рідних немилосердно, обіцяють їм золоті прибутки, але на обіцянках все остає. Радить дописувач в „Новім Часі“, щоби безробітні інтелігенти йшли на село і вчили дев'ятками та в цей спосіб здобували собі варстат праці і підносили культуру села. Забуває він, що вже нині в деяких селах таким інтелігентам будуть власти відмовляти право побуту на селі. Впрочім село зубожіло, потребує освіти, але поданої в иншій формі. Чужий інтелігент-нуждар, який приходить на село, щоби знайти можливість егзистенції, не знайде її у селян, які мають своєрідну логіку, хочби у формі відплати за науку. Ми мусимо до села знайти дорогу, але примінюючись до селянської психіки.

Інтелігент мусить здобути авторитет у селян і знайде його, але тоді, коли буде від селян незалежний. Нам треба на селі інтелігентів ідейних, що мали би **свій варстат праці**, вони й остали би не тільки учителями громадського життя, але зразком для селян, який вони наслідували би.

Тому, що нинішні безробітні інтелігенти на селі творять своєрідну отаманщину, не числяться з наслідками, тільки з настроями, щоби показати свою діяльність, викликають шкідливий фермент, що приносить великі шкоди для села.

Частина тих безробітних люнатиків вперто викидає конче посад, а щоби їх дістати, вислугується в жадливий спосіб, а через це приносить народови сором і біль. Показали це останні події.

Так дальше бути не може. Нам треба дотеперішній спосіб виховання в школах нашої селянської молоді зреформувати. Безперечно, виховання нашої міської молоді а також невідповідне, воно мусить змінитися, але про це іншим разом. Покищо призадумаймося над першою проблемою.

Передусім у середньошкільнім вихованню мусимо поставити на перше місце високий культ фізичної

праці. Під тим культом мусимо вести виховання і навчання. Зразкуймося в цім згляді на Данця. Дальше, супроти цього, що живемо в нездоровій атмосфері, в якій перехрещуються наші найгарніші змагання з впливами небажаними, мусимо нашу селянську молодь в часі студій ізолювати від цих впливів.

Теоретична наука, яка різьбить інтелект, мусить бути згармонізована з фаховим знанням, потрібним для села. А саме, рільництво, плекання овочевих дерев, щеплення і консервовання овочів, пчільництво, лічення домових звірят, гігієна, кооперація, нотний спів, дяківство, адміністрація самоуправних установ, а навіть ремесло як домашній промисл.

За чотири, пять літ можна буде дати питомцеві повне теоретичне знання всіх галузей гімназійного знання, вісю якого буде наше письменство, наша історія, наша земля, а рівночасно познакомити основно з практичними життєвими потребами села, які будуть становити варстат праці питомців, що вернуть у своє село і стануть зразком для своїх односельчан. Вони в першій мірі стануть незалежними від середовища, в яким будуть жити, а стикаючись зі селянами щоденно в громаді, на полі, в церкві, читальні і кооперативі, на хрестинах, весіллю і поминках, в млині і кузні, одним словом всюди, будуть мати нагоду всюди впити, а передусім світити своїм приміром і характером.

Питомці мусять бути відповідно наставлені, переняті великою, горячою любов'ю до нашої віри, яка нам задержала нарід і до свого народу, аж до посвяти. Вони в скорім часі здобудуть авторитет і послух, стануть провідниками народу, не де юре, але де факто. Вони захоронять нарід від ріжних промахів, від підшептів ріжних провокаторів, які наносять нашому народови стільки біди, а рівночасно будуть сторожами національної чести, піонірами благородности, характерности, посвяти для всего того, що приносить честь і гаразд для народу.

Таких шкіл треба нам багато, принайменше по одній в кождім повіті. З кожного села щороку повинен бути вибраний один найздібніший хлопець, з укінченою семилітною вселюдною школою. Таку школу мусить удержувати цілий повіт дрібними жертвами. Обчислив я, що на льокаль і учителів вистарчить одноразовий даток, раз на рік від кожного самостійного господаря, одно решето збіжжа. З повіту можна при добрій організації добути цією дорогою 12.000 зл.

Наука була би безплатна, а удержання в натураліях давали би родичі, які малиб нагоду щотижня передавати своїм дітям хліб і борошно на їх прохарчування.

А що такі школи виховували би борців за віру, побоювали би безбожництво, сектанство і інші пороки, можна би їх уважати Малими Семинаріями і піддати під юрисдикцію **Ординаріятів**, які мають право основувати їх для оборони Церкви.

В цей спосіб могли би ми перевести **ревізію дотеперішнього способу виховання нашої здорової селянської молоді**.

При однодушній праці, до року, може **повстати 50 шкіл**, і не треба до цього нічого іншого, тільки сильної волі і віри. До оптимістів світ належить! Перша зразкова школа для інших повітів мусить повстати в Стрию, в **найбільше свідомім і культурнім повіті**. Міщани дадуть льокаль, селяни удержання для учительського збору зі збірок, з яких це остане часть на вибудовання школи.

Буде це, висловом великої пошани для нашого Достойного, Князя Церкви, **Митр. Андрея Шептицького**, і стане воно **людовим університетом його імені**.

* * *

Організація цілої акції дуже проста і легка, а її реалізація залежна виключно від зібрання потрібних фондів. Брак довіря у нашу спроможність, видобути одноразову, дрібну лепту від селян, відстрашує наше духовенство навіть від її пропаганди між своїми парохіянами до того ступня, що навіть слухати про неї не хотять. Кажуть: це вельми гарна і потрібна річ, однак у нас вона не вдасться, тому шкода зачинати. Тимчасом се діло легке до переведення, — а його успіх залежний від **негайної щирої організації**. **Добра організація скріпить віру** в успіх та доведе, що до року повстане таких 50 шкіл.

Тому вже тепер, в грудні повинні повстати повітові і льокальні комітети праці.

Повітовий Комітет Праці складається з 7, по можности місцевих осіб, — які займуться:

а) збіркою збіжжя з повіту, через навязання контакту з льокальними Комітетами.

б) вишукуванням льокалю, скомплетуванням учительського збору, потрібного приладдя.

в) селекцією учнів, і

г) предложенням звіту з праці і прелімінаря Ординаріятів за проханням о апробату.

Льокальний Комітет. У кожній парохії повинен негайно повстати льокальний Комітет праці, зложений з трьох осіб, який під проводом пароха переведе негайно збірку, по решеті збіжжя від господаря, і вибере одного ученика у віці 15 — 17 літ — з укінченою народньою школою, здіб-

ного, з добрим слухом, подаючи замітку щодо маєткового стану родичів ученика.

Таку організацію повинні перевести повіти, де будуть урухомлені школи з новим шкільним роком.

Яків Яцкевич
директор гімназії

Відозва Повіт. Комітету праці в Стрию до Всечесного Духовенства Стрийського Протопресвитерату.

Наміряємо ще в 6. шк. році, від січня або від лютого, урухомити перший курс людowego університету враз з інтернатом в Стрию, тому прохаємо прислати негайно на руки голови Комітету о. Осипа Савицького в Стрию, вул. Зелена, відповіді на низше поданий квестіонар, щоби можна зладити прелімінар такої школи.

Тому навіть негативні відповіді прохається прислати.

1. Чи і в якій висоті удасться перевести збірку в їх парохіях (решето збіжжа від самостійного господаря).

2. Імя і назвище найздібнішого кандидата (у віці 15—17 літ) з укінченою народною школою, по можності з дуже добрим слухом, з заміткою, чи родичі його причиняться до його удержання в інтернаті натураліями і дрібними датками за науку.

3. Чи евентуально церква моглаб причинитися одnorазовою лептою на шкільне приладдя (від 5 зол.).

Такі дати є потрібні для предложення звіту Впреосв. Митрополитови.

Стрий в падолисті 1933.

За Комітет:

Др. А. Гарасимів, о. О. Савицький, Др. Лужецький, о. Височанський, Дир. Щ. Соколовський, Дир. Кузів, Інж. Бандера.

Нові книжки

Зі сучасної літератури про антихриста і кінець світу.

Страхіття всесвітньої війни та лиховісні наслідки її, які маревом загибелі, так фізичної, як і моральної, зависли над людством, — від нечуваної кризи — голоду, до загального здичіння обичаїв включно, — особливо всевладний похід воюючого безбожництва та злочинне переслідування християнства, — мимоволі родять думку: Чи то вже

може кінець світу зближається? Бо чи ж не сповняються на наших очах речі, які предказані, як „початок кінця?“

Так! Без сумніву переживаємо нині події, які предказав Спаситель про кінець світу: „... встане нарід на нарід і царство на царство і буде голод і землетрясення по місцях. Тоді видаватимуть вас на муки і вбиватимуть вас, і будете зненавиджені всіми народами ізза мого імені. І тоді соблазняться многі і один одного видасть і зненавидить один одного. І многі ложні пророки повстануть і зведуть многих. Та ізза намноженого беззаконня прохолоне любов многих... І проповідане буде Євангеліє царства по всій вселенній, на свідоцтво всім народам. І тоді прийде кінець“, (Мт. 24, 7—14). І сповнилися вже слова Христа, що „видасть на смерть брат брата і батько сина і повстануть сини на родичів і убють їх!“ (Мт. 10. 21).

Тому то, здається, під вражінням тієї суворой дійсності забрався звісний духовний письменник о. Франц Шпіраго до збирання матеріялів, що відносяться до освітлення доби приходу і ділання антихриста та кінця світу. Таким чином вийшли зпід плідного пера цього письменника чотири цікаві праці, які льогічно зі собою повязані, себе взаїмно доповнюють, та становлять важний причинок до розуміння катол. науки про есхатологію. Теми чотирьох згаданих праць Шпіраго ось такі: 1) *La Salette und die nächste Zukunft* (1921). 2) *Die Malachias-Weissagung über die Päpste und das Weltende* (1923). 3) *Der Weltuntergang, nach der heil. Schrift, Überlieferung und Privat-Offenbarung* (1924). і 4) *Genaue über den Antichrist, nach der Lehre der heil. Schrift, Überlieferung und Privat-Offenbarung*.

Та мабуть найцікавішою із цих чотирох праць о. Шпіраго, то перша з них: „*La Salette und die nächste Zukunft*“, де автор (скритий цим разом під псевдонімом: „Prof. Alfons Konzionator“) пригадує нам мало, або й майже зовсім незнаний у нашому суспільстві факт появи Пр. Д. Марії (1846. р. в полуднево-французькій місцевості La Salette) та даного тамже Нею двоім дітям — пастушкам важного обявлення, що торкається кінцевої доби існування людства, — аналізує його та навіязує до нього аналогічні віщування наділених пророчим даром богоугодників різних часів, прикрашуючи їх іще тут і там висказами визначних мислителів і вчених.

Таким чином дає нам о. Шпіраго своєю розвідкою вельми цікаву, просто сензаційну візію таємничой доби антихриста, із усіми періпетіями остаточних зусиль пекла в цілі повалення Христового Царства.

Щоб дати змогу й українському суспільству, а особливо нашому духовенству, познакомитися із тією цікавою розвідкою о. Шпіраго, перекладено саме її щойно на укра-

Інську мову під заголовком: „Кінець світу, предсказаний Пр. Д. Марією в Ля Салет“. „Але чи це насправду потрібно було видавати цю книжку? Чи ж нема більше актуальних тем до оброблення, — більше потрібних книжок до перекладу?“ — кажуть деякі, — особливо ті, що ще не читали книжки.

1. На це відповім словами Шпірага: „Нехай ніхто не каже“, — мовить він (в передмові до розпр. „Genaues über den Antichrist“.) „що така розправа про антихриста (і кінець світу) нам нині, мовляв, непотрібна, — тому, що до кінця світу нібито ще далеко. Не можнаж прецінь називати „непотрібною“ студію про ту науку (катол. Церкви), про яку так часто і так багато пише св. Письмо! Зрештою й Апостоли тай св. Отці не вказувалиб так часто на антихриста! (та кінець світу), колиб це все не мало особлившої користі.

2. А від себе додам іще ось що: Поміж нашим народом іще й до нині кружляють різні „листи з неба“, „процтва Михальди“ і т. п. письма, скомпоновані ласими на легкий заробіток півграмотними людьми, — письма, в яких повно видумок, фантазій, а то й єресей. І хоч священник каже такі письма палити, то всетаки наш нарід, схильний до містицизму, зберігає їх десь глибоко в „скринях“ чи за образами...

Бо не маючи католицької книжки про ці цікаві йому речі, хватає наш парохіянин за перший — ліпший єретичний „лист з неба“, що його йому впихає на торговиці принагідний пройдисвіт, жадібно читає його, переказує другим і хто зна чи не вірить в нього! Бож то „друковане“! — Отже чи не буде це величезною моральною користю для нашого парохіянина, коли він одержить оце католицьку книжку, яка являється немов збіркою аспінованих духовною владою віщувань про антихриста і кінець світу?! Під цим оглядом є ця книжка насправду великою цінністю.

Тим більшою цінністю буде вона очевидно для нашого духовенства, яке оце вперше дістає докладнішу працю про ті речі, про які на викладах богословії мало що чулося, а про які йому, як учителям Євангелії, проповідникам Божого Слова та сповідникам конечно знати треба! Тому ця книжка повинна найтисся в руках кожного священника.

3. І ще одно: Книжка, попри те, що писана цікаво й займаючо, робить на читача величезне вражіння. І не одного легкодуха, що перенятий егоїзмом, матеріалізмом, лібералізмом і якими там іще — ізмами, напевно поважно застановить, а то й приведе до опам'ятання! — Спробуйте тільки, Отці Духовні, прочитати своїм вірним деякі уривки цієї книжки, чи то про „Тайну Мелані“ (стор. 13—17, — 18—23), чи то про славні „орвальські“ віщування, (стор. 33—34), чи то про чуда з хрестом в Лімпіас, стор. 43—48),

чи про стигматизованого о. Пія, (стор. 55—59), а побачите, як жадібно хвататимуть вони кожне слово, які поважні рефлексії викличе це у них, і як громадно зголошуватись-муть у Вас за книжкою!

Ціна нижки відносно дуже низька. Коли в оригіналі (в нім. мові) коштує вона 2'50 зол., то в такому самому вивінуванні в укр. мові, — а до того дещо поширена щодо змісту, (бо додано до тексту ще один уступ, о 6-сти сторінках друку з іншої, французької книжки) коштує лишень 1 золотого.

о. П. Дзедзик

2. Переклад єрейського молитвослова

В ч. 9. і 10. ц. р. „Ниви“ появилася рецензія на переклад єрейського молитвослова о. Др. Яр. Левицького, в якій шан. о. рецензент видвигнув все, що йому видається злим, або що через недогляд не вийшло так, як належало б.

На цю рецензію я, як один з цензорів з 1928 р. та як член Управи „Власної Допомоги“, що піднявся видати друком цей молитвослов, хочу відповісти кілька слів в цій справі.

Перш за все мушу в'яснити, що о. Др. Левицький при перекладі єрейського молитвослова придержувався найпевнішої, на мою думку, методи і майже загальної у католиків практики, перекладати молитвослови зовсім буквально. На цьому терпить вправді ясність, проглядність, мова перекладу і складня, але зате збережена вірність. Що більше, при перекладі єрейського молитвослова як богослужбової книжки, задержав о. Левицький порядок слів і інтерпункцію оригіналу, бо годі при перекладі справляти оригінал, тому всі епітети, звернені до особи перекладача як „фушерство, ересь, образа Бога, безглузде, нонсенс, скандал, скандалики, неграмотний, абсурд, без ладу, найдешевіша думка, неясність, невикінченість, недокладність, недоладність, неокресаність дикції, цілковите полумання поетичности, словом тандита“, якось дивно вмішуються в так поважну справу, як рецензія єрейського молитвослова. Якже супроти цих всіх браків, спитає не один, видано цей молитвослов?

Ніщо дивного! Не тільки тому, що нема ніодного людського твору зовсім звершеного, але й тому, що при перекладі такого твору, як єрейський молитвослов, за помилки дуже легко. В молитвослові є тільки старовинних церковних пісень і молитов, тільки неясної поезії, тільки дуже трудних річей побіч дуже легких, тому при перекладі годі все віддати так, щоби не було браків, щоби змисл оригіналу вийшов відразу такий самий і в перекладі. Хто займався перекладами, той це вповні зрозуміє і за такі недогляди і браки не буде закидати перекладчикови фушерства, не-

грамотности і недумання. Шан. о. рецензент засідав і засідає в різних комісіях, які приготувляють матеріал до друку, тож повинен був бути вирозумілим на помилки о. Яр. Левицького, бо знає, що мимо так совісних підготувань у видрукуваних книжках являються помилки. А зрештою і в своїй рецензії дав шан. о. рецензент наглядний приклад, як легко можна в такій праці багато недоглянути. Він жеж читав молитвослов „з олівцем в руках“, а помимо того переочив помилки, на які йому щойно хтось другий звернув увагу, а на кількох сторінках своєї рецензії має власні помилки, які при кінці спростовує. Отже помилки в такій книжці, як єрейський молитвослов в українськiм перекладі, при першiм його виданню не є такі страшні, щоби перекладчикови робити такі закиди або посуджувати його, що впроваджує єресь і образу Бога.

На кінці, хочай би всі помилки, добачені і недобачені в єрейськiм молитвослові, були такими, якими бачить їх шан. о. рецензент, то мимо цього не заслугує о. перекладчик, трицятьтрilітній робітник на церковно-літературнiм полі, перший редактор „Ниви“, щоби його працю представити читачам в такім світлі і з ним так обійтися, як обійшовся наш о. рецензент в „Ниві“. Цей спосіб дійсно відстрашує молодих робітників від писання своїх праць, бо драконський закон критики відбирає їм відвагу і охоту до печатання своїх рукописів.

Рівнож слід звернути увагу шан. о. рецензентови, щоби уважав і знав міру і не переборщував. Ось його слова: „А порівнюючи наш церковний переклад з грецьким оригіналом, мусимо подивляти тих давних авторів нашого церковного перекладу, що й **без високої науки**, яка нині є в світі (граматика, психологія, історія, герменевтика), так гарно своє діло зробили. Та вони мали відчуття і посвяту для своєї справи **а саме того наш перекладач не мав**“. Дуже помилився шан. о. рецензент, коли відмовляє давним авторам нашого церковного перекладу високої науки, яка нині є в світі — я позволю собі поставити цілком противне твердження і признаю давним авторам далеко більші правдиві науки (вони може не мали тих назв, під якими нині являються), які нині є підставою і жерелом, на яким нинішні вчені будують свої наукові праці і з якого черпають до своїх праць матеріали. Нинішні науки в дечім то тільки відблеск давних, як відблеск сонця, а ще й дуже часто являють вони тільки пустими фразами, повними гордості і самохвальби. Невдатне також речення „Та вони мали відчуття і посвяту для своєї справи, а саме того наш перекладач не мав“. Нащо воно? Як можна порівнювати о. Яр. Левицького зі святими мужами, що були творцями церковних книг, і бажати, щоби він дорівнював їм в творчості?

Кінчу мої слова великою проською, зверненою до всіх, що наміряють писати рецензії, нехай уважають на відповідний поважний і чемний тон, щоби ці рецензії були дійсно поправою помилок, а не вироком без милосердя і відмовою належного признання та добрих прикмет, що криються в оцінюваних працях.

о. Микола Галлянт

Всячина

Христова туніка. Як відомо, в старовинній німецькій місті Тревірі (Trier), в тамошній катедрі, переховується найдорогоцінніша пам'ятка, яку мають християни, а саме туніка Ісуса Христа, ціла тканина, без швів. Вона переховується в спеціальній, дорогій, кришталевій реліквіярі. З нагоди 1900 літньої річниці смерті Христової була вона цього року виставлена через 7 тижнів для прилюдного почитання. Число паломників, які прибули до Тревіру з Німеччини і цілого світу, щоби поклонитися дорогій пам'ятці, осягнуло суму двох мільйонів душ. Богато недужих відзискало з тієї нагоди здоров'я. Реліквія дуже рідко виставляється до прилюдного почитання. Останній раз її було виставлено 1891 року, а передостанній 1844 р.

Св. Отець про значіння католическої преси. Св. Отець прийняв на окремій авдієнції президента католицького пресового союзу в Зл. Державах, Рихарда Reid-а. Папа цікавився дуже положенням католицької преси в Америці та уділив католицьким публіцистам і їх праці апостольське благословення. „Немає іншого середника, — сказав папа — при допомозі якого можна би зробити стільки для Церкви, як саме через католицьку пресу, головню ж у нинішніх часах“.

Старовинні пам'ятки византійського мистецтва. З Царгороду повідомляють, що американський археолог Тома Увайтмор знайшов під долівкою притвору церкви св. Софії (нині мечету Ая Софія) золоті хрести з XII ст., ікону Христа з IX ст. і чудової роботи, золотом, смарагдами і перлами прикрашений трон. Турецький уряд велів виставити ці предмети на прилюдний вид.

Розкопки над Мертвим морем. Перед кількома тижнями виголосив у Роттердамі, заходами Тов. „Geloof en Wetenschap“ (Віра і Наука), о. др. Й. Сімонс Т. І, професор на Папському Бібл. Інституті в Римі, дуже інтересний відчит про розкопки над Мертвим морем та про імовірність відкриття слідів біблійних міст, Содоми і Гомори. Під сю пору працює на терені Палестини двадцять наукових експедицій, зпоміж яких археологічна експедиція Бібл. Інституту розпочала праці в околиці, положеній на північ від Мертвого моря.

Дотеперішні висліди розкопок успішні, бо знайдемо останки кераміки, що походить безсумніву з XX ст. перед Хр. Тому що також обчислення на підставі св. Книг Ст. Зав., як теж і вавилонських жерел вказують на ту саму добу, в котрій мали би загинути Содом і Гомора, можна прийняти, що експедиція попала на слід тих міст, а одночасно рішено спір на тему, де ті міста лежали. Досі було три теорії щодо цього: одна подавала положення Содом і Гомори на північ від Мертвого моря, друга на полудне, а третя в самім Мертвім морю. Чи знайдені останки кераміки, це справді слід Содом і Гомори, викаже певно дальша праця експедиції.

Антихристиянська пропаганда паніслямітів в Палестині. Арабський щоденник „Джамія аль Іслямія“, що виходить у Яффі як орган паніслямського конгресу, започаткував агітацію проти християнських місіонарів в Палестині. Він взиває магометанські круги закладати школи і шпиталі, бо тільки в такий спосіб можна буде здержати магометанське населення від користування заведеннями і урядженнями християнськими. Щоденник зазначає, що буде і далі вести кампанію проти місіонарів, поки не зорганізує публичну олімпію Арабів проти християнства.

Служба Божя на літаку. Парижський катол. щоденник „La Croix“ подає, що якраз на свято Христа-Царя сего року над морем, межі Коринтійським заливом і Патрасом, в гідроплані, що курсує між Сайгоном і Марсилією, було відправлено, перший раз в історії, Сл. Божу в воздух. Відправив її один монах, що вертав з французьких місій на Сході до Марсилії, доставши на це спеціальний дозвіл. До Сл. Божої служив один подорожній.

Як умирають великі люди? Славний французький учений Pasteur полишив по собі наче традицію у своїм славнім парижським Інституті: так він, як також його двох найблизших співробітників і приятелів, проф. Calmette і проф. Roux, умерли як правдиві і віруючі католики. Ідучи за прикладом свого директора й учителя, так Calmette, як і Roux, що недавно тому помер, прийняли перед смертю св. Тайни і відійшли з цього світу з іменем Бога на устах. — Останньою наукою, яку дав людям Calmette, було скликання усіх співробітників на ту святочну хвилю, в якій він приймав св. Тайни на дорогу до вічності. Запрошуючи в такий спосіб всіх своїх друзів і найблизших на свідків свого поєднання з Богом, Calmette, ця людина великої науки, зазначив виразно перед цілим світом, що знання це ще не все і що над ним панує найвище єство — Бог. — Таксамо і Roux, чуючи, що зближається смерть, попросив о сповідника. До умираючого прибув сам парижський кардинал Verdier, котрий по уділенню благословення, з правдивою батьківською любов'ю дякував умираючому професорови в імені цілого

людства за його цінні відкриття. Коли кардинал відійшов, проф. Roux так промовив до своїх найблизших: Сі відвідини вчинили мені найбільшу радість. Тепер вже можу відійти. І справді вневдовзі по тім Roux вже не жив. На його бажання, замість його численних відзначень, вложено йому до домовини один тільки малий хрестик з розп'ятим. („*Przeegl. Kat.*“).

Приготування до пассійних вистав в Oberammergau у 1934 році. Перед кількома тижнями в славній баварській місцевості Oberammergau, де від кількох століть відбуваються пассійні містерії, роздано головні ролі артистам, які візьмуть участь у ювілейних виставах в 1934 році. Згідно зі звичаєм перед святом вибору головних акторів, котре відбувається в міській ратуші, відправлено богослуження в парохіяльній церкві. Голосування вперше відбулося явно, і прилюдно обговорювано мистецькі кваліфікації артистів. Ролю Христа віддано знов Альойзієви Лянгови. Крім артистів, що грають ролі св. Івана, св. Марії Магдалини і Юди, всі інші актори виступали вже в 1930 році. Протекторат над ювілейними містеріями обняв національно соціалістичний уряд.

З нагоди свята роздачі роль приїхало до Oberammergau спеціальним поїздом багато заграничних журналістів і міністр баварського уряду Esser. Желізничі уряди признали прогулькам, краєвим і заграничним, 60% знижку білетів, а поодиноким заграничним туристам запевнили значні тарифові пільги.

„Фантастичні нісенітниці“. — Під таким титулом, офіційоз „*Osservatore Romano*“ поміщує слідуючу заяву: „Мимо виразного і рішучого *dementi*, в деяких щоденниках, а навіть в менше чи більше віродостойних пресових агенціях — появляються дальше вістки про мнимі розмови, ба навіть переговори межи Апост. Престолом і Совітани. Думаємо, що вже крайня пора покінчити із цими скінченими дурницями, для котрих підставою ніщо інше, як тільки фантастичні і абсурді здогади“.

І ми теж думаємо, що віддаль між осередком християнства, Римом а червоною, антихристиянською Москвою дуже велика.

Міжнародній місіологічний конгрес. В днях 25—27. листопада ц. р. відбудеться в Амстердамі, під протекторатом голяндського єпископату міжнародній місіологічний конгрес, організований Союзом св. Томи з Аквіну. В звязку з конгресом буде відкрита виставка місійної медицини.

Протирелігійна фільмова пропаганда. Радянський уряд видав розпорядок, щоби створити шість нових звукових фільм у різних мовах, спрямованих проти сьогорічних свят Різдва Христового. Фільми мають стати помічними середниками для широко розгорнутої на той час безбожницької пропаганди.

Славна папська астрономічна обсерваторія буде перенесена з Риму до літної папської резиденції в Castel-gandolfo, де фахова фірма Zeiss-а будує нову вежу і наймодерніше устаткування астрофізикальної робітні. Директором обсерваторії стане Єзуїт о. Іван Штайн. Наукову роботу по астрономії вестиме професор університету в Інсбруці, також Єзуїт о. Gatterer. Нова обсерваторія в Castel-gandolfo лежить 450 m понад рівень моря.

Лист митр. Антонія Храповицького до Москви. Православний митрополит Антоній, голова св. Синоду (на еміграції) в Сремських Карловцях післав „містоблюстителеви“ патріяршого престолу, митр. Сергієви в Москві письмо в котрій обговорює усі життєві питання російської православної Церкви на еміграції. Виступає рівнож дуже рішучо проти спроб Сергія розв'язати Карловицький Синод, кажучи, що московська церковна влада не має права судити єпископів на еміграції. Рівнож остро осуджує зазив Сергія до лояльности супроти совітського уряду, бо ним хоче „містоблюститель“ злучити світло з темрявою.

Бергсон про годину смерти й позагробове життя. Бергсон, славний французький філософ, головний заступник модерної віталістичної філософії, висловився в однім парижським викладі про поведення душі в часі смертної катастрофи. Як подають німецькі часописи, мав він сказати: „Аж до мінути, в котрій ще не взяв верх над чоловіком передсмертний страх, спрямовані всі сили душі на дочасність, на життя. А коли вже запанував страх — а це перед смертю майже все мусить прийти — негайно спрямована увага на минуле, так що даний індивід переглядає ще раз, як на кінематографічних образах, ціле своє минуле життя. Життєва фільма ще раз обертається з такою скорістю, що протягом кількох секунд показує всі суттєві події многих літ. Повним правом можна твердити, що конаючий ще раз переживає ціле своє життя впродовж ледви кількох секунд“. В питання, чи дух може й по смерті жити, не запускався проф. Бергсон у своїм викладі. Тільки вказав на це, що, на щастя, вже минули часи, в котрих вірити в життя душі по смерті уважалося ненауковим.

Печатається за дозволом Митрополичого Ординаріату у Львові
Видає Бог. Наук. Товариство.

Відповідальний редактор: о. Петро Хомин

З друкарні „Біблос“, Львів, Японська 7. Тел. 14-78.

ХТО ХОЧЕ навчитися доброї української літературної мови,
пізнати історію своєї мови,
довідатися, як де говорить український нарід,—
той мусить передплатити

НАУКОВО-ПОПУЛЯРНИЙ МІСЯЧНИК

„РІДНА МОВА“

ПРИСВЯЧЕНИЙ ВСЕБІЧНОМУ ЗНАННЮ
— УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ —

Головний Редактор і Видавець
— Проф. Д-р Іван Огієнко. —

ПЕРЕДПЛАТА: 6 зл. річно, 3 зл. піврічно. 1 зл. 50 гр. чверть-річно. За границею 2 американські (не канадійські) долляри або їх рівновартість ув іншій валюті (35 кор. чеських, 180 лейв румунських, 5 нім марок, 30 франків французьких, 65 динарів. Нові передплатники, коли того бажають, дістають „Рідну Мову“ від 1-го числа.

ЗРАЗКОВЕ ЧИСЛО 50 ГР.

ЗМІСТ 11-го ЧИСЛА „РІДНОЇ МОВИ“:

П. Кривоносюк: Мова немовляти. — Г. Ільїнський: Походження українських слів: II. Лушпа — І. Огієнко: Ще про давальний відмінок на -ові. — В. Виногородський: Літніще — літник та йще дещо. — Ф. Коковський: Як змінюються назви наших сіл. — О. Івах: Які чужі слова в Америці й Канаді нарід найскорше присвоює. — М. Бабюк: Наша правнича мова. — М. Топольницький: З „кутка“ на повне світло. — Дід Огій: Граматика Малої Лесі. — XII. Зміна о е на і в відкритих складах. — Іван Крип'якевич: Мовні статті у львівськ. „Ділі“ 1881-1905 рр. — Чистота й правильність української мови: відповідь на запитання наших Читачів. — Ів. Огієнко: Огляд праць для вивчення української мови. — Від Редакції й Адміністрації. Різне.

КОНТО ЧЕКОВЕ П. К. О. № 27.110.

— АДРЕСА РЕДАКЦІЇ і АДМІНІСТРАЦІЇ: —

WARRZAWA, ul. STALOWA 25 m. 10. — ТЕЛЕФ. 10-24-05

ЦЕРКВИ КУПУЮТЬ СВІТЛО

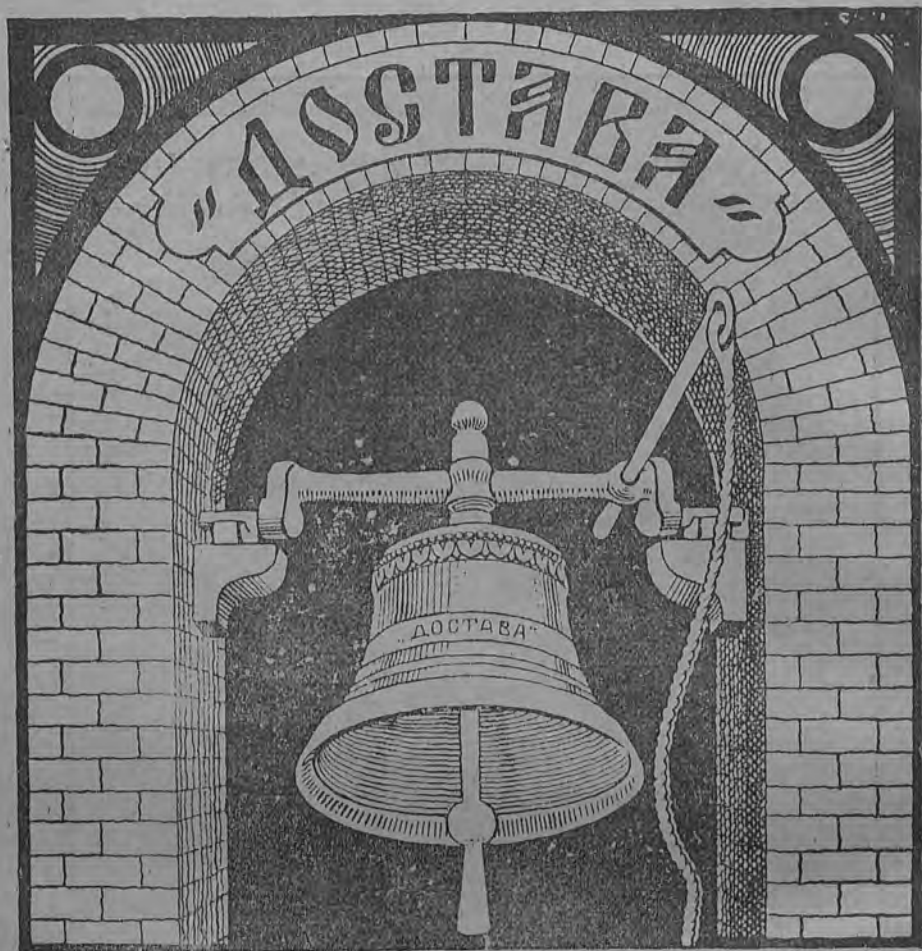
лише у своїй фабриці свічок

„К Е Р О С“

Власники: ПАВЛО ДУРБАК і СИНИ

перше Инж. Н. КОТЕЦЬКИЙ і Ска, спілка з обм. пор.

ЛВІВ 15. вул. ОКРУЖНА (бічна Кульпарківської) 108 а. — Тел. 57-48.

**НАЙЛІПШІ ДЗВОНІ І ВСІ ЦЕРКОВНІ ПРЕДМЕТИ
в найбільшій виборі і найдешевше продає
одинокі українська кооператива**

„ДОСТАВА“

В СВОЇХ СКЛАДАХ: ЛЬВІВ, УЛ. РУСЬКА Ч. 20.

Перемишль, Костюшка ч. 6., Тернопіль, вул. Пісудського ч. 6.

Направляє старі ризи, позолочує чаші і пр., бере на себе малювання церков, виготовлення іконостасів і ручить за солідне і стилеве виконання по приписам обряду письменно за цінами звертатися до Дирекції: Львів, Домініканська 11, І п. Звертаємо увагу Всч. Духовенству, що всі інші фірми з церковними річима є або у ворожих нам руках, або є приватними підприємствами, а „ДОСТАВА“ є одинокою кооперативою, де членами є три наші Архієреї, многі священники і церкви.

З сих причин заслуговує на повне довіря і попєртя.

Н И В А

Часопис присвячений церковним і суспільним справам

Виходить раз у місяць в 2½ арк.
з проповідничим додатком
— в 1 арк. до кожного числа —

Передплата вносить 15 зл. річно,
півріч. 7.50 зл., чвертьрічно 3.75 зл.
— для Америки 3 долари річно —

Адреса Редакції і Адміністрації: Львів, вул. Коперника Ч. 36
Чековеkonto: 151.092

З М І С Т:

	стор.
<i>Іван Мацієвич:</i>	
На честь Марії	441—444
<i>Василь Лев:</i>	
Омелян Огоновський	444—447
<i>о. Др. Г. Костельник:</i>	
Найновіша „вчена“ версія про Хри- стове воскресення	448—454
<i>Х.:</i>	
Ювілейні торжества львівської Духовної Семинарії	454—469
<i>В. О. Бережанський:</i>	
Управеснення нешлюбних дітей	469—470
<i>о. Юл. Дзерович:</i>	
Вісти з наших установ	470—472
„Власна допомога“	472—473
Нові книжки	473—475
Всячина	475—480

Впр. Отці!

Хто з Вас одержав книжку у о. Др. Г. Костельника „Світ як вічна школа“, або „Зародкова душа“, а не вплатив належності за неї, хай скоро вплатить складанною, яка долучена до тих книжок. — — — —

ЦЕРКВИ КУПУЮТЬ СВІТЛО

лише у своїй фабриці свічок

„К Е Р О С“

Власники: ПАВЛО ДУРБАК і СИНІ

перше Інж. Н. КОТЕЦЬКИЙ і Ска. спілка з обм. пор.

ЛЬВІВ, 15. вул. ОКРУЖНА (бічна Кульпарківської) 108 а. — Тел. 57-48.

Н И В А

Часопис присвячений церковним і суспільним справам

Виходить раз у місяць в 2½ арк.
з проповідничим д о д а т к о м
— в 1 арк. до кожного числа —

Передплата виносить 15 зл. річно,
півріч. 7-50 зл., чвертьрічно 3-75 зл.
— для Америки 3 долляри річно —

Адреса Редакції і Адміністрації: Львів, вул. Коперника Ч. 36
Чековеkonto: 151.092

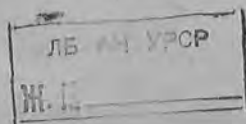
На честь Марії*)

„Усюди гріх, запустіння та бездна терпінь;
Увесь світ — це цвинтарище із крови і сліз“.

Цей яскравий образ поета так добре відповідає епосі зперед двох тисячок літ. Тоді то довжезна тінь Старого За-віту простяглася ген далеко до високих гір. Зближався су-тінок і віщував кінець мрячного старозавітного дня. — Вже тугою вповилися серця Ізраїля. Він ждав зірниці — проблеску Нового Дня. Його пророки, архієреї і левіти день в день піднімали руки з благанням о хвилину сходу Ран-нього Сонця. — Тай у Божих рахунках прийшла вже пора! Не до вподоби вже були Єгови жертви цілопалення та при-носи запашного кадила з високого Ливану. Мінха тай кро-ваві дари стелили дим свій низько понад землю. Стоп! Його не сягав до Престолу Всевишнього. — Треба було до цих мольб і старозавітніх жертв гарячої, жертвенної любови, а Велика Свята Ідея — Ідея відкуплення людства з безодні і темряви гріха сталасьби життям. Треба було могутнього вогню любови на жертівнику цієї Великої Ідеї, а Слово ста-лосьби Тілом. — Треба було! Бо споконвіку Премудрість Божа назначила цей порядок!

І ось сповняється постанова Безконечної Любови Бо-жої. Вже заблисла рання зірниця — вже близько схід Сон-

*) Вступне слово, виголошене на Академії, влаштованій Брацтвом Введення в храм у львівській Духовн. Семинарії, у свято Введення в храм Прч. Діви Марії, дня 4. грудня 1933.

ця! Вже три роки святою гордістю палають серця дочок Сіону, — Пречиста Діва серед них! Отсе Вона, донечка, Богом дана Йоакимови й Анні, „днесь вводиться в дом Господень“. — І чиж могла Божя Премудрість красше місце найти під будівлю цього величнього храму людської душі? Змальований прообразами, оспіваний пророчими віщуваннями вид Дівиці знайшов належне місце в лоні Пресвятої Тройці. Божий Творець у своїм піклуванні обдарив другу Еву премногими ласками. Вже від першої хвили зачаття дух зла не міг мати доступу до її серця. Але як перша Ева — так і друга зростати мала в раю обильних благодатей. Бо деж могла ніжна душа Діви набрати сили надлюдського, божеського духа!? Чи в школі якого пророка на пустині, де тліли тільки іскорки вічного, божого вогню, знесені тими старозавітними Прометейями з небесних висот? О, ні! Не було там повноти божого духа. Тому на виховання бере Марію сам Бог. В Святая святих, у близькій злуці з Божеством виросте Вона до висоти свого завдання. Вона стане там цею, якої вид, наче відблеск соняшного проміння у плесі спокійного озера, манитиме міліони — міліони очей. — Ось своїми ніжними ноженятами ступає Вона в супроводі батьків по сходах до святині. На зустріч відчинилися брами святині; в них видніє похила стать архієрея Захарії. Він певний, що родителі гідно віддадуть отроча своє „во вся дні живота єго на служеніє Господеві“. Але мале дівчатко! Чи воно забуде рідний Назарет? Чи не заплаче з туги, не звяне без любови? Та ось і дитя нужно стрибає по сходах і з архієреєм до Святая вступає.

Наче ширшим став єрусалимський храм, а кедрові стіни святині дивним блеском освітілись. Яркіше палав многосвітник, похила стать архієрея випрямилася. Замкнулися двері святині, і гомін від них понісся: „Се дочка жертвенної любови“,

Як без шуму котились хрустальні хвилі ручаю Кедрону, — так спокійно минали дні за днями для Пречистої у храмі. Там сповняла Вона волю Творця — горіла полум'ям блавоного тиміяну на жертівнику любови до Господа свого. В праці і спочинку любовні приноси складала. Руками споряджала тканини для храму з вовни, лину, шовку та віссону. Серед праці — на устах її часто були слова молитви. Зі святістю росла її понятливість і жажда науки і читання святого письма. — На молитві перед skinією завіту вчувалася Вона в гомін маєстатичної тиші Божого Слова. Поринала в безмірну глибіню Його Духа і дивні перли звідси виносила. Її душа райдужними красками веселки вдягалася в благодать, що робила її гідною материнства Спасителя і цілого людства. Цих жемчугів так багато їй треба, бо колись мусітиме любовю огріти запустілі душі жителів тевтон-

ських лісів і диких мешканців непроходимих пралісів і знеможеного тягарем гріхів христіянина підняти, тай сили додати їм у мандрівці життя. Тай для неї безмірної сили духа треба, щоби пройти шлях від вертепу, на полях під Вифлеємом, крізь Голгофту, аж до свого успення. — Пречиста розуміла своє завдання. В глибинах її душі вже зарисовувалася міць майбутньої материнської любови. Вонаж має бути матір'ю людських душ! В часі свого перебування при храмі зрозуміє Вона всі найглибші вібри душі нещасних грішників. Зрозуміє їх хитання між правдою і злобою. А пізнання маєстату Божества і Божої любови приневолять її стати милосердям і прибіжищем грішників. Ширина її серця мусить обняти всіх і на всі усюди, звідки тільки простягнуться висохлі, дрожачі руки і звідки тільки поблідлі безкровні уста кликатимуть о порятунок. — Вона подасть усім свою помічну, материнську руку. І ані рівнодушність та запустіння людських душ, ані глум і наруги з Найсвятішої Крови Спасителя, що так густо зросила Гетсиманський город, не вирве з її уст прокляття на ті безчисленні товпи людей, але ще могутнішою зробить молитву Співвідкупительки людського роду до свого Сина о прощення для них. Пречиста розуміла своє завдання. — Її душа наче сніжно-біла рожа весняна, під подувом обильних ласк, пнялася в гору, мов кедр ливанських гір.

В хвилині спочинку, коли над рідною землею небозвід саявом зірок яснів, Вона зі ступенів храму любила нераз глядіти тужно в безконечну синяву небес. Там, в непроглядних високостях бачила зорі, ясні мов алмаз. У тих то дітях усесвіту пізнала велич Небесного Творця, що глядить пророчо у всебуття і проводить ним від начала до кінця. — Ширшала груди Її. На крилах могутнього зриву душі мчалися ніжні почування і силою гурагану проходили небесні простори, щоби могутнім благанням впасти до стіп престолу Всевишнього. Благанням впасти від так дрібного єства, а так могутнім, що проти цього всі старозавітні просьби дрібним пилом піску у вітрі пустині. Могутнім благанням впали і тронули молінням хороми милосердя: „Не дай, о Боже, — довше ждати народу Твоєму на відкуплення! Пішли обіцяного Месю йому на спасіння!“

О! Роде людський! Ти, що жив, жиєш та жити меш! Поглянь на силу просьби люблячої Марії і згадай: „Як тисяча літ пред очима Твоїми, Господи, яко день вчорашній“. — І віддай поклін тій пречудовій симфонії всіх пророчих мольб старозавітніх, симфонії, що зродилась серед пущі життя на оазі самоти і близькості Бога. Поклонися цьому могутньому акордови вицвіту людського духа на переломі Старого і Нового Завіту. Цьому акордови, якого звук на шлях мандрівки людства не пізніше, а якраз тому

тисяч дев'яност літ зачеркнув в історії буття людськості кроваву драму від Гетсиманії до Голгофти і поставив побіду Воскресшого над смертю. — Відгомін цього аксрду хай і в нас будить віру у Воскресення після Голгофти, хай скрипить у серцях надію на віднову життя під покровом Пречистої Марії.

Взір Твій недосяжний перед нами стоїть, Маріє, Діво Пресвята! Тож в день Твогого входу в храм на Службу Богу Одному, ми, сини Твої і вкраїнського народу безталанного, серцем Тебе благаємо: Введи і нас у святиню Духа Істини. Там стальною душою кожного зроби і масу народню в любові до Бога і Тебе сціпи в граніт могутній. Вислухай мольби наші та осуши море крові і сліз людей Твоїх. Серця наші зділай після серця Твогого. Навчи нас складати жертвенні приноси, хоча дрібні, навчи нас чесно перейти цю, вкриту терням, дорогу життя, щоби колись могли ми в небесній вітчині величати імя Твогого Сина та прославляти Тебе з народом цілим на віки вічні.

Іван Мацієвич.

Василь Лев

Омелян Огоновський

(У століття його уродин)

Культурний розвиток українського народу тісно зв'язаний з ролею духовенства в ньому. Мабуть найбільше тим вирізняємось зпоміж усіх словянських, а навіть несловянських народів Європи. Духовенство визначалося саме у трьох важніших фазах культурного й літературного розвитку народу, а то в княжу епоху (митроп. Іляріон, Кирило Турівський, Теодосій Печерський, Нестор Літописець, Данило Ігumen), в добу релігійної полеміки в письменстві XVI—XVII (Іван Вишенський, Мелетій Смотрицький, Іпатій Потій, митроп. Петро Могила, архієп. Йосафат Кунцевич) та в XIX ст., в часі літерат. і культурного відродження Галицької України (Іван Могильницький, Іван Лаврівський, митроп. Михайло Левицький, Йосиф Лозинський, а вкінці члени т. зв. „руської трійці“, Яків Головацький та Маркіян Шашкевич).

У другій половині XIX ст. в осередку тодішнього культурного розвитку стає епігон того нашого священичого стану, що відіграв важну роль в ділі розбудження національної свідомості серед галицьких Українців, о. Омелян Огоновський. Йому саме припала роль ширити й підносити авторитет української науки та боротися з чужинними культурними течіями, що опановували українську інтелігенцію і її винародовлювали. Лихоліття Галичини датується від її переходу під австрійське панування, коли то галицько-українську суспільність становили „chłop i por“, а нарід живо-

тів у великій нужді й темноті. Вправді Австрія стала реорганізувати старі школи та заводити нові, а навіть заклала у Львові Духовну Семинарію, а в Відні *Barbareum* для українських богословів. Та лиш подекуди в тих школах навчали по українськи, а зрештою панувала в них польська й німецька мова. Саме серед таких обставин припадає висше згаданим священикам роля будити галицьких Українців до культурно-національного відродження. Однак тодішня галицька еліта ще не зуміла використати многих обставин, корисних для витворення повної національної свідомости серед народу.

Навіть сама інтелігенція не була вповні свідомо свого завдання, через що й небагато покищо помогла робота „руської трійці“, з якої виступив Яків Головацький і перейшов у москвофільський табір та потягнув за собою більшість тодішньої інтелігенції і цим саме спричинив велике нещастя для українського народу.

Щойно згодом у 60 р.р. XIX ст. наступило поліпшення відносин у Галицькій Землі. Тоді то під впливом літературних течій придніпрянської України настає протверезіння галицької інтелігенції, головнo світської. Її охоплює т. зв. народовецький рух, перед яким уступає „Галицько-руська Матица“, а приходить до впливів на всі верстви народу Т-во „Просвіта“ у Львові, заложене в 1868 р., та серед трудних умовин у боротьбі з москвофільством пробиває шлях освіти й культурі галицького народу, а також „Руське Товариство Педагогічне“ (1881). До розросту значіння і впливів першого Т-ва причинився саме священик Омелян Огоновський.

Омелян Огоновський уродився у священичій сім'ї Огоновських, давнього гербу Огоньчик у Григорові рогатинського повіту 8. VIII. 1833. р. До середніх шкіл ходив в Львові і тут скінчив університет, де студіював філософію. В 1858 р. став священиком, а в 1860 здав іспит на гімназійного вчителя. Здоров'я не дозволяло йому працювати на селі, тому заробляє на життя вчительською працею в ділянці рідної мови в Академічній гімназії у Львові. Та вроджений нахил до студій над рідною культурою потягнули його до дальших студій на віденським університеті під керівнoю славних філoлогів, проф. Мікльосіча, Фрідріха, Мілера, Валєна й Гофмана. В 1865 р. зложив докторат зі словянської філoлогії, а вже в 1867 р. на основі габілітаційної розправи „Über die Präpositionen im Altslovenischen und in der ruthenischen Sprache“ став суплєнтом на катедрі української мови на університеті у Львові, опорожненій після виїзду Я. Головацького в Росію. В три роки опісля стає тут звичайним профєсором. Однак наш учений побіч університетської праці посвячується теж роботі для ширших мас громадянства від 1870 р., як член виділу Т-ва „Просвіта“, а від

1877 р. як її голова аж до смерті, що заскочила його несподівано в 1894 р., 28 жовтня. Як священник досягнув Огоновський становище радника Митрополичої Консисторії.

Літературна й письменницька праця починається поезіями, повними любови Бога і свого народу й його минулого, друкованими в „Зорі Галицькій“, „Вістнику“ і „Галичанині“ та двома драмами — „Федько Острожський“ і „Гальшка Острожська“. Одначе повиж двадцять літ посвячується Огоновський рівночасно науковій праці на університеті і громадянській у „Просвіті“.

На університетській кафедрі довелося Огоновському, що й сам з початку не зовсім ясний мав погляд на самостійність українського народу та його мови, важко працювати над поставленням на відповідному науковому рівні науку українознавства, запустілу за професорування Я. Головацького.

Понадто серед університетської молоді панували москвофільські настрої, а рівночасно відзивалися щораз то більше соціалістичні кличі. Одначе велике знання предмету, лагідне й тактовне поступовання зглядом цієї молоді, гарний спосіб викладу, любов усього, що рідне, допомогли Огоновському злагіднити ці відносини, піднести рівень науки та здобути собі любов університетської молоді і повагу серед ученого світа і нашого громадянства.

Під ту пору мусить він бути рівночасно дослідником літератури й мови. З праць на полі літературознавства на перше місце вибивається „Історія літератури рускої“, що повстала з університетських викладів і була приготована низкою менших розправ, статей і рецензій, як напр.: „Критично-естетичний погляд на деякі поезії Т. Шевченка“, „Погляд на важніші думки Шевченка“, „Огляд Шашкевичевої творчости“, „Погляд на історію руської літератури в часі татарщини“, „Погляд на історію руської літератури від Татар“ і ін. Спершу публікована в „Зорі“, вийшла „Історія“ опісля окремо друком у 5 томах та 7 частях. Це перший у нас підручник до історії української літератури, опрацьований основною методою історично-бібліографічною. Легким стилем, гарною, дещо поетичною мовою представляє вчений етапи розвою нашого письменства від найдавнішої хвилі аж до сучасности, при чім тихо, безпристрасно і послідовно виказує окремішність українського народу та його літератури. Твердженням, що літературу русько-українську вважаємо окремою від літератури російської тому, що народність українська є окремою від народности російської (1, 8), та що „наша мова являється перед ареопагом Європи неподвижним доказом нашої національної самостійности“. „Дивовижними являються вискази тих недовчених політиків, котрі нашу мову звуть нарічем“ (1, 14.), викликав

Огоновський негодування російського історика літератури Пипіна у статті: „Особая история русской литературы (Вѣстникъ Европы 1890 г. т. V.), в якій накинувся на сепаратистичну політику українського вченого. Та Огоновський у статті „Моєму критику“ влучними аргументами, взятими також із праць самого Пипіна, доказав нестійність його тверджень та добув собі ще більшу повагу не тільки у своїх, але й у чужинців.

Ідею окремішности переводить теж Огоновський і в ділянці мовознавства, де на першому місці є розправа „Studien auf dem Gebiete der ruthenischen Sprache“. Вона стоїть по біч мовознавчих праць наддніпрянських учених Житецького й Потебні про історію української мови на тлі східнослов'янських мов. Огоновський у своїй розправі звернув увагу не лиш на це споріднення слов'янських мов, але й на говіркові явища самоїж таки української мови, оперті на власних дослідах і записках ученого. Ця розправа, дещо перероблена, появилась теж у польській мові з наголовком: „O ważniejszych właściwościach języka ruskiego“. В обох розправах підчеркає автор науковими методами окремішність укр. мови. Біля цих двох розправ гуртуються ще й такі, як згадана габілітаційна праця та „O przyimkach w języku starosłowiańskim, ruskim i polskim“, „Einige Bemerkungen über die Sprache der altpolnischen Sophienbibel“, а також й підручники до шкільного й університетського навчання: „Граматика руского языка для шкільної молодіжи“, „Хрестоматія староруска“, „Linguae palaeoslovenicae specimina quaedam“ і критичне видання „Слова о полку Ігоря“ й тексту „Кобзаря“.

Як громадянський робітник під стягом „Просвіти“ написав для народу популярні книжечки: „Оповідання про життя св. Бориса і Гліба“, „Повістки для дітей“, „Життя Тараса Шевченка“, „Життя Маркіяна Шашкевича“, та „Оповідання про життя св. Пантелеймона“.

Коли з нинішньої перспективи приглянутися праці О. Огоновського, що йшла у трьох рівнолежних напрямках, а то 1) піднесення авторитету української науки, 2) твердження науковим способом і доказання перед культурним світом у розправах, писаних чужими мовами, окремішности й самостійности українського народу, його мови й літератури, та 3) освідومлення якнайширших мас народу працею в „Просвіті“, то сміло можна повторити слова одного з його біографів, що Огоновський є одним з найбільших представників науки й суспільного життя в Галичині в II пол. XIX. ст. Також належить підчеркнути, що Огоновський як священник-громадянин змив закиди, роблені духовенству передовсім за промахи Я. Головацького. Він дає докази, що культурний розвій українського народу тісно зв'язаний з працею духовенства від найдавніших часів аж по нинішню хвилю.

о. Др. Г. Костельник

Найновіша „вчена“ версія про Христове воскресення

(Докінчення)

* * *

А щож з порожнім Христовим гробом: де поділося тіло Христове? Саме тут вершок немочі й безкритичности Й. Клявзнера. Слово в слово наведемо цілий сей уступ з його книжки.

„Деякі християнські вчені здогадуються, що Жиди в ночі взяли Ісусове тіло та похоронили на невідомому місці, щоби Ісусовий гріб не став місцем почитання. Одначе такі думки в тих часах зовсім не могли насуватися: „розпятий Месія“, повішений, „прокляття божє“, для Жидів був чимсь таким відражаючим, що вони й уявити собі не могли, щоби хтось почитав його гріб... А також майже годі припустити, щоби ученики самі вкрали тіло. Вони ще були такі заголомшені та прибиті страшною смертю їх Учителя, що вони не важилися би взяти мерця з гробу. А якщоб вони се нічю з розвагою зробили, щоб наступного дня проголошувати Ісусове воскресення, тоді ціла їх пізніша віра не була би ніщо інше, як обман та шахрайство. А се неможливе. Релігія, котрої міліони придержуються, не може бути створена свідомим обманом. Отже мусимо приймати, що Йосиф з Ариматеї, власник скального гробу, вважав се за недостойне, щоби якийсь розпятий спочивав якраз у гробі його батьків. (Авжеж тільки Матеї сповіщає, що гріб був новий і саме для Ісуса, Месії, в скалі вижолоблений, — так само, як ослика, на котрому Ісус вїхав до Єрусалиму, передтим ніхто не вживав). Значить, що Йосиф з Ариматеї певно тому по скінченню суботи потайно забрав тіло й похоронив його на якомусь невідомому місці. А що він, як євангелія кажуть, був „один з Ісусових учеників“, або щонайменше „один, що очікував царства божого“, тому „поговірка“, що її Жиди розповсюдили, має свою правдиву основу, хоч вона в цілости не є нічим іншим, як видумкою противників, що не могли собі „чуда“ розяснити“ (496). Ось се все.

Автор, як видно, не запускається в подробиці. Всякий фалш боїться подробиць і обминає їх — його ціль тільки та, щоби якомсь запрягати неприємну справу. І нема ріжниць, чи се фалш невчених, чи вчених.

Щоб Йосиф з Ариматеї потайки спрятав тіло Христове з гробу? Се аж надто воняє плюгавою й ідіотичною старинною книжечкою „Толдотг Єшу“ (гл. „Нива“ з 1930 р. стр. 420—421), котра каже, що Юда, ого-

родник, виняв Ісусове тіло з гробу та вкинув його до каналу, що був у його городі. Але отся версія більш послідовна, для жидівського становища корисніша, ніж версія Клявзнера, якому історична критика не дозволяє ген до кінця по серцю бути.

Коли Ісусові ученики — оповідає „Толдотг Єшу“ — не найшли Ісусового тіла в гробі, прийшли перед царицю Єлену (!) та звістили їй, що Ісус воскрес. Цариця повірила й хотіла повбивати всіх мудрців Ізраїля. Тоді всі Жиди плакали й постили, аж доки рабін Танхума (що жив у V. в. по Хр.) з поміччю св. Духа не віднайшов Ісусового тіла в городі Юди. Мудріці Ізраїля витягнули Ісусове тіло, привязали коневі до хвоста й приволікли перед царицю, щоб їй показати, як вона дала себе обманути.

Історичні особи тут по дурному поплутані, одначе жидівська тенденція найшла тут свою оконечну льогічну експресію: якщо Ісус не воскрес, то треба було цілий Єрусалим наглядно про се переконати й так розбити ціле обманство Христової науки — ось тому давні „мудріці Ізраїля“ кажуть коневі тягнути по вулицях Єрусалиму мертве Ісусове тіло...

Побачимо, що без такого епільогу й версія Клявзнера неповна, значить: льогічно марна, безсильна.

1. Чому Клявзнер саме Йосифа з Ариматеї вважає за власника гробу, де був Христос похоронений? Очевидно тільки тому, що так каже євангеліє. Алеж євангеліє наводить про се більше подрібних даних, а ці дані наш учений професор, муж науки відкидає навіть без тіни якої-небудь критики — просто вікає від них. Чи се критична наука? А вже тут навіть про чуда не йде, а йде про факти, котрі з цілим євангельським змістом пов'язані з повною льогічністю і котрі психольогія вповні оправдує.

Євангеліє тому таке сильне, бо воно життєво наскрізь правдиве.

Не тільки сама євангельська наука, але й євангельські особи, події, обставини, сценерії вповні живі, себто з життя взяті, правдиві, навіть зразково правдиві — так, що на них і від них безчисленні покоління вчилися, вчуться й до кінця світа вчитимуться життєвої правди.

А всякі раціоналістичні „перелицовування“ євангелія завсіди ломлять сю життєву правдивість євангелія: особи, події й сценерії в їх схарактеризуванні виходять карикатурними, життєво неправдивими, неможливими.

Які глибоко правдиві Йосиф з Ариматеї та Нікодим на основі євангельських даних! А Клявзнер у повні зломив Йосифа з Ариматеї — зробив його типом, життєво неможливим.

2. Ариматейський Йосиф тільки тоді міг би був викинути Христове тіло зі свого гробу, якщо б він був ворогом Христа, а хтось насильно похоронив Христа в його гробі — і, очевидно, якщо б гробу не берегла сторожа.

Клявзнер взагалі не застановляється над тою сторожею — відкидає її без одного слова критики. Яка се легка „наука“!

Та хто ж міг би був насильно, проти волі Йосифа похоронити всіми опущеного, розп'ятого Ісуса в гробі Йосифа? Клявзнер навіть не каже догадуватися, щоб се було можливе. Він за євангелієм признає, що Йосиф „був один з учеників Ісуса“.

Отже Йосиф сам похоронив Ісуса в своєму гробі і сам його зараз один день пізніше („по скінченню суботи“) викинув з того гробу, бо „вважав се за недостойне, щоб якийсь розп'ятий спочивав у гробі його батьків“... Алеж се життєво неможливе! Клявзнер тут говорить наче п'яний.

3. Пилат не був би видав Ісусового тіла комунедь із черні. Якщо б Пилат був переконаний про вину Ісуса, то він взагалі не видав би його тіла нікому. Державна рація у всіх часах так диктувала, щоб по небезпечному революціонері засудженому на смерть, „всі сліди затирати“, щоб його гріб не ставав мотором дальшої революції.

Клявзнер, що намагається доказати, начеб то саме Пилат бажав собі смерті Ісуса, а не жидівський синедріон, послідовно повинен був би стати на тому становищі, що Пилат взагалі не видав нікому Ісусового тіла (як, з цілою певністю, поступив би синедріон, колиб се від нього залежало), що взагалі не було ніякого похорону Ісусового — й тут міг би дальше снувати свої легенди, по своєму серцю.

4. Євангеліє виходить з тої ситуації з повною життєвою правдою. По Христове тіло зголосився до Пилата не хтонебудь, а Йосиф з Ариматеї, „благатий чоловік... що й сам був учеником Ісуса“ (Мат. 27, 57); „Йосиф, що був радником, муж добрий і праведний... сей не пристав на їх (синедріону) раду і діла... що очідав царства божого“ (Лук. 23, 50—51); „Йосиф з Ариматеї, що був учеником Ісусовим, одначе потайним, задля страху юдейського“ (Ів. 19, 38); Йосиф „просив Пилата... щоби міг узяти тіло Ісусове“ (Ів. 19, 38; Лук. 23, 52; Мат. 27, 58).

Пилат видав тіло і Йосиф похоронив Ісуса у своєму новому гробі, що був недалеко від місця розп'яття.

Клявзнер признає, що Йосиф добровільно похоронив Ісуса „в гробі своїх батьків“. Та які фатальні консеквенції виходять з того признання для становища Клявзнера!

Йосиф з Ариматеї через те своє діло стягнув на себе ненависть цілого синаєдріону: вінжеж у велику п'ятницю явно пристав до розп'ятого Ісуса, підпоміг Ісусову добру славу, а через те також його науку саме в найбільше критичному моменті. Йосиф добре знав, що його чекає за се: щонайменше виключення з синагоги, а може й иученича смерть, бо ж гнів жидівської старшини мусів звертатися передовсім проти нього, впливового чоловіка, а не проти простолюддя, що йшло за Христом.

Колиж Йосиф всетаки рішився похоронити Ісуса і то в своєму гробі, то видно, що для нього страшнішим виходило, колиб Ісус не мав гідного похорону, ніж його власне виключення з синагоги. А се значить, що розп'ятий Ісус для Йосифа був святим — таким, що принесе честь гробови його батьків, а не щоб осквернив сей гріб.

Чи ж міг був Йосиф через один день так радикально змінитися, як сього хоче Клявзнер, щоб він розп'ятого Ісуса став уважати за такого негідного, що осквернює гріб його батьків, та щоб його потайки спрятав з гробу і похоронив на невідомому місці?... Ні, се неможливе, життєво неправдиве! Атже Йосиф не був дитиною, що змінює свої уподобання з дня на день, але старшою людиною, з виробленим характером. Тут річ мала визначно релігійний характер, а релігійні переконання не змінюються з дня на день. Йосиф довго дозрівав у душі до того стану, щоб міг і хотів явно пристати до Христа і то саме в найтрагічнішому моменті.

Та при тому всьому стоїть ще одна непоборна трудність, про яку Клявзнер просто не хоче знати, бо не знає, як її обійти — а саме військова сторожа при Христовому гробі.

5) Клявзнер був би мудріше поступив, якби подав ту причину Йосифової зміни, що ніби Йосиф по доконаному похороні налякався наслідків, які його вже стали стрічати за те його „нерозважне“ діло.

Але а) Клявзнер не міг такої причини подати, бо він дуже вибілює синаєдріон у його відношенню до Ісуса, отже послідовно також Йосифа не повинно би ніщо злого стрінути від синаєдріону за те, що він похоронив Ісуса. б) Та що Йосифови з того прийшло би, колиб він потайки спрятав Ісуса зі свого гробу й похоронив його „на невідомому місці“? Щоби направити свою репутацію перед синаєдріоном, що дати доказ свого покаяння, Йосиф невідклично був би мусів забавитися в рабіна Танхума, що, як Толдотг Ешу фантазує, віднайшов скрите Ісусове тіло, а синаєдріон певне зробив би так, як „мудріці Ізраїля“, що (бо-

дай у своїй уяві) привязали тіло Ісусове коневі до хвоста та волочили його по вулицях Єрусалиму... І було би „капут“ цілому християнству! Але тільки під тою умовиною.

б) Як ми бачили, Клявзнер ніяк не хоче згодитися на те, начеб християнство могло походити зі свідомого обману. А однак він, переплутуючи Христову правду, сам так заплутався, що основує християнську віру на свідомому обмані. Тим великим обманцем, і то рішеннячим для цілого християнства, робить Клявзнер Йосифа з Ариматії.

Колиб Йосиф дійсно так поступив, як Клявзнер хоче, то він або перестав би бути й даліше учеником Христовим, або був би ним даліше. Сенс верзії Клявзнера більше домагається першої можливості. Припустім, що так і було.

Несповна в два місяці по Ісусовій смерті апостоли стали явно проповідати, що Ісус воскрес. Йосиф знав цілу правду, завівся на Ісусі, відпав від нього — чи ж міг він байдуже дивитися на те, що тисячі Юдеїв пристають до Ісуса, голосять його воскресення? А Йосиф знав, де Ісусове тіло, знав, що нова віра се просто божевілья... Знав й нікому нічого не говорити...

Ні, такий тип у життю неможливий! Йосиф мусів би бути скінченим негодяєм, колиб він у такому положенню мовчав. Але такий негодяй ніяк не міг би був зважитися на таке діло, щоб похоронити синедріоном зненавидженого й осужденого релігійного революціонера.

Значить, треба приймати, що Йосиф даліше залишився Христовим учеником. Однак й тут наслідки не менше фатальні.

Апостолам здається, що бачили воскресшого Христа, явно проповідують його воскресення, а Йосиф знає, що се тільки хоробливий обман, і своєю мовчанкою піддержує сей обман.

Без віри в Христове воскресення, що й Клявзнер признає, нема віри в Христа; але хто мертве Ісусове тіло викрав би з гробу, сей ніяк не міг би коментувати того факту як воскресення, отже не міг би вірити в те воскресення, а без тої віри нема віри в Христа.

Значить: Йосиф, якщо потайки спрятав Ісусове тіло з гробу, мусів би втратити віру в Христа, отже мусів би перестати бути його учеником. Так і знову треба би повернути до тої супозиції, котру ми покинули як неможливу...

Бідна та „наука“, що по вікових „критичних“ дослідях доходить до таких небилиць!

Клявзнер наче з тріумфом закінчив свій розділ про Христове воскресення реченням:

„Та чи міг жидівський нарід у своїй більшості оснувати свою віру на якій підвалині“?

Ми поставимо аналогічне запитання:

Невже ж такі дурниці „науки“, що її Клявзнер голосить, можуть захитати нашою вірою в Христове воскресення?!

7) Про Христове воскресення свідчить також дальша історія Христової Церкви, як дерево, що поверх землі, свідчить про свій скритий у землі корінь.

І так а) бачимо, що сила творення чудес із Христовою смертю не вривається, бо апостоли ще творили чуда, як Христос, і саме в імені Христа. Без Христового воскресення, се ніяк не далось би зрозуміти.

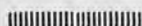
б) Зміна в характері апостолів, що з боязливих, прибитих і непевних себе стали відважними проповідниками Христової віри, не малаби достаточної причини, якщоб Христос дійсно не воскрес. Тай не тільки до самих апостолів се відноситься, а до цілої першої християнської громади в Єрусалимі. Хто в часах у Єрусалимі хотів переконатися про те, що сталося з похороненим Ісусом, сей міг зовсім певно переконатися, що Христос дійсно воскрес. Атже ще стояв порожній Христовий гріб, ще жили жовніри, що стерегли Христового гробу, ще жив Йосиф з Ариматії та Нікодим, отже можна було всі дані зіставити й витягнути з них заключення. В день Сошествія св. Духа 3000 людей пристало в Єрусалим до Христа. Без Христового воскресення се ніяк не далось би зрозуміти.

в) Жидівська старшина, хоч заборонювала апостолам „учити в імя Ісуса“ (Дія. 4, 18), хоч апостоли явно перед нею свідчили „котрого ви розпiali, котрого Бог воскресив з мертвих“ (Дія. 4, 10), ніколи не важила ся входити з апостолами в диспуту на сю тему. Вона так утікала від сеї теми, як Клявзнер від військової сторожі при Христовому гробі. А щож могло бути корисніше для становища жидівської старшини, як виказати апостолам, що їх віра в Христове воскресення ґрунтується на обманстві? Та видно, жидівська старшина не мала ні найменшої надії, щоб могла се доказати.

г) Клясичним свідком Христового воскресення є ап. Павло. Сей учений і геніальний муж, шукач правди, спершу був завзятушим ворогом християнства. І саме ще тоді, коли він був найгірше настроєний до Христа, Христос являється йому з неба на дорозі перед Дамаском і Савло-Павло навертається на християнську віру. Авжеж він мусів добре переконатися про Христове воскресення, коли важився ось таке писати:

„А коли Христос не воскрес, тоді марне наше проповідання, марна й наша віра. А являємося ложними свідками божими, бо ми свідчили про Бога, що воскресив Христа, коли не воскресив...“ (І. Кор. 15, 14 — 15).

Ось така мова св. Письма про Христове воскресення, абсолютно певна, відважна, обдумана наскрізь, психологією вповні узасаднена. Всі дійсні дані, хоч від кількох віків раціоналісти шукають способів, якби їх ослабити й повалити, й нині так свідчать про Христове воскресення, як свідчив ангел мироносицям: що Христос „воскресе, якоже прорече“.

Ювілейні торжества львівської Духовної Семинарії

(Докінчення)

По відчитанню привітів відспівав хор останню точку програми, псалом Бортнянського „Радуйтеся людіє“, після чого національним гимном закінчено академію.

Після того в рефектарі Семинарії відбувся обід для питомців і запрошених гостей, духовних і світських. Ізза браку місця, мимо великих розмірів рефектаря, з питомців взяв участь у спільнім обіді тільки V рік і хор, а інші обідали в іншій салі. На першому місці засів Преосв. Йосафат, а інші гості сиділи переплітано, духовні зі світськими. Панував піднесений, святочний настрій, перериваний численними тостами і гарними співами хору, що співав народні, та стрілецькі пісні. Низку тостів розпочав Преосв. Никита, підносячи перший тост в честь Св. Отця. Другий, незвичайно сердечний підніс Преосв. Йосафат в честь неprisутнього Впреосв. Митрополита, Батька Народу і Патріярха гр. кат. Церкви. Ректор о. Сліпий підніс тост в честь Преосв. Йосафата, дякуючи йому одночасно за його участь в ювілею, а передусім за його архієрейську св. Літургію, Преосв. Йосафат в честь Семинарії, ректор перемиської Дух. Семинарії, о. др. Гмитрасевич в честь посестри-ювілятки, презид. др. Дм. Левицький в честь духовенства, о. протоігумен Решетило ЧСВВ за єдність між білим і чорним духовенством, о. кан. Дзерович від Т-ва св. Андрея, пос. Луцький від української кооперації в честь укр. гр. кат. духовенства — найкращих кооперативних робітників, а закінчив тости о. ректор Сліпий.

Ювілейні торжества закінчено аж 14. грудня ц. р. Це день, в якому перед 150-ти роками тодішній львівський єпископ Петро Білянський обняв у посідання семинарську церкву і відправив у ній першу архієрейську Сл. Божу.

Закінчення ювілею в той день відбулося, як і взагалі попередні святкування, також дуже скромно, може аж за скромно. Не повідомлено про те в достаточний спосіб ні духовенства, ні теж світського громадянства. Знали про свято тільки нечисленні одиниці. Тому то у святочній архієрейській Сл. Божій, крім питомців Семинарії, взяла участь невелика кількість світського громадянства і кількох священиків з провінції.

Був гарний, зимовий день, окутаний в срібний, пушистий сніг. Храм Св. Духа, в якому впродовж 150-ти літ горячі молитви білими голубами до неба знімаються, горів сотнями світел, сповнявся запашиим димом кадильним та гомонів молитвами й піснями подяки Богови і просьбами о дальше благословення для Ювілятки, Церкви і Народу.

Торжественну архієрейську св. Літургію співав бувший префект Семинарії, Преосв. Никита в сослуженні бувших віцеректорів, оо. Паньківського, Малицького і Лициняка, б. духовника, о. прел. Куницького та б. префектів, оо. дра Єрми і дра Ішака. Діяконували: б. префект о. кан. Лаба і б. віцеректор, о. сов. Горчинський. Повну архієрейську асисту творили питомці, а співав — гарно, як завжди — семинарський хор.

По заамвонній молитві виголосив о. рект. Сліпий проповідь, в якій змалював ту памяtnу святочну хвилину, яка відбулася в храмі тому 150 літ назад та подав історію храму, вказуючи на ті обильні ласки Божі, які сплинули на Семинарію, нашу Церкву і загалом цілий Нарід, випрошені усіми тими, що в ній молилися.

Епископський трон був уставлений по середині храму вірних, як колись у 1783 році, і як це зрештою приписує наш обряд. Слухав на ньому проповіді — як колись перед 150-ти роками — Архієрей, окружений духовенством, і численною асистою.

Такі, здавалось би, близькі до себе обі хвилини, а однак такі далекі собі, і то не тільки під оглядом часу.

По проповіді Архієрей, окружений духовенством, посвятив пропамятну таблицю на церкві, вмуровану праворуч входових дверей, яка голосить усім про великий ювілей. Мистецьке оформлення таблиці виконав різьбар А. Коверко, а виписано на ній ось що:

1783—1933

В світлу память стопятьдесять-літнього існування Духовної Семинарії за Понтифікату Пія XI і Митрополитування Андрея Шептицького вмуровано цю таблицю Року Божого тисячдев'ятьсоттрицятьтретього в листопаді дня першого — Ректорат.

Ціле свято закінчено багатолітними і гимном „Боже великий єдиний“.

По богослуженню удалися всі учасники свята, разом з питомцями Семінарії до митрополичої палати, де о. ректор Сліпий зложив Високопреосв. Митрополитови, який ізза своєї недуги не міг взяти особистої участі в ювілейних торжествах, горячу подяку за його, більш як 30-літню, правдиво батьківську опіку та світлий провід над Дух. Семінарією, а також подякував йому за уладження ювілею з нагоди її 150-ліття. Крім того промовив ще до Преосв. Митрополита іменем давніх настоятелів Семінарії Преосв. Никита.

—о—

До привітів, які з нагоди ювілею наспіли на головне ювілейне свято (5.XI), прилучилися пізніше і ті, що на день 5. XI не встигли надійти, головновж багато привітів з заграниці, так що ми нині не встигли усього помістити, тому мусимо обмежитись до найважливіших.

Всесвітліший Отче Ректорі

Беручи участь духом, здалека, із спадщини святих подвижників Унії, в радісних торжествах багатозаслуженої нашої духовної установи — Семінарії у Львові, бажаю її дальшого розквіту і такої ласки Св. Духа, щоби виховала святих, самовідречених Апостолів католицької ідеї на всі українські землі.

† *Николай [Чарнецький]*
Апост. Візитатор.

Ковель, 30/10. 1933.

Депеша.

Ректорат Духовної Семінарії

ул. Коперника, Львів.

Ужгород 14/12. 1933.

З нагоди великого ювілея сердечно вітаю ту Семінарію, котрої першим ректором був священик Мукачевської Єпархії і в котрій виховалися наші славні предки. Vivat, floreat, crescat.

† *Епископ Александер Стойка.*

Католическа източна епископия

(Vle) София—Люлянъ 7,

Sofia le 25. XI 1933.

Mon Réverend Pere,

Je regrette beaucoup d'avoir manqué de remarquer que Votre Séminaire fête son 150-eme anniversaire pour Vous offrir mes vœux et mes félicitations à cette occasion à Vous, à tous les professeurs et en général à tous ceux qui dans le passé comme en ce moment contribuent d'une manière ou d'une autre à sa prospérité; je fais cela à par la présente, car il vaut mieux tard que jamais. Vraiment c'est une glorieuse étape que représente ce 150-eme anniversaire d'existence de cette pépinière de prêtres et d'apôtres. Désormais L'Eglise bulgare, lui sera redevable d'une manière toute spéciale pour les vides que ce séminaire-contribuera à combler parmi les rangs de

son clergé disparaissant. J'ai fais des vœux qu'à l'avenir nous puissions avoir plus d'un séminariste chez Vous, car enfin de comptes c'est dans un tel séminaire que nous trouverons ce qui il nous faut pour préparer des prêtres élevés vraiment dans le rite et l'esprit et la mentalité catholique et orientale. Je suis très touché des salutations des professeurs et surtout de celles de S. E. le Métropolit.

Votre très dévoué en N. S.

† Cyrille Kourteff
eveque.

C. I. X

Рим, дня 6/12. 1933.

Високопреподобний Отче Ректорє!

...широ дякую за запрошення. Навіть як не булоб кризи, то така принагідна подорож до Львова занадто булоб коштовна, щож доперва в теперішніх тяжких часах. Ви певно без труду знайдете заступника на моє місце, а зате я тут того самого дня відправляю Службу Божу в наміренню львівського Семинара. Переживаємо часи, які вимагають священників не лиш з правдивим покликанням та відповідним духовним приготуванням до великого священничого уряду, але просто готових на найтяжші жертви, готових до цілковитої посвяти життя. Уважаю, що се булоб найцінніша прислуга для нашої Церкви й народа, виховати в наших семинарах добрих, ревних і до посвяти готових священників.

Такого духа желаю Вашому Семинареви в 150-ліття його існування.

Прошу прийняти вираз глибокого поважання, слуга в Христі
о. Теодозій Галуциньський ЧСВВ.

C. Іс. Хр.!

Високодостойний Отче Ректорє!

Широ дякую, що були такі добрі тай запросили мене — давнього префекта — до участі в богослуженні з нагоди 150-ї річниці життя Гр.-Кат. Духовної Семинарії у Львові. І радби я вельми вволювати Вашому бажанню, та — бачите — не так воно легко при теперішніх обставинах. Годі. Тож із ласки Своєї вибачайте, що не буду могти разом „единѣмъ сердцемъ і единѣми оусты“ дякувати Всевишньому за благодаті, якими тих 150 літ дарив ласкаво наше Сіменище; та благодати часної долі на прийдуші многі, многі літа для нього. Шкода... Та зате тої вродистої днини тут у Римі на гробі св. Петра зложу в молитві Пресвятому Серцю Г. Н. Ісуса Христа за той наш Розсадник Божої хвали подячу, просьби й бажання свої. Нехай живе Він у Божому Серці на Божу славу!

Остаю з глибоким поважанням, слуга в Христі!

Лазар Березовський ЧСВВ.

Рим, 5. грудня 1933.

Ужгород, 2. XII. 1933.

Високодостойний Отче Ректор!

Сердечно вітаю Вас, Високодостойний Отче Ректор, из нагоды сего 150-лѣтнього юбилея Львівской Духовной Семинаріи и бажаю из глубины сердца Вашей славной Дух. Семинаріи обильну ласку Всемилоствитого Бога, абы и на дале, на дальшѣ столѣтя була твердинею нашої греко-католической вѣры мѣж нами и нашим руським-украинским народом! Нашѣ вѣроиспытѣніѣ обставини — так у нас, як и у вас Закарпатами — такѣ сут, що требуют боротися за

нашу греко-католическу вѣру не лиш, но и — витримати в сей боротьбѣ до конца, а к сему потрібнѣ одушевленнѣ и витривалѣ борцѣ, яких одинок духовне вихованя в духовных Семинаріях подає в наших часах. Ще раз витаю зато Вашу Духовну Семинарію в сѣм 150-лѣтнѣм ювильном святкованю.

...Вручаючи себе Вашим щирим молитвам позостаю

в глибокою почестію:

Др Вас. Гаджега

прелат, протоіерей.

С. І. Х.

Львів, 5. листопада 1933.

Всесвітліший і Високоповажаний Отче Ректоре!

Як бувший віперектор Духовної Семинарії в рр. 1907—1911 (мабуть одинокий зпоміж жонатого духовенства, що доступив сего почесного, але й дуже відповідального уряду) радю щирим серцем святом дорогої мені Ювильятки.

У відправленій сьогодні Службі Божій благав я Серце Христове о щедрі ласки для оо. настоятелів і молодих кандидатів духовного стану, щоби з мурів Духовної Семинарії — як колись з Київської Лаври — плало релігійне і культурне життя на всі українські землі, щоби з неї виходили духовники правдиво апостольського духа, ідейні, віддані всеціло справі Божій і готові на всяку жертву, бо в теперішніх часах тільки такі священники зможуть вратувати церкву і нарід від руїни!

Прохаю прийняти ласкаво осьті мої побажання для Духовної Семинарії в дні великого ювілею

Остаю з глибокою пошаною

о. Василь Лициняк

Всесвітліший і Висопреподобний Отче Ректор!

Тепер прийміть від мене вислови радості з приводу так довгого існування нашої Семинарії, а для Вас, Всесв. і Впр.о. Ректоре, з цієї нагоди щирі побажання, щоби Господь Бог поблагословив енергійні Ваші заходи коло переімени нашої Семинарії в Духовну Академію

Поручаюся Вашим ласкавим молитвам

Петро Кисіль ЧСВВ.

Букова 6. XI. 1933.

Всесвітліший і Високопреподобний Отче Ректор!

Сердечно дякую за запрошення на торжество закінчення 150-літнього ювілею Духовної Семинарії. Певно, що Духовна Семинарія у Львові є зеркалом, в яким відбивалося і відбивається відродження і розвій не тільки релігійний, але рівночасно і національний нашого народу. Нині за почином Іх Ексцеленції Митрополита Кир Андрея з отворенням при Духовній Семинарії Богословської Академії започатковано дальший етап розвою строгої науки, а є повна надія, що наша Академія стане на рівні з подібними інституціями католицькими інших культурних народів. Давби Бог, аби в нашій Академії вже в найблизших літах розвинулося якнайкраще пізнання богословської науки Сходу й Заходу, аби з нашої Духовної Академії виходили Апостоли Божої науки й духа, аби словили пророчі слова про нас папи Урбана VIII.

На прикінці даруйте мені, Отче Ректор, що не буду могли взяти участь в так гарнім торжестві ювілейнім, яке відчуваю цілим моїм еством, і хоч особисто не буду, то духом я з Вами. Поручаюся Вашій ласкавості й молитвам тай остаю все з глибоким поважанням в Христі брат і слуга

Золочів, 12/12. 1933.

о. Др. Степан Юрик, парох.

Т-во св. Андрея у Львові
Окружний відділ в Стрию.

До
Гр. кат. Ректорату Духовної Семинарії

у Львові.

Окружний Відділ Т-ва св. Андрея в Стрию шле щирий привіт з приводу 150-літнього ювілею відкриття Духовної Семинарії у Львові і складає побажання, щоби і на будуче, під світлим проводом Настоятелів, Духовна Семинарія розвивалася на хвалу Богу і виховувала духовників на славу Церкви і добро Української Нації.

З правдивою пошаною

о. Н. Ліщинський
Стрий 4. XI. 1933

о. Йосиф Савицький

Всесвітл. і Високопреп. Отче Ректор!

Дуже дякую за ласкаве запрошення на ювілейне торжество, однак не маючи спромоги взяти в нім участі, бодай сею дорогою хочу переслати щирі побажання обильних Божих ласк і благословення у важкій праці на духовній ниві нашої Семинарії-Академії.

Прошу прийняти низький поклін і вислів глибокої пошани

о. Павло Демчук ЧСВВ

Бучач, 6. грудня 1933.

бувший духовник Дух. Семинарії.

Сл. І. Хр.

Високопреподобний Отче Ректор!

Сердечно дякую за ласкаве запрошення. За 7 місяців приїду святкувати Ювілей 150-ліття існування Духовної Семинарії... але приватно і тихо в самій Кімнаті Впр. О. Ректора! Чи так буде добре?

При нагоді сповню у Преосв. еп. Герберіні припорушення Впр. О. Ректора. Він лишитьс'я в Брукселі правдоподібно ще один місяць.

Прошу молитися трохи за мене. Сто разів ліпше бути Ректором Дух. Семинарії, як бути Провінціалом!

Остаю з висловом глибокої пошани в Хр. відданий

О. Йос. Схрейверс

Брукселя 5. XI. 1933.

Редемп.

Янинця.

Телеграма.

Хай Трибуна Божої мудрости і благодати чий скорше поширять Царство Христове по всій Україні.

о. кан. Юстин Гіряк.

Магніфіценціє!

Всесвітліший Отче Ректор!

Лиш дуже горяче бажання бувшого питомця духовного Семинаря бути прийняним, в слід Вашому запрошенню, на великім, ювілейнім святі, спричавило отсю нечемність, що я посилаю отсей лист у послідній хвилі!

Мимо мого каліцтва, яке дуже утруднює мені ходження й сидання, хотів я бути, щоби й з Капітули було якнайбільше бувших вихованків Духовного Семинаря — щоби тим засвідчити свою вдячність для Матері—Кормительки наших молодих літ і молодих умів. Довдавшись, що у послідну хвилю приїхав й візьме участь у святі Пресвященний Кир Никита, бувший питомець Духовного Семинаря й член Капітули, який також і в цьому характері певно зложить ширі, вдячні желання, я рішився просити Вас, Магніфіценціє, о виправдання моєї несприятливості.

Складаючи Вам, Магніфіценціє, тепер мої найкращі й ширі желання для дальшого світлого розвою Духовного Семинаря й Богословської Академії під Вашим умілим й світлим проводом, смію запроситися на 14. XII. с. р.

о. Леонтій Куницький,
бувший питомець, пралат канцлер М. Капітули й парох катедри.

До

Всесвітлого і Високопреп. Ректорату грек. кат. Духовної Семинарії
у Львові.

Сьогодні, в 150-ліття Духовної Семинарії, в сторону цієї Установи звернуться очі галицьких Українців. Чи тільки галицьких? Ні! Її досюгочасну роль в історії всеукраїнського відродження згадують сьогодні всі сини Української землі, де вони не жили би. Вона ж виховала довгу низку поколінь духовенства, що в емансипаційних змаганнях галицької вітки українського народу на протязі довгих десятиліть було єдиним освіченим станом. Цей стан не тільки відновив великі традиції нашої Церкви на межі між Сходом і Заходом, а й виховував національну свідомість, кристалізував українську політичну думку, клав основи під розбудову національного життя на всіх його ділянках.

Коли Галицька Земля під кінець XIX. віку зробилася всеукраїнським Піємонт, львина заслуга в цьому греко-католицького духовенства, вихованого в нашій Духовній Семинарії. Сьогодні на величезному просторі українських земель йде вперта боротьба на життя і смерть за велике завтра української нації. В цій боротьбі беруть участь широкі народні маси. Перед греко-католицькою Церквою нові завдання.

Твердо вірю, що молоде покоління питомців Духовної Семинарії, задивлене в дотеперішні досягнення своєї установи, у світлі приклади Шашкевича, Танякевича, Качали, та спіжєві постаті таких князів нашої Церкви, як митр. Яхимович і достойний митр. Андрій у весь ріст врозуміє історичну місію, яку ставить перед нашою Церквою сучасна переломова хвиля.

Львів, 5. листопада 1933.

о. Олекса Базюк.

До

Всесвітлішого Ректорату гр.-кат. Духовної Семинарії
у Львові.

За ласкаві цінні записки на ювілейні торжества Духовної Семинарії маю честь зложити шире подяку.

На жаль, не маю змоги лично взяти участь у згаданому Святі, а се з причини погіршення стану мого здоров'я в останніх днях.

Зате духом переносуюся у Ваші семинарські мури, що в них стільки Божих ласк отримав, що з ними зі словами в очах розстався — та складаю найсердечніший привіт враз з найщирішими побажаннями як найкращого розвитку сеї так дуже нам усім дорогої Інституції. Дай Боже, щоби з неї виходили лише вчені,

ревні та повні мудрости і посвяти священники. Боже благословення
хай зійде і на всіх тих, котрі тих священників виховують і вихову-
вати муть!

Остаю з глибокою пошаною

о. Василь Пинню

крилошанин.

Перемишль, 3. листопада 1933.

Телеграма

Камінка струмілова 5. XI. 1933 р.

В 150-літний Ювілей привіти і желання світлого розвою та Бо-
жого благословення пересилає Цегельський і кондеканальні.

З нагоди Ювілею Духовної Семинарії складаю на руки Все-
світлішого і Високопреподобного Ректорату мої ширі бажання.

Колись вийшло від Ней відродження наше; дай Боже дочекатися
від Ней обнови нашої в Христі Ісусі!

Шляхтинці 4/XI 1933,

о. Александер Малицький,
колишній настоятель.

Гр.-кат. Уряд парохіяльний
в Горожанні великій.

Всесвітліший Ректорате!

З нагоди ювілейного свята 150-ліття існування гр.-кат. Духов-
ної Семинарії у Львові отсим складаю найсердечніші побажання,
щоби Господь Бог Своім нескінченим промислом удержував гр.-кат.
Духовну Семинарію у Львові завсїгда в розцвіті Собі на славу,
а гр.-кат. Церкві і нашому народови на пожиток.

Вдячний бувший питомець

Др. В. Масюх.

Louvain 3. XI. 1933.

Всесвітліший Отче Ректор!

З вельми великою радістю перечиту радки програми так рід-
кого в історії української Церкви торжества. 150-ліття існування
інституції, що ще недавно тому менє, як немовля, вчила на твердий
шлях ногу ставляти, а потім сміло і певно вказала правдивий напрям
життя.

Не тільки мене одного, а повних 150-літ віддавала щорічно де-
сятки сильних ковалів долі українського Народу і повних посвяти ро-
бітників у городець Пречистої Богородиці, у, всім світом ненави-
джену, Церкву українську.

Лучусь з усіма, що своєю присутністю звеличують це свято.
В день торжества рідної мені Духовної Семинарії засилаю гарячі
молитви Господеві, щоби Всевишній давав по все мудрих настав-
ників та щирих робітників в винограднику Своему.

Сердечно вітаю Вас, Всесвітліший Отче Ректор, з днем тор-
жества інституції, якої Ви є щировідданим і повним посвяти Про-
відником.

о. Роман Хомин.

Впр. Отче Ректор!

3/XI. 1933.

Слава Ісусу Христу!

З нагоди ювілею 150-ліття гр.-кат. Духовної Семинарії переси-
лаю найщиріші побажання як найкращого розвитку нашої одинокої
найвищої школи. Хай Бог благословить працю і всі почини, які при-
несуть нашому народови в душі Христової науки і користь для на-
шої Церкви.

О. Кузьма.

Ваша Магніфіценціє,
Всесвітліший і Високопреподобний Отче Ректор!

З приводу ювілею 150-ліття існування Духовної Семинарії шлю на Ваші руки, Магніфіценціє, мої якнайсердечніші побажання.

Коли на землях нашої безталанної батьківщини в руїні лежить рідне високе шкільництво, коли на еміграції воно замирає, то завдяки особливій опіці Їх Експецеленції Митрополита Кир Андрея і активності Вашої Магніфіценції розвивається і процвітає ясным цвітом одинока українська alma mater, яку приютила в свої мури достойна ювілятка Духовна Семинарія. Дай Боже, щоби в коротці вона пригорнула й інші факультети, та щоби стала соборним огнищем рідної культури і сповнила ту роль, яку сповнила в історії розвитку українського народу Київсько-могилянська Академія. Хай Всеогучий Господь благословить „обитель сію“, настоятелів, учителів, теперішніх і грядущих вихованців, тих завіршних робітників в винограднику Христовім. Хай смолоскип, який запалив незабутній о. Маркіян, світить їм ясным подумям при повзнесеній мозольній роботі ширення Божої слави між нашим народом і при мощенню шляху для його кращого майбутнього.

о. Др. Петро Вергун.
український душпастир в Німеччині.

Дня 28/10 1933.

Ваша Магніфіценція! Всесвітліший Отче Ректор!

До величавого, імпонуючого числа тисяч-тисячів желань і бажань, які, по причині 150-літнього Ювілею існування гр. кат. Духовної Семинарії у Львові, з певністю напливають зі всіх закутків Галичини і всієї Польщі й далекої Америки, хай буде вільно долучитися й нам, ОО. Професорам і питомцям наймолодшої гр.-кат. Семинарії.

Чудові, гармонійні звуки, внеслі й натхнені слова будуть розноситися 5.XI там у Львові, в часі торжественної Академії в честь 150-літнього Ювілею. Прикро нам, що не можемо взяти безпосередньої участі в торжествах; сани в неділю 5.XI заповило свій приїзд до нашої Семинарії троє Преосв. Владик: Експ. Преосв. Пшемззєцкі Експ. Преосв. Соколовські, Експ. Преосв. Ясінські.

Та проте духом будемо з Вами, заносючи покірні й гарячі благання до Всевишнього, щоби славна вже нині Семинарія-Академія щораз більше розвивалася, кріпшала на силах і давала ревних та святих бовників справи Божої, і то не тільки для Галичини, але й для цілого відлученого слов'янського Сходу,

Хай гр.-кат. Львівська Семинарія-Академія буде гордістю і підпорою католицької Церкви, гордістю Українського Народу!

Дубіо, дня 3.XI. 1933.

A. Ant. Dubrowski T. J., O. Jos. Schweigl S. J.
O. Ljudevit Dostal D. J., O. Feliks Rosemann D. J.
X. Józef Buraczewski, O. Santiago Morillo S. J.
A. Swiatopelk T. J. і підписи всіх питомців.

Сердечний привіт з Вільна

о. Володимир Толочко.

Вільно 3. XI. 1933.

Телеграма

Сердечний привіт

Мацевич

Вільно 5. XI. 1933.

„Oriens“, redakcja i administracja, Kraków.

Wasza Magnificencjo!

W dniach, kiedy obchodzoną jest 150 rocznica założenia Seminarjum Duchownego gr. kat. we Lwowie, jestem duszą i życzeniami wśród odprawiających ten jubileusz i modłę się, by Zakład połączony obecnie z Akademią promieniował nauką na cały naród Ukraiński i wychował po Bożemu wielkie zastępy sług Kościoła.

Polecam się modlitwom i pozostaję sługą uniżonym w Chrystusie.

X. J. Urban

Kraków 4. XI. 1933.

Wien, 6. November 1933.

An die hochwürdige Theologische Akademie
Lemberg, Kopernikussgasse 36.

Hochwürdige Herren!
Liebwerte Brüder in Christo!

Anlässlich der vom 1. bis 5. November und am 14. December 1933 stattfindenden Jubiläumsfestlichkeiten Ihres ehrwürdigen, nunmehr 150 Jahre alten Griechisch-Katholischen Priesterseminars in meiner Heimatstadt Lemberg entbiete ich Ihnen, Ihren Zöglingen, Ihrer kirchlichen Leitung und Ihren Geistlichen Oberen als Freund Ihres Volkes und als ehemaliger Mitkämpfer an den Befreiungskriegen Ihrer Nation herzlichen und freudigen Gruss.

Möge Gottes Wille der weiteren Arbeit Ihrer verehrungswürdigen wissenschaftlichen Zentrums jenes schenken, was Sie so oft in Ihrer wunderschönen Liturgie und mit Ihrem herrlichen Gesang von Ihm zu erbitten pflegen: *Mnohaja lita!*

Mit freundlicher und herzlicher Begrüssung bin ich

Ihr ganz ergebener
Dr. Hans Koch.

Olomouc, 3. XI. 1933

P. T. Rektorátu řecko-katol. Duchovního semináře
ve Lvově, ul. Kopernika 36, Polsko.

Jménem Apoštolátu sv. Cyrila a Metoděje dovoluji si k významnému jubileu 150-letého trvání Vašeho Duchovního semináře projevit upřímné blahopřání k jeho požehnané činnosti pro Církev a národ a přeji mu i do budoucnosti nového radostného rozkvětu.

S uctivými pozdravy p. t. profesorům i žákům oddaný

Mgr František Jemelka

tajemník Apoštolátu sv. Cyrila a Metoděje.

Notgemeinschaft der Deutschen Wissenschaft
(Deutsche Forschungsgemeinschaft)
in Berlin

Berlin, den 3. November 1923.

An das Griechisch-Katholische Geistliche Seminar
Lemberg (Polen), Kopernikussgasse 36.

Hochgeehrte Herren!

Zur Feier des 150 jährigen Bestehens des Griechisch-Katholischen „Geistlichen Seminars“ in Lemberg spreche ich meine aufrichtigsten Glückwünsche aus. Leider war es der Notgemeinschaft nicht möglich, einen Vertreter zur Feier zu entsenden.

In grösster Hochachtung
Dr. F. Schmidt
Staatsminister.

An

das Hochwürdige Rektorat des griech. kath. Seminars Lemberg.

Zu der 150-jährigen Gedächtnisfeier der Gründung des griechisch-katholischen Seminars in Lemberg gestatte ich mir die herzlichsten Glückwünsche auszusprechen. Möge Gottes Segen, der in den verfloßenen 150 Jahren auf dieser Pflanzstätte priesterlichen Apostolates im ukrainischen Volke ruhte, auch weiterhin die Arbeit der Lehrer und Alumni begleiten!

Mit ausgezeichneter Hochachtung

Dr. Adolf Ziegler.

München 6. XI. 1933.

Pińsk

Телеграма.

Seminario graeco-catholico Leopoliensi centesimum quinquagesimum ab erectione annum celebranti, gratulantur omniaque bona fausta exoptant.
Carolus Niemira, Petrani
omnesque Professores.

Redakce sborníku „Byzantinoslavica“

Prof. M. Weingart

Praha — VII.

Р. Т. Ректорат Духовної Семинарії

у Львові.

K 150-ti letému jubileu řecko-katolického duchovního semináře ve Lvově dovoluji si projevití upřímně blahopřání.

V dokonale uctě

prof. M. Weingart.

Tres Révérend Monsieur le Recteur!

Revenu d'une Mission et d'un Renouveau qui nous ont occupés depuis le 29. Octobre jusqu' au 15. Novembre je me hâte d'accomplir un devoir reconnaissance envers votre Révérence. Je vous remercie de l'invitation au Jubilé du Grands Séminaire de Léopol mais en même temps je m'excuse de ne pouvoir y répondre ou que nous étions loin de Léopol à Seniawa près de Rymaniv. J'ai pu apprendre de la bouche de Son Excellence Mgr. Josaphat venu à la clôture de la Mission la splendide réussite des fêtes du Jubilé.

Au nom de la Communauté des Pères Rédemptoristes de Stanislaw j'écris à Votre Révérence et en même temps tous les Professeurs du Grand Séminaire ainsi que les élèves de ce magnifique Jubilé de 150 ans d'existence. Cela signifie un siècle et demi de bénédictions divines sur une Institution qui pour l'Eglise greco-catholique et le peuple Ukrainien a rendu d'immenses services.

C'est pourquoi ensemble avec Vous nous rendons grâces à Dieu du bien opéré par Elle et des bénédictions qui Lui ont été accordées et nous prions l'Auteur de tout bien et le Donateur de toute grâce de vouloir bénir le Grand Séminaire selon les desirs bien ardents de son Recteur.

Nous lui souhaitons un sincère: ad multos annos!

Recevez Très Révérend Monsieur le Recteur l'expression de notre profond respect!

Votre humble Serviteur

M. Van de Malle.

C. SS. R.

Stanislaw 16. XI. 1933.

Dyrektor Polskiej Katolickiej Agencji Prasowej.

Warszawa, 14. listopada 1933.

Magnificencjo!

Z okazji jubileuszu 150-lecia założenia Seminarjum Duchownego Greko-Katolickiego mam zaszczyt przesłać w imieniu Katolickiej Agencji Prasowej życzenia „Szczęść Boże“ w dalszej pracy na chwałę Bogu i pożytek społeczeństwa ukraińskiego.

Z wysokim poważaniem

ks. Z. Kaczyński

dyrektor.

Краків, (Senatorska 19) 4. XI. 1933.

Магніфіценції!

Щире дякую за ласкаву пам'ять про мене. Радби я бути учасником такого радісного і світлого свята в історії нашої культури, але з Кракова до Львова не близько, а викладів також не можу опустити.

Одно мені лишається, а саме подумати над заслугами Інституції, якої провід спочиває нині в руках Вашої Магніфіценції, і віддати отсим, безперечно величезним заслугам мій низький поклін, що отсим і роблю.

Не можу собі уявити, де ми нині булиби і як виглядалаби наша народна справа, колиби протягом останньої сотні літ не розвивала своєї спасенної діяльності гр.-кат. Духовна Семинарія у Львові.

З неї то вийшли тисячі наших священників, культурно-просвітних діячів і провідників народу. (Згадаю тільки імена Маркіяна Шашкевича, Устияновича, Трещаківського, Танякевича, Стефановича і багато-багато других).

У її мурах розгорювався огонь нашої національної свідомості, з тих мурів птахами білими вилітали нові ідеї, ті мурі (честь їм за це!) не вбивали почуття і розуміння невимірної сили життя.

Коли це пишу, хорободом довгим пересуваються поперед мої очі постаті тих наших незабутніх церковних Достойників і тих Провідників Духовної Семинарії, що, мов Керманічі добрі, провели ті шасливо по бурхливих філах століття, постаті, аж до Найдостойнішого Нашого Архипастира Андрея і до Вашої Магніфіценції включно. І Всім їм з глибин ширшої душі кличу: честь і слава!

Та ще одно не можу я нині забути, а саме, що в мурах гр.-кат. Духовної Семинарії у Львові вчився мій покійний Батько, Сильвестер і мій незабутній Дід, Михайло Глібовицький, а також батьків брат, Микола і брат моєї Мами Омелян, про численних свояків і не згадуючи.

Це вже така потка, що нинішнє наше національно-культурне Свято перетворює в моїй душі у якісь поминки родинні і тим сильніше зв'язує мене з мурами при вул. Коперника ч. 36 і нинішніми Зборами в тих мурах.

Я дійсно духом з Вами!

Богдан Лепкий.

Всесвітліший Отче Ректоре!

Не могу я особисто взяти участь у великім торжестві з приводу 150-ліття існування гр.-кат. Духовної Семинарії у Львові, пересилаю оцею дорогою мій ширий привіт: *Vigeat, vegeat et magis magisque crescat floreat hoc clarissimum Seminarium!*

Краків 4. XI. 1933.

Др. Іван Зілинський

професор краківського університету,
бувший питомець гр.-кат. Духовної
Семинарії у Львові в р. 1900/1901 р.

Борислав.

Телеграма.

Благослови Боже Духовній Академії і її достойним Провідниками.

о. Ліщинський.

Ukrainisky Historicky Kabinet v Praze, IV. Loretánské nám. 109, Tchécoslovaquie.

Український Історичний Кабінет в Празі.

11. грудня 1933 р. № 1483.

До Хвального Ректорату Греко-Католицької Духовної Семінарії у Львові.

З нагоди ювілею 150-ліття існування Гр.-Католицької Духовної Семінарії у Львові, Український Історичний Кабінет у Празі засилає Семінарії найщиріше привітання і побажання успіху в її цінній праці.

Референт Укр. Історичного Кабінету

Проф. Др. Л. Кобилянський.

Торокані, 3. XI. 1933.

Глубокочтєннѣйшій Отець Ректоръ,

отъ всей души радуюсь славному торжеству—юбилею 150-лѣтія существованія Греко-католической Львовской Духовной Семінаріи.

Всѣмъ сердцемъ привѣтствую Васъ, Ваше Высокопреподобіе, и соединяюсь въ молитвахъ со всѣми, кто возноситъ и будетъ возноситъ Господу Богу горячія молитви благодаренія и прошенія бу-дущихъ благъ для славной Семінаріи, очагу духовной культуры для великаго и дорогаго братскаго народа Украинскаго.

Прискорбно мнѣ, что не могу доставить себѣ великаго счастья и воспользоваться оказанной мнѣ Вашимъ приглашеніемъ высокой честью — лично присутствовать на Вашемъ торжествѣ.

Примите, Ваше Высокопреподобіе, сердечныя выраженія высочайшаго почтенія

свящ. Донатъ Новицкій.

Слава Ісусу Христу!

Всесвітліишій і Високо-Достойний Ректорате!

З Ювілеем 150-ліття існування львівського Духовного Семінаря в покорі підписаний б. питомець і укінчений слухач св. Бого-словія — має честь зложити Всесвітліишій Управі Заведення високу пошану і zarazом бажає щиро, щоб та, нам всім дорога, Інституція розвивалась з ласкою Божою на славу св. Церкви і Нашого Народу!

На много-много літ!

З глибоким поклоном слуга в Христі

о. Александр Левницький

гр.-кат. парох

дієц. Станиславівської.

Черче, дня 8/XI. 1933.

Всесвітліишій Отче Ректорі!

Цілою душею радію, що Ваш духовний Семінар діждався цієї щасливої хвилі святкувати свій 150-літній ювілей — ювілей найблагороднішої виховної праці, яку лиш можна дати суспільности, — а ще більше радію з того, що в так многоважнім часі Боже Провидіння якраз у Ваші руки вложило керму цієї високої та вельми від-чальної Інституції. Прошу прийняти з цього приводу мої найщиріші побажання і вискази радости та запевнення, що цінимо дуже Ваші

труди і апостольську ревність коло виховання змілив та ширив робітників у винограді Христовім і сподіємось благословених овочів зі сеї святої, всесторонньої праці.

Молю Бога, щоби дорогі нам всім семинарські мури діждалися враз з Вами, Всесвітліший Отче, ще нової радості, радості ще більшої та ширшої — відсвяткування хочби десятилітнього ювілею повалення большевицького режиму варварства та воскресення нашої страдаючої, безталанної Батьківщини до нового, радісного життя на основах Божої правди.

Щиро відданий Вам Ваш друг

Іван Ратич, парох.

Ваша Магніфіценція!

В ювілей 150-ліття Львівської Духовної Семинарії, що навязуючи до історії нашої Церкви XVII століття — наче в продовженні Києво-Могилянської Академії — перетворилася на наших очах в Богословську Академію — пересилаю щирі побажання її дальшого розвитку та розгорнення у повний український університет.

Дай Боже, щоби дух, який через великого Маркіяна відродив національну Галицьку Волость, — плеканий тепер студентами Духовної Академії, — в недалекому майбутньому причинився й до відродження східно-українських земель, а з цим до сповнення великого заповіту: Хай буде одно стадо й один пастир!

В цей час ювілею клоню в глибокій пошані голову перед великими заслугами для української Церкви й Народу Основника Академії — Галицького Митрополита Кир Андрея та перед повною пошаною працею її організаторів.

В 150-ліття ювілею кличу:

Vivat Academia! Vivant professores!

о. Др. Володимир Левитський.

Відень 1. XI. 1933.

„Карпатія“

Тов. взаімн. Обезпечень.

Його Магніфіценція

о. Др. Йосиф Сліпий

Ректор Греко-кат. Богословської Академії

у Львові.

У великі роковини 150-літнього існування Гр.-кат. Духовної Семинарії у Львові Дирекція Товариства взаємних обезпечень на життя „Карпатія“ має честь переслати на руки Вашої Магніфіценції гарячі побажання якнайкращого розвитку цієї непоборимої твердині Віри й Нації.

Хай вічно бе це святе джерело, з якого взяло свій початок відродження галицької України, хай ростить і кріпить сили майбутніх провідників і борців за права Церкви й Нації, хай світло, розпалене перед 150 роками, світить і могутнє та освічує шлях до Правди й Волі.

Карпатія

Колтунюк

Гижга

„Дністер“

Товариство Взаємних Обезпечень у Львові.

Львів, дня 5. листопада 1933.

До
Високого Ректорату

Греко-католицької Богословської Академії

у Львові.

В 150-літній ювілей оснування Гр. кат. Духовного Семинара, перетвореного перед недавнім часом на Богословську Академію,

уважає Товариство взаїмних обезпечень „Дністер“, яке обєднує по-
верх 125.000 членів, розсіяних по цілій Галичині, своїм милим обовяз-
ком, привітати це торжество ширим привітом.

Минає півтора віку від часу, коли в руки Гр. кат. Духовного
Семинаря вложено благородне післанництво виховувати кандидатів
духовного стану, які своєю освітою не стоялиби позаду західно-євро-
пейського духовенства, та велиби свою паству умілою рукою до до-
часного і вічного добра на користь Церкви і українського народу.

Сій цілі служив Семинар вірно через цілий час існування,
а труди його величалися блискучими успіхами.

Тому нинішній день стрічаємо з радістю і відчуваємо, що цей
ювілей увіллє до наших сердець, а передусім до сердець нашого
Духовенства новий засіб моральних сил, піднесє нашого духа і стане
тим самим додатним фактором нашого публичного життя.

З нагоди цього небуденного ювілею складаємо щирі бажання,
щоби Гр. кат. Богословська Академія розвивалася чимраз сильніше,
і краще, та щоби стала як найуспішнішим розсадником розумної
і доцільної української думки.

„Дністер“

Товариство взаїмних обезпечень у Львові.

Колтунюк

Др. Макарушка

Ужгород 4. листопада 1933.

В. П. Ректорат гр.-кат. Духовної Семинарії
у Львові.

З нагоди 150-ліття Вашого заведення пересилаю як найкращі
побажання в дальшій розвитку одної з найстарших наших шкільних
установ. Най цвите на добро і славу нашого народу.

З ширим поздоровленням і глибоким поважанням
остає проф. *Іван Панькевич*.

Всесвітліший Отче Ректор!

З нагоди 150-літнього Ювілею прохаю прийняти мої правдиво
щирі побажання, щоби залізна рука Всесвітлішого Огця Ректора при-
чинилася до ще світлішого розвитку Богословської Академії, якої за-
в'язком була Духовна Семинарія.

Львів 4/XI 1933. р.

Др. Олександр Барвінський.

Наша гр.-кат. Духовна Семинарія нехай живе, розвивається та
процвітає для поширення Католицької Віри й утвердження Україн-
ської Народності на нашій землі!

Проф. Ів. Юліан Шинишковський

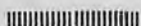
бувний богослов та питомець тоїж Семинарії
(в ак. р. 1903/4.)

Перемишль, 2. XI. н. ст. 1933.

вул. Сенкевича 19/I.

Крім привітів, що їх ми ось тут помістили, надійшли
ще привіти від цілої низки установ, організацій, деканатів
та поодиноких осіб, духовних і світських. І так горячо при-
вітала Ювілятку Головна Рада Укр. Кат. Союзу, Філія Тов.
„Просвіти“ ім. Т. Шевченка у Львові, Укр. Нац. Демокр.
Об'єднання, Народня Торговля, Тов. Студ. Католиків „Обно-
ва“, Львівський Боян, Маслосоюз, жіноча кооператива

„Доля“, Народня Організація Українців м. Львова, Тов. „Відродження“, Редакції „Діла“, „Мети“ і „Ниви“, сенатор Юліян Павликовський, Ю. Генік-Березовський з Березова, о. Йос. Осташевський з Підберезець, о. Мирон Прийма зі Львова, о. Маріян Цурковський зі Стрия, о. О. Яримович зі Львова, о. віцекертор А. Перхач з Перемишля, о. рект. Іван Гаврик з Рогатина, о. Степан Ратич з Тернополя, о. декан Микола Гошовський за стрийський деканат, о. дек. Роман Каленюк за любінецький деканат, о. дек. Михайло Мосора за скільський деканат, о. дек. Волод. Сухий за болехівський деканат, о. др. Гнат Цегельський з Городка, о. Мирон Коритко з Холоїва і вкінці студенти богословії з Інсбрука — Михайло Сопуляк, Володимир Стецюк і Володимир Фіголь.

Управеснення нешлюбних дітей

Що має зробити парох зглядно завідатель! по думці § 161 цз. для управеснення нешлюбних дітей через слідуєче подружжа?

Припис § 161 цз. австр., що досі обовязує відносно улегітимовання нешлюбних дітей *per subsequens matrimonium*, звучить ось так:

„Дітей, які вродилися поза подружжам і увійшли до родини своїх родителів, що заключили потім (себто по уродженню дітей) подружжа, зачислюється разом з їх (себто дітей) наслідниками за правесних...“

Не сказано в тому приписі, яким робом має наступити таке зачислення, отже що має зробити ведучий метрики, щоби вже з метрики уродження дитини було видне її управеснення, так щоби вона була виразно зачислена до правесних, бо її вписано як неправесну в метриці уродження. Отже щодо способу управеснення нешлюбних дітей в повисших випадках і зазначення його в метриці уродження нешлюбної дитини дав обовязуюче пояснення вирок Найвисшого Суду в Варшаві, з 13/6 1933 Нр. С II Рв 848/33, який лиш щодо способу доходження дитиною від батька аліментації змінив вирок Окружного Суду (як відкличного) в Самборі з 29/12 1932 чч. I Вс. 1307/31—VI С 118/31 Самбір — в однім спорі.

По думці повисшого вироку з 13/6 1933 управеснення нешлюбної дитини по § 161 цз. наступає, що правда, вже через сам факт заключення важного подружжа між ро-

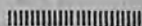
дителями нешлюбної дитини, однак аж доповнена метрика уродження тої дитини стає доказом її управеснення, а то, коли ведучий метрики додатково в метриці уродження нешлюбної дитини зазначить, з огляду на § 164 цз., за згодою обох родителів і в приявности кума (або куми) імя та назву батька, з одночасною зміною назвища дитини по батькові як улегітимованої та допише дату заключення шлюбу між родителями дитини. Такі три дописки допускаємі по думці розпорядку австр. Міністерства з 18/10 1851 ч. 3075.

Коли таких дописок не зробив ведучий метрики, ані зараз по шлюбі, ані пізніше, бо родителі не дали на це дозволу, або навіть муж матери заперечив батьківство нешлюбної дитини, то для переведення в метриці управеснення дитини по § 161 цз. аж адміністраційною примусовою дорогою, через воєвідський Уряд, мусить насамперед опікун зглядно опікунка нешлюбної дитини в її імени внести позов до Городського, а не Окружного Суду, проти мужа матери, як нешлюбного батька, з жаданням признати його батьком дитини, уродженої поза подружжам з додатком, що він по уродженню дитини заключив подружжа з матір'ю дитини. По узисканню прихильного вироку і при долученню його, мусить потім опікун просити воєвідський Уряд зарядити, щоби парохіяльний Уряд перевів примусовий впис управеснення дитини в її метриці уродження і аж після того може домагатися для дитини в неспірній судовій дорозі від батька аліментаційних рат, якщо батько відмовляє дитині, як не своїй, удержання. Городський суд в Самборі був хибної думки, мовто Окружний суд компетентний до вирішування таких спорів в I інстанції, хоч важність подружжа не була заквестіонованою з боку пізаного в суді позовом.

З огляду на коштовність судового й адміністраційного поступовання і конечну потребу доказу в суді факту доканого метрикального улегітимування на випадок спадщини по батькові — повинні ведучі метрики звертати увагу родителів при шлюбах на переведення в метриках управеснення через повисші дописки.

Улегітимовання дітей по смерті батька наступає в неспірній судовій дорозі по думці арт. XVI з. в про юрисдикційну австрійську норму.

В. О. Бережанський

Вісти з Тов. св. Андрея

Сим разом не буду вичислювати, скільки деканатів приступило до нашої організації, бо маю надію, що в слідуючому звіті донесу з радістю, що вже всі деканати нале-

жать до Товариства св. Андрея, а поза організацією остались лише одиниці, які треба буде поіменно називати і п'ятнувати їх байдужність до своїх станових справ.

Сим разом поділюся іншою радісною вісткою, а саме збільшенням числа фірм, які хочуть давати рабат нашому Товариству, якщо члени його підпруть їх підприємства. І так „Достава“, наша стара, солідна фірма продажі церковних річей прислала нашій дирекції, титулом рабату від закуплених товарів 11 зл. 50 сот. словами: одинадцять золотих і пятьдесят сотиків. Скаже, не один: „мло“, і я те саме скажу, але хто тому винен? Ми самі, бо купуємо по чужих, навіть нам ворожих фірмах, церковну утвар, або замість самим зайнятися купном, поручаємо закупно цих річей братчикам, які за „трахтамент“, чи папіроса ходять по чужих склепах, а наша „Достава“ нидіє, ледви животіє. Поправмося і жадаймо від „Достави“ обіцяний рабат 5%, а рабат наш принесе замість двох одиноч, бодай чотири т. є. 1111. зл. річно.

Дирекція Товариства вийшла різнож в дуже корисну умову з др. Іваном Пеленським, адвокатом в Комарні, автором книжки п. з. „Українська пісня в світі“. Є це дуже займаючий і живо писаний репортаж з поїздок славного хору проф. Кошиця по Європі і Америці. Книжка читається інтересно, наче яка повість, і може в теперішню хвилю загального упадку лише ободрити і духа піднести. Просимо її набувати безпосередно у автора або для себе або до парохіяльних бібліотек по ціні 3 зл., з чого Товариство дістане один золотий від проданої книжки, о скільки покупень признасть себе членом нашого Товариства. При закупні, хочби лише п'ятьсот книжок дістанемо 500 зл. рабату. Чиж не гарний зиск для нас з так малим накладом праці?!

Фабрика свічок „Керос“, інж. Дурбака і Синів (давніше К. Котецького) у Львові, вул. Окружна ч. 108 а пішла нашій дирекції ще дальше на руку, впаковуючи до кожної півкілевої пачки ліпших свічок, сорт „К“, „КВ“, „КК“, „ККК“, „С“, „В/2“, „В“ і „ВВ“ 1 бон, до однокілевої 2 бони. Посідач 100 таких бонів одержить, по пересилці їх фабриці, 1 кілограм свічок даної сорти, або рівновартність у грошах. Є це зворот 2% ціни купна. Найкрасше булоб, якби купони збирали отці декани з цілого деканату і передавали їх на руки дирекції нашого Товариства, а ми в цей спосіб зискалиб поважну квоту на ціли нашого Товариства.

Агенди нашого Товариства поширюються з дня на день щораз більше. Почта приносить нам щораз більше справ до полагодження, з яких голова і виділові Товариства стараються якнайкрасше вивязатися. Дуже часто інтервеніює Товариство в консисторській канцелярії; голова підносить неодну справу на консисторській сесії та на просинодальній комісії.

Отся ріжнородність справ, якими наше Товариство після свого багатого статуту може займатися, вимагалаб окремого платного службовика Товариства і такого службовика, відданого всеціло справам Товариства, жадають деякі деканати, особливо стрийського протопресвитерату. І певно, що така сила придаласьби і сповнилаб велику задачу, але ся справа має своє важне „але“... от хочби лиш оплатити мешкання у Львові на поміщення Товариства і його службовика (скромні три кімнати). Зідалоб це з фондів Товариства місячно около 150 зл., отже з трийцять шість zorganizованих деканатів йшлаби майже половина членських вкладів на ту ціль.

Тому до загальних зборів Товариства „най буде, як бувало“ — то вже недовго — по Різдві. Просимо ОО. Співбратів вже заздалегідь приготуватися до зїзду до Львова з добре обдуманими промовами, і здоровими проєктами; нехай той наш „духовний сойм“ випаде під кожним оглядом поважно, без підозрівань, без терпких колючок, взаїмних оклевечувань. Дирекція Товариства стане на тому соймі зі спокійною совістю, добре сповненого на неї вложеного обовязку. А той обовязок є часом і немилий, особливо, коли дирекція мусить декого з отців довжників упінутись о рату від затягнутої позички; довжники гніваються, ремсвують, але годі: загальне добро, наша висока мораль, мораль українського-католицького священика цього вимагає. А признання за чисті руки, вдоволення з призбираного показного фонду буде наймилішою заплаатою за той дрібний труд, який Дирекція Товариству і своїм ОО. Співбратям жертвує.

Накінець ділюся радісною вісткою, що знаменита і під сучасну хвилю дуже потрібна книжка о. сов. Ник. Вергуна з Нараїва п. н. „Новомодні пророки“, переглянена о. Д-ром Костельником, вже вийшла з друку і перед Різдвом всім членам нашого Товариства буде розіслана даром.

о. Юліян Дзерович

„Власна Допомога“

При висилці Уставу церковних богослужень на 1934 р. подано на картці спис книжок, які видала „Власна Допомога“ враз з їх цінами.

Щоби ОО. Душпастирям і Катихитам дати можливість згадані книжки набути в цих тяжких часах, Управа „Власної Допомоги“ рішила від 15. грудня 1933 до 31. січня 1934. р. знизити подані ціни в цей спосіб:

1. Наука віри в бібл. образках о. С. Біленького, підручник затверджений церковними і шкільними властями до

науки релігії в III. класі вселюдних шкіл, замість дотеперішньої ціни 1'80 зл. продається по 1.20 зл.

2. **Історія Церкви** о. Др. Яр. Левицького, підручник до науки релігії в середніх школах замість 2'80 зл. ціна 2'00 зол.

3. **Єрейський молитвослов** в українським перекладі о. Др. Яр. Левицького, брошурований замість 6 зл. — ціна 4'50, зл. з порученою поштовою оплатою 5'50 зл.

4. **Спис книжок** — інвентар для парохіяльних і читальняних бібліотек 50 карток, оправлений, замість 3 зл. 2'50 зл. без поштової оплати.

Через „Власну Допомогу“ можна замовляти книжку „**Біблійні образки**“ о. С. Біленького, підручник, затверджений церковними і шкільними властями до науки релігії в I і II. класі вселюдних шкіл, замість 1'25 зл. по 1 зл. Власна Допомога має ще малий запас Уставу на 1934 р. замість по 2 зл. по ціні 1'50 з поштовою оплатою.

При купні 10 книжок одержується опуст 20%.

При цій нагоді подається до відома, що „Власна Допомога“ закупила в одної вдови по священникови багато книжок, які найліпше оглянути в домівці кооперативи Львів, вул. Корняків 1. II. поверх в годинах пополудневих, від 5—6, бо без оглянення годі купувати. Є проповіді в українській, польській і німецькій мові, річники „Ниви“, „Quartalschrift“, „Stimmen aus Maria-laach“, „Сіон“ і дрігрі.

Проситься ОО. Душпастирів і Катихитів вписуватися в члени кооперативи, уділ виносить 20 зл., а вписове 5 зл. Гроші можна платити ратами, чеками, „Власної Допомоги“. Для членів рішила Управа від 1935 р. висилати Устав по власній ціні.

При цій нагоді звертається Управа з великою просьбою до всіх Огців, що одержали Устав на 1934 р. і попередні роки, щоби були ласкаві прислати належні гроші, а це за 1932 р. 3'50 зл. за 1933. — 450 зл. і за 1934 р. 2 зл. бо висилка пригадок поштою получена з новими видатками. Залеглі квоти перевисшають 1500 зл. Довжники будуть мати на совісті упадок одинокої священничої кооперативи.

Адреса: „Власна Допомога“, священнича кооператива, Львів, вул. Корняків 1/II.

Нові книжки.

Альбом портретів українських письменників. Дереворити Петра Обалія. Пояснення Є. Ю. Пеленського. Накладом видавництва „Дажбог“. Львів 1934. 4°. Ціна 5 зол.

Це альбом дереворитів відомого нашого графіка, Петра Обалія, в який увійшло 12 портретів отсих українських пи-

сьменників: Іван Котляревський, Григорій Квітка-Основяненко, Тарас Шевченко, Панько Куліш, Марія Марковичева (Марко Вовчок), Осип Юрій Федькович, Іван Левицький (Нечуй), Іван Франко, Михайло Коцюбинський, Лариса з Косачів Квітка (Леся Українка), Василь Стефаник і Павло Тичина. Портрети-деревориги виконані, за виїмком двох-трьох, тонко чітко та з мистецьким розмахом. До них написав пояснення проф. Е. Ю. Пеленський, в яких подано короткі біографічні дані кожного письменника, його найважливіші твори та значіння в літературі.

Можна бути тільки вдячним рухливому видавництву „Дажбог“, що воно, не зважаючи на нинішню матеріальну скруту, старається дати в руки українського громадянства річ таку цінну і корисну, і таку при сім дешеву (такий альбом, виданий перед кількома роками на Рад. Україні, значно дорожчий). Альбом повинен стати настільною книгою і прикрасою кожної української інтелігентної хати.

Українське духовенство, бодай засібніші зпоміж нього, повинно негайно набути альбом, щоби цим засвідчити нашу любов і наш живий інтерес до рідного письменства, тим більше, що наклад дуже невеликий (всього 525 нумерованих примірників). Замовляти у видавництві „Дажбог“, Львів, вул. Корняків 1/1.

X.

З небесного городчика. *Легенди про Христа й Богоматір.* Накладом „Нашого Приятеля“. Львів 1934. мала 8°. стор. 63.

Це збірка легенд — своїх і чужих авторів — з життя здебільша маленького Ісуса і Богоматері. Усі легенди (є їх усіх 21) прості і невибагливі своїм стилем, а зате такі глибокі своїм змістом, такі щиро-сердечні, так обсотані золотими ниточками поетичного чару, осяяні радістю і щастям, що всіли зворушити до глибин ніжні й невинні діточі серденька, сповнячи їх ще більшою любов'ю до Ісуса та добрими постановами.

Книжка „З небесного городчика“ — це найкраща лектура і найцінніший дарунок для українських дітей. Вона повинна найтисся в кожній парохіяльній, шкільній, чи читальній бібліотеці, її повинна прочитати кожда українська дитина.

X.

Др. Микола Конрад — Нарис історії старинної філософії. Перша частина — Філософія Далекого Сходу. Видання „Богословії“. Львів 1934. ст. 53, вел. 8°.

Це перша частина закресленої на ширші розміри праці, що має дати основніший нарис історії філософії. У цій частині, крім основних відомостей про філософію загалом, подає автор історію філософії китайської, індійської, медійсько-перської, єгипетської, вавилонсько-асирійської та фенікійської.

До праці додана обширна бібліографія праць по історії філософії.

Чекаємо на дальші частини праці та постараємось подати тоді основнішу рецензію. X.

о. Др. Лев Глинка і Др. Конст. Чехович — **Богословське Наукове Товариство у Львові в першій десятиліттю свого існування (1923—1933)**. Накладом Товариства. Львів 1934. ст. 92, вел. 8^о.

Гадавік Беларускага Навуковага Таварыства. Кніжка І. Вільня 1933. ст. 209, вел. 8^о. Ціна 12 зол.

Зміст:

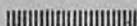
1. Пятнаццаць гадоу працы Беларускага Навуковага Т-ва. 2. *М. Шкелёнак*: У 300-ыя угодкі сьмерці Вялікага Канцлера Льва Сапегі. 3. *а. Ул. Талочка*: Беларусь у рэляцыі а. Петры Камінскага, аудытара грэка-каталіцкае мітраполіі у 1685 г. 4. *Др. М. Ільшэвіч*: Расейская палітыка на Беларускіх землях за часоу Кацярыны II і Паулы I. 5. *Б. Брэжко*: Замкі Віцебшчыны. 6. *Др. Ян Станкевіч*: Беларускія мусульмане і беларуская літаратура арабскім пісьмом. 7. *Ант. Навіна (А. Луцкевіч)*: Галоўныя кірункі у беларускай поэзіі. 8. *Ант. Навіна*: З недрукаванае спадчыны па М. Багдановічу. 9. *Радаслаў Астроўскі*: Лічба і лік. Увагі да тэорыі ліку і беспасрэдных лічбовых уяўленьняў. 10. *А. Луцкевіч*: Беларускі Музей ім. Ів. Луцкевіча у Вільні. 11. *Miscellanea*. 12. *Сярод кніг і часопісаў*.

В тексті 26 ілюстрацый.

S. Marja Augustyna, Norbertanka: Lilja Premonstratu. Życiorys Bł. Bronisławy. Kraków 1933. ст. 65. 16^о. Ціна 80 сот.

Українського Краю Заступниця і Мати. Накладом „Брацтва Страждущої Матери Божої на Білостоці“ в Лісках к. Белза. Жовква 1932. ст. 84. 32^о.

Книжечка дуже потрібна й хосенна передусім для наших побожних богомольців, що відвідують відпустові місця.

Всячина

Імянини Високопреосв. Митрополита Андрея. Як рік-річно, так і сього року зложило українське громадянство, духовне і світське, Високопреосвящ. Митрополитови, своїмму Пастиреві і Батькови Народу в день Його Імянин сердечні побажання та вияви синівської відданости.

В навечеря св. Андрея (12. XII) о год. 12 в полудне зібралося в митрополичій палаті усе львівське духовенство з Преосв. Іваном на чолі, а також студенти Богосл. Академії з Ректоратом і професорами. Від імени духовенства

зложив Достойному Соленізантови сердечні побажання Преосв. Іван. Хор Академії відспівав кантату і многоліття.

Пів години пізніше складали такі побажання представники світського громадянства, делегати всіх українських культурно освітніх і суспільних установ міста Львова. Сеніор наших громадських діячів, презид. др. Кость Левицький у своїй промові зложив Впреосв. Митрополитови побажання від усього українського громадянства, вказуючи одночасно на ті великі надії, що їх в часи нинішнього нашого лихоліття — український нарід покладає на свого митрополита. Митрополит відповів словами, повнимими бадьорості й оптимізму, та візвав не попадати в зневіру чи розпуку, тільки кріпко вірити у велику силу української релігійної і національної ідеї.

О год. 4 по пол. зложили Митрополитови побажання питомці і учительський збір Малої Семинарії. Митрополит відповів молоді на її привіти та ще цілу годину провів на розмові з учениками. Співав гарно хор Семинарії.

Були того дня ще й інші делегації з побажаннями.

Деякі установи, що стоять до Митрополита в ближших та тісніших взаєминах, як Духовна Семинарія, гімназія і промислова школа СС. Василянок при вул. Длугоша та дівочі школи СС. Василянок при вул. Потоцького, урядили того дня в Його честь дбайливо підготовані та з любов'ю і пієтизмом виведені концерти. На концертах в обох згаданих школах явилась також запрошена публіка, на концерті в Духовній Семинарії, на яким, крім інших точок, виступила перший раз власна симфонічна оркестра, були крім настоятелів і питомців ще й професори Богосл. Академії.

В сам день Імянин (13. XII) о 7 год. рано відправив Митрополит у своїй каплиці в митроп. палаті Сл. Божу в сослуженню о. ігум. Климентія Шептицького і о. ректора Сліпого. Діаконували о. проф. Рудь і о. віцеректор Малиновський. На Сл. Божій були присутні настоятелі Духовної Семинарії та всі питомці, що прийняли всі св. Причастіє в наміренню Митрополита. Сл. Божу співав семинарський хор. Сл. Божа так своїм глибоким, боговійним настроєм, як теж і своєю особлившою обстановкою зробила на всіх муче враження.

О год. 9 рано відправив в катедрі св. Юра торжественну св. Літургію в наміренню Впреосв. Митрополита Преосв. Іван в сослуженню членів Митрополичої Капітули. В тій самій годині відслужено теж у всіх львівських церквах торжественні св. Літургії в тім самім наміренню.

Дальша акція кард. Інніцера. В день 16 і 17. грудня 1933 відбулася у Відні міжнаціональна і міжконфесійна конференція представників комітетів допомоги голодуючим в СРСР. Конференція була скликана з ініціативи віденського

Комітету під проводом кард. Інніцера та відбувалася в кардинальській палаті.

У конференції, крім членів віденського комітету, були заступлені: Європейська централія для церковної допомогової акції, Світовий союз для міжнародньої гуманітарної праці, представники німецьких допомогових організацій, представники Жидів, представники Москалів і представники Українців. В склад української делегації входили: представник Впреосв. Митрополита Шептицького — **єпископ Н. Будка**, парох церкви св. Варвари у Відні — о. др. Горникевич (як член Комітету кард. Інніцера), представники львівського Комітету Рятунку України — посолка М. Рудницька, пос. З. Пеленський, др. Мармаш і А. Вітошинський, представник варшавського комітету — др. І. Чикаленко і представник українсько-французького допомогового комітету і Емігр. Ради в Парижі — др. Лотоцький. Львівські представники мали крім того повновласти заступати комітети в Празі, Чернівцях і Брюсселі.

Отже, як бачимо, в конференції взяли участь представники майже всіх Комітетів Допомоги Голодуючим України.

Наради конференції тривали два дні і мали дуже поважний характер. Темою нарад були такі справи: 1) звіти з положення в СРСР та з дотеперішньої допомогової акції. І головний реферат до тієї точки виголосив секретар міжконфесійного Комітету під проводом кард. Інніцера, др. Е. Амменде. Його доповнювали Москаль, проф. Курчинський, пос. Пеленський та Німці, пастор Шлейнінг і проф. Унруг; 2) форми і можливості допомоги голодуючим; 3) інформація і позискання опінії світу для справи допомоги; 4) консолідація дотеперішніх допомогових заходів, 5) прийняття резолюцій.

У висліді нарад прийнято одногolosно таку резолюцію:

„Міжнаціональна й міжконфесійна конференція представників усіх організацій, що беруть участь в допомозі для голодуючих у Сов. Союзі, яка радила під проводом Його Еміненції кардинала-архієпископа дра Інніцера в архієпископській палаті у Відні в днях 16 і 17. грудня 1933 р., на підставі автентичних звітів і матеріалів — між ними численного фотографічного матеріялу — стверджує однодушно таке:

Всупереч всім спробам заперечувати катастрофальне нещастя голоду, який лютував у Сов. Союзі аж до останніх днів, стверджується з притиском, що впродовж цього року померли голодовою смертю міліони невинних людей кавіть на найбільш урожайних землях Союзу, як **Україна і Північний Кавказ**. Так само не підлягає сумнівови, що у звязку з тим масовим вимиранням людей проявилися деякі жахливі побічні явища, ба навіть канібалізми. Ті жертви

можна було оминати. Коли та трагедія відгравалася у Сов. Союзі, заморські простори, продукуючі збіжжя, терпіли через збіжєвий надмір. Світові конференції займалися проблемою обмеження збіжєвої продукції. Знищено величезні запаси залишків харчевих продуктів, — факт, що перечить елементарним підставам розуму й гуманності. При використанню засобів транспорту, які стоять до розпорядження (великі пароплави, які стоять в пристанях без ужитку), можна було в найкоротшому часі перевезти ті залишки до портів голодуючих земель, як Одеса, Ростів і ін. **Впереді лежить дальший зріст голодового нещастя.** Навіть розмірно добрі цьогорічні жнива могли принести лише тимчасову полекшу. В обличчю загроженого життя мільонів звертається конференція до громадянства цілого світу і настирливо взиває його з цілою енергією взятися за діло активної допомоги для тих нещасливців“.

Наприкінці конференції дякували кардиналови Інніцерови представники різних націй і віроісповідань за ініціативу в оцій добродійній акції. І так дякував Преосв. еп. Будка, посол. Мілена Рудницька, надрабін др. Фойхтванг, проф. Курчинський і ін. В кінцевому слові кард. Інніцер дякував зі свого боку за співпрацю, впевняючи, що його участь у протиголодовій акції дала йому справжнє вдоволення тому, що він зумів доказати, що в деяких справах є можлива співпраця всіх національностей та віроісповідань.

Не дали дозволу на будови церкви на Знесінню. Львів. магістрат вирішив негативно прохання в справі будови нової гр. кат. церкви на Знесінню. Магістрат мотивує свою відмовну відповідь тим, що не можна дозволити будувати нову дерев'яну церкву на області Великого Львова. Та одночасно в Збоїсках долішніх докінчують будову нового дерев'яного костела — там магістрат якось нічого проти того не має. Так само і на самому Знесінню збудували перед кількома роками дерев'яний костел.

Десять літ на архієпископським престолі. Дня 30. грудня ц. р. минає 10 літ від хвилі, як теперішній оломуцький архієпископ, др. Леопольд Пречан прийняв єпископські свячення та став моравським митрополитом. Прийшов він на оломуцький архієпископський престол по смерті свого великого попередника, бл. п. дра Ант. Кирила Стояна, що ціле своє життя присвятив праці над відродженням і поширенням Кирилометодіївської унійної ідеї головно серед Слов'ян, роблячи Велеград центром нової унійної акції, з виразною метою, об'єднати під релігійно-церковним оглядом увесь незєдинений слов'янський світ. Здавалося, що по смерті о. Адольфа Яшка, першого секретаря Тов-а „Apostolat sv. Cyrila a Metoděje“, яке фірмувало цілій акції, а ще більше по смерті голови Тов-а, архієп. Стояна, яка вскорі

після того наступила, ціла, так гарно започаткована акція пропаде.

Однак Провидіння Боже покликала на наслідника бл. п. архієп. Стояна мужа, що став його гідним наслідником, так на архієпископським престолі, як теж головню у започаткованій ним великій унійній роботі. Преосв. Пречан, ставши одночасно предсідником Т-ва „Apoštolát sv. Cyrila a Metoděje“, веде унійну акцію далі успішно вперед: скликує дальші унійні конгреси на Велеграді (IV в 1924 р., V в 1927 і VI в 1932 р.) і проводить ними, предсїдає на т. зв. „орієнтальних курсах“ в Любляні 1925 р. і 1929 р. в Празі, опікується гр.-кат. еміграцією, українською і російською, дає захист українським студентам богословії у своїй Дух. Семинарії в Оломуці, підносить в січні 1930 році як предсідник „Apošt. Cyr. a Met.“ протест проти релігійного терору в Радянськїм Союзі, піддержує словянські академічні зїзди — одним словом стає на чолі світової унійної акції з Велеградом як своїм центром та загалом є під цю пору, поруч митрополита Шептицького, найвизначнішим унійним діячем Словянщини.

У сій великій праці бажаємо й ми Великому Владиці дальших успіхів і дальшого Божого благословення.

На закінчення Ювілейного Року на Великодні свята 1934 р. відбудеться зїзд Міжнародного Союзу Католицьких Жінок. Предметом нарад буде справа християнського виховання після вказівок останньої папської енцикліки про виховання молоді.

Недуга предсідника комісії „Pro Russia“ еп. D'Herbigny. Еп. Мих. Д'Ербіні, предсідник папської комісії „Pro Russia“ важко недужав і піддався операції на клініці в Брюсселі. Недуга вимагатиме ще дальшого лікування.

Безбожницький поздоров. Єпископ Сльоскан, який недавно вернув з большевицьких тюрем до Польщі і в осені ц. р. давав реколекції священикам визант.-словянського обряду в Римі, розповідає, що большевицькі безбожники, входячи до хати, чи стрічаючи себе денебудь, витають себе словами „Нема Бога!“, а на те відповідають повитані „Не було і не буде!“ Цим хочуть викоринити зпоміж нещасних мешканців Радянського Союзу всяку згадку на віру і викоринити давні привіти, що основувались на вірі в Бога.

Ювілейний Рік і т. зв. православна Церква. Цілий католицький світ обходить в сім році 1900 річницю Відкуплення людського роду. Незєдинена Церква ріжно ставиться до Великої Річниці. І так, сербський патріарх Варнава візав свої вірних до ювілейних обходів і свят з приводу Святого Року, про що ми своєчасно на сторінках „Ниви“ писали. Інші автономні Церкви мовчать. Зате „єкуменічний“ царгородський патріарх Фотій II заборонив всякі

обходи з нагоди 1900-ліття смерті Ісуса Христа і остеріг вірних „перед нечуваними на Сході новими практиками“. Памятку воскресення Христового, пише Фотій II, обходимо кожної неділі. А для оживлення віри такі обходи є, на його думку, зовсім непотрібні, ба навіть шкідливі, бо „опираються на світських зразках“.

Скільки людей зашешкує земну кулю? Як подає „Статистичний Річник“ — пресове бюро Союзу Народів, число мешканців цілої земної кулі виносить дещо більше двох мільярдів. Розміщення людей в поодиноких частих світа таке: Азія — 1.103 мільйони, Європа — 506 міль., Америка — 225 міль., Африка — 142 міль., а Австралія й острови — 9 мільйонів. З європейських країв Радянський Союз має 127 міль. мешканців, Німеччина 64 міль., Велика Британія 46 міль., а Франція 42 міль.

Щодо католиків, то їх є 341 мільйонів, а саме: в Європі є їх 209 мільйонів, в Америці 109 міль., в Азії 16 $\frac{1}{2}$ міль., в Африці 5 $\frac{1}{2}$ міль., в Австралії і на островах 1 $\frac{1}{2}$ міль.

Також цікаві цифри, що відносяться до місійної діяльності, що стоїть під управою Пропаганди Віри. Число місіонарів виносить 12.712 священників і місіонарів, з яких 8.196 належить до білої раси, а 4.516 до кольорових рас. Крім цього є 4.919 братів (4.187 білих і 732 кольор.), 30.756 монахинь (12.944 біл. і 17.812 кол.) та 73. 815 катихістів і помічників (всі тубильці).

Привернення молитов у віденських школах. Як відомо, декретом міністра віроісповідань й освіти з дня 10 квітня ц. р. уневажнено міністеріяльний розпорядок з квітня 1919 р., який зносив всякі релігійні практики в школах міста Відня. Опираючися на тій правній підставі, Архієп. Ординаріят м. Відня звернувся на початку цього шк. року до ради м. Відня з проською о введення в життя згаданого міністерського розпорядку. По усуненню усіх труднощів шк. рада м. Відня оповістила у своїм дневнику розпорядків з 1. XII ц. р. зарядження Ординаріату в справі релігійних практик шк. молоді, а передусім в справі шк. молитов. Таким способом вплив релігії на виховання молоді знов привернено.

Усім нашим П.Т. Передплатникам, Співробітникам, і Прихильникам складаємо з нагоди свят Різдва Христового і Нового Року найсердечніші побажання Веселих Свят і Шасливого Нового Року!

РЕДАКЦІЯ Й АДМІНІСТРАЦІЯ

Печатається за дозволом Митрополитського Ординаріату у Львові
Видає Бог. Н. к. Товариство

Відповідальний редактор: о. Петро Хомин

З друкарні „Бібльос“, Львів, Ялонська 7. Тел. 14-78.

№ ~~ж~~ 20515063

ХТО ХОЧЕ

навчитися доброї української літературної мови,
пізнати історію своєї мови,
довідатися, як де говорять український нарід,—

той мусить передплатити

НАУКОВО-ПОПУЛЯРНИЙ МІСЯЧНИК

„РІДНА МОВА“

**ПРИСВЯЧЕНИЙ ВСЕБІЧНОМУ ЗНАННЮ
— УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ —**

**Головний Редактор і Видавець
— Проф. Д-р Іван Огієнко. —**

ПЕРЕДПЛАТА: 6 зл. річно, 3 зл. піврічно. 1 зл. 50 гр. чверть-річно. За границею 2 американські (не канадійські) долари або їх рівновартість ув іншій валюті (35 кор. чеських, 180 лейв румунських, 5 нім марок, 30 франків французьких, 65 динарів. Нові передплатники, коли того банаяють, дістають „Рідну Мову“ від 1-го числа.

ЗРАЗКОВЕ ЧИСЛО 50 ГР.

ЗМІСТ 12-го ЧИСЛА „РІДНОЇ МОВИ“:

Редація: Дбавмо всі про культуру своєї мови! Передплата „Рідної Мови“ на 1934-й рік. — о. К. Балайський: Духовенство й рідна мова. — Г. Ільїнський: Походження українських слів: 12 Шейверногий — І. Киріак: Українська мова в Канаді. — П. Кривоносок: Мова немовляти. — З. Лисько: Говірка села Ракобути. Життя слів, семасіологічні нариси. — І. Василяшко: Хибно пояснені в Словнику Б. Грінченка слова. — Дід Огій: Граматика Малої Лесі. XIII. Епітети. Говори української мови. — о. Ю. Кміт: Колоски. — О. Полянський: До Підкарпатського словника. — Чистота й правильність української мови, відповідь на запитання наших Читачів. — Від Редакції й Адміністрації. — Різне — Зміст першого річника „Рідної Мови“ за 1933 рік.

КОНТО ЧЕКОВЕ П. К. О. № 27.110.

— АДРЕСА РЕДАКЦІЇ І АДМІНІСТРАЦІЇ: —

WARRZAWA, ul. STALOWA 25 m. 10. — ТЕЛЕФ. 10-24-05

„Українська Ілюстрація“

ілюстрований журнал, якого в нас ще не було і потреба якого давалася здавна відчувати, — появилася саме на днях. Перше число дуже цікаве, в гарнім мистецтві оформленню, повне чудових п. ін. кількох кольорових, ілюстрацій світлин.

Виходить раз на місяць. Поодинокі число коштує 1 зол.

**НАЙЛІПШІ ДЗВОНІ І ВСІ ЦЕРКОВНІ ПРЕДМЕТИ
в найбільшій виборі і найдешевше продає
одинокa українська кооператива**

„ДОСТАВА“

В СВОЇХ СКЛАДАХ: ЛЬВІВ, УЛ. РУСЬКА Ч. 20.

Перемишль, Костюшка ч. 5., Тернопіль, вул. Пілсудського ч. 6.

Направляє старі ризи, позолочує чаші і пр., бере на себе малювання церков, виготовлення іконостасів і ручить за солідне і стилеве виконання по приписам обряду письменно за цінами звертатися до Дирекції: Львів, Домініканська 11, І п. Звертаємо увагу Всч. Духовенству, що всі прочі фірми з церковними річима є або у ворожих нам руках, або є приватними підприємствами, а „ДОСТАВА“ є одинокою кооперативою, де членами є три наші Архієреї, многі священники і церкви.

З сих причин заслуговує на повне довіря і попертя.

Ж23911

1933

